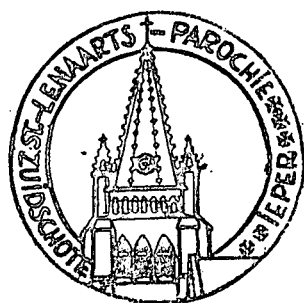

BOEKDEEL 9

NOËL FAVOREL

'ZANTINGEN'

DELEN 25-27

Noël Favorel
†
pastor in Zuidschote

'PRO MANUSCRIPTO'

1985

NOËL FAVOREL

'ZANTINGEN'

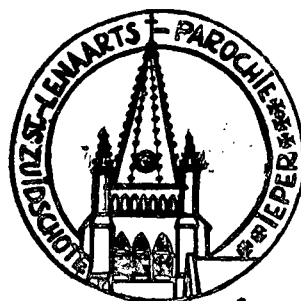
DEEL XXV

DE PAROCHIE ZUIDSCHOTE (G)

EN HAAR PASTOORS (1893-1904)

HUN TIJD

HUN BELEVENISSEN

"PRO MUNUSCRIPTO"

HH. PETRUS EN PAULUS

1985

EEN KWESTIE VAN EIGENDOMSRECHT.

Wij eindigden de aflevering XX van onze ZANTINGEN
— "De Parochie Luidschote (F)" — met de zitting van de Kerkraad,
gehouden in de "pastorie" op 9 juli 1893.

Daar werd er opnieuw beraadslaagd over de kwestie, hangen-
de tussen de gemeente en de kerkfabriek, betreffende het eigendoms-
recht van kerk en pastorie. Behoren deze toe aan de gemeente of aan
de kerkfabriek?

De kerkraad van Luidschote telde toen volgende leden:
Barné Louwagie, voorzitter; Jules Van Lerberghe, pastoor; Henri
Deeorte, burgemeester; Charles Desmytten, secretaris of "geheimschrij-
ver"; Charles-Louis Verbrigghe; Joseph Missy en Charles Corneil-
lie.

De Kerkraad was die dag voltallig en besliste "om eene
aanvraag te doen aan de gemeenteraad om eenen misslag te her-
stellen die bestaat oopens de inschrijving van de kerk en pastorie,
dewelke slecht zijn ingeschreven geweest bij het overzetten op (het)
kadaster in de jaren dertig. Als het nieuwe kadaster is opgemaakt
geweest, werden deze gebouwen op de gemeente gesteld, dewyl zij
kerkgoed waren".

Volgens de kerkmeesters was er dus een vergissing gebeurd
toen "in de jaren 30", nadat België onafhankelijk was geworden,
alle gronden binnen het gebied van het rijk, gemeten en in
kaart worden gebracht. Binnen twintig jaren waren alle on-
roerende eigendommen in het land gekadastreerd geworden.
In onze streek was de kadastreering reeds in 1837 voltooid.

De Kerkraad van Luidschote richt bijgevolg volgend schrij-
ven "aan mynheeren de Burgmeester en Heeren Schepenen en
leden van de gemeenteraad".

"Wij voorzitter en leden van de Kerkraad hieronderschreven
komen eerbiediglyk voorhouden, dat er eene misgreep is
gedaen geweest als het Kadaster is opgemaakt geweest
in het jaer 1836 - 1837.

De misgreep bestaat hierin dat de kerk en pastorie van
Luyschote zijn ingeschreven geweest op den naem van de
gemeente. Maar op 9 april 1889 is (er) eene beslissing

geweest van de Bestendige Afreedinging, die deze zaak betreft. (Dit stuk is bij andere hiernaarrens bijgevoegd)."

Uit die bijgevoegde documenten blijkt, dat die betwisting tussen de gemeente Luidschote en de kerkfabriek al jaren aanbleefte.

De "Verslagen van de Kerkfabriek vanaf 1888" bevatten o.a. een "Afschrift van den 1° brief van de bestendige afreedinging no-pens (de) eigendom der pastorie, gericht naar de gemeente van Luidschote". Hier is de inhoud van dit schrijven :

* Province Flandre occ.
Arrond^{ement} d'Ypres
Rép. N° 4.115
Rép. au N^o
du 16 Janvier 1889
- annexe
objet : Presbytère,
Restauration

Ypres le 23 février 1889.
Messieurs,

D'après la jurisprudence générale-ment suivie, la Commune est proprié-taire du presbytère dans les cas sui-vants :

- 1) si elle l'a fait bâtir depuis la loi du 18 germinal an X (= 8 avril 1802),
- 2) s'il lui a été donné ;
- 3) si elle en a fait l'acquisition.

Geen enkele van deze voorwaarden was toepasselijk te Luidschote. De brief vervolgt : La fabrique d'église a la propriété du presbytère ;

- 1) si elle l'a acheté ou bâti ;
- 2) s'il lui a été donné ou légué ;
- 3) s'il existait au moment de la révo-lution et qu'il lui a été remis en vertu des lois réparatrices (loi du 18 germinal an X = 8-4-1802 ; arrêté du 7 thermidor an XI = 26-7-1803 ; décret (du) 30 mai 1806).

Je vous prie, Messieurs, de vouloir me faire savoir, d'a-près les données ci-dessus, si le presbytère doit être considéré comme une propriété de la Commune, ou comme une propriété de la fabrique d'église.

Le commissaire d'arrondissement
signé Ferd. Morghelynck

A l'administration communale.

Er kwam antwoord van de gemeentelijke overheid, waarop een duidelijke beslissing volgde, waarvan eveneens een afschrift bewaard bleef. Wij citeren het woordelijk:

Province de Flandre occ.^{le}
Arrondissement d'Ypres

Ypres le 9 Avril 1889

Messieurs.

Réponse 4115

"J'ai l'honneur de vous renvoyer", etc.

Rep. au N^o

D'après les renseignements fournis par

annexe

le tableau ci-joint de retour,

objet: Presbytère.

le presbytère doit être considérée com-
me étant la propriété de la fabrique.

Restauration.

La direction des travaux appartient
des lors à l'administration fabricienne.

... ..

Le Commissaire d'Arrondissement

Signé: Ferd. Menghelynck

A l'administration communale de Luydschote

Wij onderlijnden de woorden waaruit blijkt dat de pastorij ci-
gendom is van de kerkfabriek.

Burgemeester Iddoor Van Eecke had op 5 maart 1889
het volgende geantwoord op de eerste brief van de arrondisse-
mentscommissaris (d.d. 23-2-1889):

n° 597 "Luydschote, le 5 mars 1889.

Monsieur le Commissaire. (Ypres)

En réponse à votre lettre, en date du 23 février dernier,
n° 4115, j'ai l'honneur de vous envoyer une copie d'un état
des dépenses faites pour la reconstruction du presbytère de
cette commune. Cet état a été dressé le 15 juillet 1833 et
mentionne que la construction a été faite aux frais du curé
et que la commune y est intervenue pour la somme de 1562,70
fr.

Agrez...

Le Bourgmestre

(s) Van Eecke

P.S. Ci-joint l'état de dépenses faite à la maison
curiale, seule pièce justificative que l'on retrouve par suite
de l'incendie de la maison communale en 1840.

Con schamel antwoord, dat impliciet berestigt dat de
pastorij in 1833 wel degelijk aan de kerkfabriek toebehoorde.
Het gebouw was "op kosten van de pastoor" "heropgericht" geworden
met een toelage van de gemeente. Oudere documenten waren
er niet, vermits het gemeentehuis in 1840 afgebrand was.

Voor de Franse Revolutie was de pastorie vast en zeker nog altijd eigendom van de kerkfabriek. Na de omwenteling werd ze - zo als alle kerkelijke goederen - door de Fransen tot 'bien national' verklaard. Of ze effectief verkocht werd en in vreemde handen overging weten we niet.

Krachten de 'herstelwetten' van 1802 en vlg. werd ze teruggeschonken aan de kerkfabriek. Misschien heeft Pastoor de Coester de pastorie reeds vanaf zijn aanstelling op 8 december 1801 kunnen betrekken. Na hem hebben de pastoors Lefebvre (1820-1824) en Spilliaert (1824-1850) er gewoond.

Het gebouw verkeerde rond 1825 vermoedelijk in zeer bouwvallige staat. De 'staat van uitgaven', gedateerd 15-7-1833, vermeldt de gemeentelijke toelage bij de heropbouw ('reconstruction') van de pastorie, doch deze toelage van gemeentewege is geen eigendomstitel. Het document zegt trouwens uitdrukkelijk: "la construction a été faite aux frais du curé".

Volgens burgemeester Van Eecke heeft Pastoor Spilliaert de bouw van de nieuwe pastorie grotendeels bekostigd. Waarschijnlijk bedoelt hij hiërmee dat de kerkfabriek - en niet de gemeente - de werken in opdracht gegeven heeft en voor het grootste part uit eigen middelen heeft betaald.

Ongeveer 60 jaar later waren er omvangrijke herstellingen te verrichten aan de pastorie. Op 30 september 1888 kwam de kerkeraad bijeen "om te beramen over de herstellingen aan de pastorie. We hebben in deel XX van de LANTINGEN reeds geschreven over de bouwvallige staat van het gebouw.

Kort na zijn aanstelling als parochiëherder te Zuidschote (voor 18-4-1888) neemt E.H. Van Lerberghe de zaak in handen.

De strubbelingen met de gemeente beginnen. We mogen veronderstellen dat deze laatste vanaf 1833 geen enkele keer was tussengekomen in het onderhoud van het pastoriegebouw, want het enige document dat Burgemeester Van Eecke in maart 1889 kon opdiepen "meer dan 55 jaar oud was...

We vonden ook een copie van een brief van Gouverneur Baron Ruzette aan de arrondissementcommissaris van Ieper.

Het schrijven dateert van 8 april 1889 en luidt als volgt:

" Province de la Flandre Occidentale
2e Direction
N^o: 84765

Bruges, le 8 avril 1889

Monsieur le Commissaire d'Arrondissement à Ypres,

J'ai l'honneur de vous renvoyer, dûment approuvé, le projet des travaux à exécuter au presbytère de Tuzdschote.

En regard à la nature spéciale des travaux projetés et à leur peu d'importance, la députation permanente en a autorisé l'exécution par voie de régie.

La dépense, évaluée au devis, à la somme de 2486, 19 fr sera couverte de la manière suivante :

Part contributive de la fabrique	: fr. 500 --
commune	: fr. 1.157, 47
Province	: fr. 414, 36
l'état	: fr. 414, 36

D'après les renseignements fournis par le tableau, ci-joint de retour, le presbytère de Tuzdschote doit être considéré comme étant la propriété de la fabrique d'église. La direction des travaux appartient dès lors à l'administration fabricienne.

Vous voudrez bien, Monsieur le commissaire, me faire parvenir une expédition double de la délibération par laquelle le conseil de fabrique a décidé d'intervenir pour 500, -- fr. dans les frais de restauration du presbytère.

Le Gouverneur

(s) Baron Ruzette.

Zoveel is duidelijk: de pastory wordt door de Provincie in 1889 uitdrukkelijk beschouwd als eigendom van de kerkfabriek. De Provincie en de Staat nemen elk 1/6 van de onkosten te kunnen laste. De kerkfabriek brengt 500 fr. in en de rest, 46,55%!, dient door de gemeente betaald te worden.

Deze beslissing van de Gouverneur zal wel niet in goede aarde gevallen zijn bij het toenmalig gemeentebestuur van Tuzdschote...

Maar laat ons terugkeren naar het verslag van de zitting van de kerkraad van 9 juli 1893.

Burgemeester Isidorus, Leonardus Van Eecke was de 10de oktober 1890, op 50-jarige leeftijd, overleden en opgevolgd door Henri Decorte.

In hun schrijven van juli 1893 aan de gemeenteraad van Luidschote zeggen de kerkmeesters nog dat de kerkrad aan de gemeente bewezen heeft "dat in geheel de verleden eeuw en voorder en tot nu toe, volgens rekeningen der kerkfabriek al de restauraties aan de kerk gedaan zijn geweest door de kerkfabriek als eigenaerster. Wat de pastorie betreft: de bestendige afvaardiging heeft de zaak onderzocht en beslissing gegeven in den brief hierboven vermeld van 9 april 1889."

Het verslag vervolgt:

"De gemeente, vóór het jaar 1889, betaalde - volgens de omschrijving van (het) kadaster - de brandverzekering voor kerk en pastorie, maar als zij ingelicht is geweest door de stukken der kerkfabriek oopens de kerk en door de bestendige afvaardiging oopens de eigendom van de pastorie (9 april 1889), zij is overeengekomen met de kerkfabriek als volgt:

de gemeente zal staken van brandgevaer te betalen voor de eigendommen van kerkfabriek en deze laatste, als eigenaar van kerk, pastorie, horlogie (gegeven aan de kerkfabriek door Frans Goddys) en de klokken (gegeven aan de kerk - de groote en de middelbare door de inwoners in 1717 en de kleine door het biddens van Yper (sede vacante) - zal van de bovengemelde gebouwen en voorwerpen, van nu voort, het brandgevaer betalen, te samen by dit van zyn kerkmeubelen, dat zy alleenlijk te vooren betaalde.

De kerkfabriek heeft dezen voorstel aenveerd, gelijk het blijkt uit het nieuw contract met de Societeit des proprietaires réunis 13. Feb. 1891" ... ..

Terloops: de klokken uit de XVIII^{de} eeuw hingen in 1893 nog altijd in de toren van Luidschote. De kerk zal dus wel geen aanzienlijke schade opgelopen hebben tijdens de Franse Revolutie.

We lezen verder in het verslag van de zitting van de kerkrad op 9 juli 1893:

"Wat de toren betreft: de gemeente hield hem voor de zynen en de kerkfabriek had geen tegensbeuys, dus zon de gemeente, in het toekomend, voor torens en schoollokael van (de) gemeenteschool maar alleen het brandgevaer betalen als eigenaar. De bestendige afvaardiging heeft de zaak goedgekeurd in de rekening 1891" ... ..

De kerkmeesters zeggen vervolgens :

"Naar al dat hierboven geschreven staat, zijn de onderteekende, voorzitter en leden van den kerkraad, verwonderd dat het kadastrer noch niet veranderd is, nopens het aanwijzen van eigendom van de kerkgebouwen en zy verzoeken verbiediglijk U, Mynheeren, de goedheid te willen hebben van de verandering te bevelen na kennis genomen te hebben van al de hierbijgevoegde stukken.

Aanweerd, Mynheeren, de verzekerings van onze hoogachting,

Luydschote, den 2 juli 1893

Vere ootmoedige dienaers	de leden
gebeekend de voorzitter	de leden
Louwagie	Van Lerberghe
De smijter	Verbrugghe
Conseillie	Missy

Burgemeester Decorte, die den 2 juli 1893 afwezig was, bekende het schrijven tijdens de zitting van de week nadien.

Het meningsverschil tussen kerkraad en gemeente is geen zaak van omwiel of slechte verstandhouding, de eigendoms kwestie is ontstaan door een fout bij de kadastrering in de jaren 1836 - 1837 toen de kerk en de pastorie verkeerderlyk op naam van de gemeente werden geplaatst. In 1893 was deze vergissing nog altijd niet ongedaan gemaakt.

Pastoor Van Lerberghe had een afschrift bekomen van de akte van 1833, door de gemeente naar de Bestendige Deputatie gezonden om gevraagd te zijn bij de farde of dossier voor den eigendom van (de) pastorie te bepalen.

Wij moeten hem dankbaar zijn dat hij dit document in de Verslagen van de Kerkfabriek vanaf 1888 (pp. 42-43) heeft overgeschreven, want we leren er heel wat uit. Ziehier zijn tekst:

"Hier volgt letterlyk het afschrift van bovengemeld stuk van (het) gemeentebestuur van 15 Juli 1833.

a) observations

--- Le presbytère, bâtiment qui par la vétusté menaçait depuis nombre d'années ruine, fût en 1826, par suite d'un orage, qui éclata, mis dans un tel état presque inhabitable, et impropre (=ongeschikt) à la demeure d'un curé."

De pastorie, een oud gebouws dat al sinds tal van jaren dreigde in te storten, werd in 1826 door een storm getroffen. Ze was haast onbewoonbaar.

De Pastoor richtte zich tot het gemeentebestuur.

« Monsieur Spilliaert, déservant, s'est alors adressé à l'autorité communale pour obtenir la restauration de ce bâtiment, mais en vain.

« Le conseil municipal, prenant en considération la petite population de la commune, n'étant que de 570 âmes (er worden toen slechts 570 mensen te Luidschote), et que les habitants se trouvaient grievés (= belast) d'une cotisation personnelle de 1.550 frs environ (!) par an pour pourvoir aux charges ordinaires de la commune, de manière qu'il connaissait l'impossibilité de voter une somme pour subvenir à la dépense, dont il s'agit ;

sur cette réponse négative, Mr. le Déservant, attaché à ses paroissiens et ne désirant les surcharger après la révolution, accepta de faire la construction d'après le plan qu'il proposait et à ses propres frais (onderlijnd in de tekst), pourvu que la commune (lisez : les habitants de la commune, comme vous verrez à l'état des dépenses ci-après ; de plus nous avons une liste de la renonciation de chaque habitant et une autre où se trouve "in gifte gegeven") abandonne la somme de frs 1562, 75, qu'elle avait touché pour livraisons faites à l'ex-gouvernement français pour l'approvisionnement des fortresses d'Ypres et de Nieuport, plus qu'elle aurait annuellement proposé au budget une somme quelconque pour amortir la dépense qu'occasionnait la prédite construction. Ce qui a été aussi accepté. " We vatten even samen :

Aangezien het gemeentebestuur geen mogelijkheid zag de heropbouw van de pastorie ten zijnen laste te nemen, ging Pastoor Spilliaert akkoord om de werken op eigen kosten te laten uitvoeren. Hij stelde echter twee voorwaarden :

1) De gemeente zou de vergoeding van 1.562,75 fr., die ze had ontvangen voor leveringen aan de gewezen Franse Overheid ter bevoorrading van de forten van Toper en Nieuwpoort, afstaan en

2) Jaarlijks op de begroting een zeker bedrag voorzien om de onkosten te helpen dekken.

Dit voorstel werd aanvaard. " Et le nouveau presbytère a été dirigé d'après le plan proposé et son exécution, qui a eu lieu en 1827-1828 a été reconnu par Mr. Vancanaghove, architecte

provincial, pour être fait d'après les règles, ^{de l'art} en bon ordre, lequel ensuite a dressé un devis estimatif pour (les) plafonds."

Toen wij in dl. X van de ZANTINGEN de levensloop van Pastoor Joannes Bertinus Spilliaert schetsten konden we dit document nog niet. Hij was op 17 december 1824 tot parochieherder van Luidschote benoemd geworden. Snags voor Kerstmis van dit jaar verrichtte hij zijn eerste doopsel te Luidschote (RBAI, p. 50, nr. 19).

Hij vond hier een pastorie die door ouderdom totaal verrot was en vervallen. Door een storm in 1826 was ze haast volledig onbewoonbaar geworden.

Toen hij hier toekwam was hij om en bij de 37 jaar, in volle levenskracht en men genoege om de bouw van een nieuwe pastorie - zelfs als het op eigen verantwoordelijkheid moest gebeuren - aan te durven.

NIEUWE
PASTORIJ
1827-1828

De werken werden in de jaren 1827-1828 uitgevoerd volgens het ontwerp dat Pastoor Spilliaert zelf had voorgesteld. De Provinciale Architect, Mr. Vancaeneghem, had de bouw volledig in orde bevonden, "d'après les règles de l'art" en zelf nog een benaderende schatting opgemaakt voor de plafonds.

In zijn opmerkingen schrijft het gemeentebestuur "entre parenthèse" nog dit (of is het Pastoor Van Lerberghe?):

Notez que la construction en effet a été faite par M. la cure Spilliaert comme il conste (= zoals blijkt) des comptes conservés par la fabrique, et au nom de la fabrique (onderlijnd in de tekst). Comme il conste des budgets de la fabrique, qui a introduit des crédits jusqu'en 1836, pour payer jusqu'au dernier arriéré." De laatste achterstallende waren dus met de begroting van 1836 vereffend.

"Suit maintenant le restant de la pièce de 1833; l'état des dépenses pour la cure, moyens et subsides:

"Dons pour la cure d'après l'écrit de 1833:

- montant des livraisons faites à l'ex-gouvernement (français) par les habitants de la commune (comme ci-dessus dit plus haut) — frs 1562, 75
- idem en nature (= giften in natura) tels que bois, briques, pannes, pour — frs 2237, 81
- dons en argent (des) particuliers — frs 675, 42

- Le curé de ses propres fonds ou deniers	frs 698,42
total	5.134,40
- Subsides de la commune budget 1829	frs 319,40
1830	" 172,25
1831	" 181,21
1832	" 433,28
1833	" 425,00

Als totaal wordt aangegeven frs 1.579,26.

Er moet ergens een kleine fout gemaakt zijn bij die jaarlijkse bedragen, voorzien op de gemeentelijke begroting, want als ik de optelling maak bekom ik: frs 1531,14.

De gemeentelijke toelagen, gevoegd bij hetgeen de parochianen en de pastoor in natura of in geld "in gifte" schonken, geven een totaal aan ontrouwen van 6.653,66 frank.

Er bestonden lijsten van alle inwoners van de gemeente die hun bedrag aan schadevergoeding, nog daterend van het Frans Gewind, hadden afgestaan voor de heropbouw van de pastorie, of andere steun in natura of in kontanten hadden verleend.

De akte van 15 juli 1833 somt vervolgens de uitgaven op:

en 1833 payés pour la reconstruction:	
Total de la dépense	frs 8.115,11
Balance avec ce qui est soldé	" 6.653,66
reste à payer	frs 1.461,45

Ainsi fait et dressé par nous Bourgmaitre et assesseurs de la commune de Tuzschote le 15 juillet 1833.

Dit document werd in maart 1889 doorgestuurd naar de Bestendige Deputatie, die - zoals gezegd - op 9-4-1889, bij monde van de Jefe des Arrondissementcommissaris aan het Gemeentebestuur van Tuzschote liet weten dat de pastorie eigendom was van de kerkfabriek, die dus de toen dringende herstellingen aan de pastorie mocht uitvoeren. In de rand van deze akte lezen wij van een latere hand:

Pastorie en hof
 Sectie nr 545 - waterput
 A 546^a - tuin
 547^a - puinen

Inhoud: 26^a 70.

Pastoor Van Lerberghe geeft vervolgens een
 "Uittrek uit de archieven van de Kerkfabriek en hare budgetten,
 dewelke goedgekeurd zijn door de hooghe overheid":
 "Nous donnons d'abord quelques explications d'après des pièces
 de la fabrique sur les dons, assignés dans la mémoire (stuk n° 3)
 du bourgmestre et des assesseurs de 1833.

"Les habitants cédant un à un leur part à recevoir des livraisons faites aux fortresses d'Ypres et de Nieu- port, comme don pour (le) presbytère (in gifte gegeven). dit is getrokken uit twee stukken gelijk	} 1562,70
"Brieken, pannen, hout, enz. en andere Mr. Vanderstichelen 1 boom (Mr.) Vollaerys, notaris Reninghe 1 boom (Mr.) Depoortere 2 boomen Mr. W. Pieters boomen en bard Mrs. Lagrou 45 bundels latten en hout " Vandenberghhe kalk " Emmanuel Depoorter boomen en bard " Plankeel, Boesinghe hout Mr. Van Lecke plantsoenen Joufr. Car. Feys en Is. Vandenhaeghe brieken	} 2.237,81
"In gelde: Joufr. Car. Feys	635,42
Pastoor Spilliaert	698,42
totaal:	<u>5.134,25</u>

Volgt nog een

"Uittrek uit de budgetten der kerkfabriek, geteeken(d) door burg-
 meester, kerkmeesters, en goedgekeurd door de hooghe overheid"

" - in het budget 1829	restauratie presbyterie	frs 100,00
1830	" "	" 100,00
1831	exemplaar verloren	
1832	restauratie presbyterie, à comte "	914,35
1833	" " restant...	" 1511,85
1834	" " "	" 1461,45
1835	" " "	" 1036,45
1836	" " dernier restant "	" 11,15

rebatiste total frs 5.735,55 Kerkfabriek

"Ceci stait soldé avec dons et dons de la fabrique".

Er klopt wederom iets niet in die laatste samentelling.
 Wij bekomen 5.135,35 fr. Er ontbreekt 600,20 fr.. Was dit het
 bedrag dat ingeschreven was in de verloren gegane begroting
 van 1831? Het kan.

Uit wat voorafgaat trekt Pastoor Van Lerberghe volgende

Conclusie

"Uit de budgetten hierboven van de kerkfabriek - zonder noch te weten wat er bepaeld stond in het budget van 1831, waarvan het exemplaar verloren is (sic!) - zien wij dat in de budgetten van 1829 tot 1836 medebegrepen er reeds gestemd is voor de kerk en uitgegeven, natuurlijk met bybrengsten en giften, dewijl zij dit anders niet had, de som van frs 5.735,55.

"Maer de pastorie heeft gekost : 8115,11

afgetrokken frs: 5735,55

Rijft - frs: 2.379,56.

"Bemerkt dat, volgens (de) wet in zulke zaken, dat de gemeente een derde moet bybrengen als bylage en méer, wanneer de kerkfabriek geen middels genoeg heeft.

Nu de frs 2.379,56 ware nog geen derde. Dus de kerkfabriek, met hare giften heeft meer dan genoeg sorgebracht om alleszins eigenaar te zijn, dus de stukken van de kerkfabriek doen besluiten, gelijk het stuk van het gemeentebestuur van 1833, te weten: "que Mr le Curé, Spilliaert, à ses frais, avec la fabrique d'église, qui a bénéficié des dons, a reconstruit le presbytère.

Et c'est ainsi que, sans nos renseignements, et sur le seul mémoire de 1833, la députation permanente du conseil provincial, --- a décidé le 9 avril 1889 que la propriété du presbytère est à la fabrique d'église."

RESTAURATIE
VAN DE
KERK
EN DE
PASTORIJ

Als Pastoor Van Lerberghe zich de moeite getroovte om al die oude stukken in het Kerkarchief op te sporen en er afschriften van te maken, dan was het om het eigendomsrecht van de kerkfabriek op pastorie en kerkgebouw te bewijzen. Hij voegde ze als bylagen bij het verzoekschrift dat op 9 juli 1893 tot het gemeentebestuur gericht werd.

Op 7 januari 1894 kwam de kerksraad terug bijeen. We lezen in het verslag van deze zitting:

"Gezien dat er op het goed van de kerkfabriek, gebruikt door de kinderen Vieren te Luyschoote drie populieren en twee iepen staen, op eene waarde ontrent van frs 175 geschat, dewelke als vergroot moge aanzien worden en waarop er weinig voordeel of verwaars meer komt;

gezien dat er zich een gunstige gelegenheid aanbied(t) deze openbaarlijk te verkoopen, daer de kinderen Vieren en het weldadigheidsbureau der gemeente zich voorstellen andere ondede te ver-

kooppen, staende in de nabijheid der omze;

Gezien dat er dringende herstellingen noodzakelijk zijn aan het dak der kerk (waer het begint te regenen), tot betaling der welke er geene voldoende credieten bestaan;

De leden der kerkfabrick besluiten de noodige bemachtiging te vragen om gemelde boomen te doen verkoopen door het ambt van den Heer notaris Van Beeke te Boesinghe voor de opbrengst te mogen gebruiken (doorstreept) doen dienen om de herstelling aan het dak der kerk te betalen, zonder gehouden te zijn tot wederaanleg.

Over de ellendige staat waarin de pastorie in die jaren verkeerde, hebben wij in dl. XX van de Zantingen al uitvoerig geschreven.

Doch ook het kerkgebouw was er niet veel beter aan toe.

De 4de maart 1894 opnieuw kerkraad. We citeren uit het verslag; "De Heer Pastoor maakt kenbaar dat de muren der kerk nat worden van het doordrenken van het dak en verklaart dat alles is naergezien geweest in tegenwoordigheid van den voorzitter der kerkraad; De Heer Louwaghe, voorzitter, getuigt dat er geen schallien meer kunnen geslagen worden, uit reden dat het hout gevort is. Daerom besluit de kerkraad van dit deel te vernieuwen en belast het bureau der kerkmeesters een bestek te doen maken.

"De geldmiddelen zijn 208 frs van de boomverkoop en 76 frs, betaald in voorzienigheid voor twee duizend schallien in het dienstjaar 1893, en 76 frs voorzien voor twee duizend schallien in 1894. Reeds is de toelating verleend door de bestendige afveerdeging om die 208 frs hierboven er voor te gebruiken."

In zitting van 1 april 1894 wordt de rekening van het dienstjaar 1893 goedgekeurd. Ze sluit met een tekort van "15 frs 19 cent."

"Daerna is het bestek der kerkmeesters aangenomen voor het vernieuwen van de figuron van de middelbeuk van de kerk.

Het dak daervan zal vernieuw(d) worden in deele-berst en schallien. Hier volgt het bestek (we vatten samen): 3 gelijke driehoeken in nieuw schalliedak van 8 m 25 hoog op 5 m 25 basis, hetzij bijna 65 m². Het "schalliebert" kost 2,50 fr. de m²; de schallien 3,5 fr. de m². Er gaan 65 schallien in 1 m². Het werk zal bijna 390 fr. kosten en er is 348 fr. beschikbaar. Er zal dus haast 42 fr. moeten ingeschreven worden in de begroting van 1895.

De kerkraad besluit "ten dringenste" de toelating te vragen aan de bestendige Deputatie om deze herstelling te mogen uitvoeren en dit "ten haestigste" en in regie of by gespaerzaamheid".

1 juli 1894: trimestriële samenkomst van de kerkeraad.
Slechts nieuws! Mr Naert heeft het bestek van 1 april afgekeurd,
"uit reden: 1° dat het onvolledig is en niet voorziet in alle de
noodige herstelling;
2° omdat geheel het dak in dezerlyke staat is en ver-
nieuwing vraagt.

"Hiensvolgens is er bevel gegeven om de heer bouwmeester Soete,
van Roebelare, de zaak te doen herzien en een volledig bestek
en lastkohier te maken van de vernieuwing van het dak."

Architect Soete voert die opdracht zyn. "Het bestek en
lastkohier" wordt in zitting van 1 oktober 1894 door de kerkeraad
tergoedgekeurd. Er wordt tegelyk een aanvraag ingediend
by de bestendige afvaardiging, die verzoekt wordt van toe te
laten van in verschillende jaren het dak te vernieuwen by
gedeelte om de toelagen te mogen verkrijgen by overkante me-
ter gedane werken of strekkende mater voor gooten, enz.
Daerenboven van dit werk te mogen opdoen in regie, dewyl in
gespaerzaamheid moet opgedaan zyn, uit redens de gemeente
geen middels heeft om er tussehen te komen."

De kerkeraad vergadert opnieuw op 3 maart 1895.
Het kerkerbestuur sluit een akkoord met Remi Pollat, "ondernemer
van gebaunen te Oostvleteren". We resumeren:

"De aannemer zal, volgens de prijzen van den bordereau -
goedgekeurd door de bestendige afvaardiging ... - de kerkerda-
ken vernieuwen van bord, schallienwerk, sneeuwplanken,
corniches in gooten geplaatst op volgende wyze:--:

- 1° ... de kerkerfabriek mag uitnemen om niet te vernieuwen
de deelen welke zij begeert;
- 2° alles (moet uitgevoerd worden) volgens aanwijzen van be-
stek en lastkohier, opgemaakt door bouwmeester heer Soete,
van Rousselaere;
- 3° onderplanken, (nog) goedynde ten gevele (= helemaal) of ten
dele, daer maer het gedeelte slecht bord en schallienwerk
(vernieuwen); het goed in rekening afgetrokken."

Men leest het: de kerkergebouwen heeft de middelen niet om
gans het schalliedak ineens te vernieuwen. Ze wil het in ver-
scheidene jaren doen gebeuren en alleen maer die gedeelten
van het dak die werkelijk slecht zyn. Waar de onderplanken
nog in behoerlyke staat zyn, moet men ze laten liggen.

Eerst de slechtste gedeelten en alles redden wat er te redden
valt. "Eigen regie en "gespaerzaamheid". 't Kon niet anders.

- Van de andere kant verplicht de kerckfabriek zich er toe te betalen aan de aannemer:
- " 1° volgens gedaen werk, per vierkante meter of per strekkende meter voor sneeuwplanken, gooten, cornichen, vensten, enz.
  - " 2° per gedeelte (dat) opgedaen is, en waerom het eerste gedeelte zal bevatten de middelbeuk en de binnenkanten van de zijdebeuken, volgens dat er daeraen moet vernieuwd worden, de goede deelen uitgenomen.
  - " 3° de betaling van het eerste deel zal geschieden in gaende, blinkende munt of in Belgische obligatiën aan den cours van den dag en in drie getijden (= termijnen), zonder interest, een derde deel in het jaer 1896; een tweede derde deel in 1897 en het laatste derde deel in het jaer 1898, wel verstaen indien de werken overgenomen zijn."

Ditting van 7 april 1895.

Na de verplichte jaarlijkse verkiezingen, wordt er opnieuw "gehandeld over de vernieuwing van (de) kerkdaken."

De toelating om in regie en per gedeelte "de daken te vernieuwen", was op 11 januari 1895 door de "bestendige afreeding" verleend geworden, "mits nochtans voorafgaende bordereau in te dienen", die door de Deputatie moet goedgekeurd worden. Deze goedkeuring zou eerst de 29ste april 1895 te Luidschote toekomen.

De lezers zullen zich herinneren dat de betaling, om 65 m² kerkdak te herstellen reeds op 2 april 1894 bij de Bestendige Deputatie aangevraagd was geworden. De "toezijnde bouwmeester van de Provincie," Mr Naert, had een ongunstig advies ingediend omdat hij van oordeel was dat gans het dak moest vernieuwd worden. "So slechten de zaken aan. 't Regende al binnen, de muren werden wak. Van langs om meer."

Architect Soete, uit Roesselare maakte dan een nieuw lastencotier op - ditmaal voor gans het kerkdak. En maar wachten op de goedkeuring... Toch niet helemaal... Luister naar wat Pastoor Van Kerberghe in zijn verslag van 7-4-1895 schrijft:

"Gezien dat door den langen uitstal van meer dan een jaar, wij (hoogst)noedige herstellingen van het slecht dak moe(s)ten verrichten, hebben (wij), ter gelegenheid van den aenstaenden winters van 1894, (die werken laten uitvoeren. Daardoor was het beschikbaar credit van 190 frs bijna uitgeput."

De "som" uitgestoken voor het eerste gedeelte der werken aan het dak, zal beloopt tot 2.000 frs, dat is ruim een vierde deel van het bestek, belopende tot frs 7.902,55.

De gemeente is "voorzien van geldmiddelen" om tusschen te komen in de eerste fase van de herstellingen.

De kerkfabriek heeft echter "een inschrijving op (het) grootboek" (van de staat)... geplaatst in "obligation", voor een bedrag van 1641,50 frs. Dit geld komt voort van de verkoop van gronden eerbijds en andere inkomsten.

De kerkmeesters vragen bijgevolg "aan de Heledale Heer Graafgraaf (= Gouverneur) en aan de Heeren leden van de bestendige afvaardiging":

1° dat de toelage van de Provincie en de Staat "nu (al) zou vastgesteld worden in evenredigheid van het gedeelte werken, geschikt op 2.100 frs!"

2° dat zij 14 obligaties van 100 fr. ieder zouden mogen inzetten en de waarde ervan te mogen ontvangen in titels "au porteur" (= aan toonder), "ten einde de interesten erop te kunnen genieten tot het einde des jaers 1895, dit is de bepaelde datum waarop de eerste schijf aan de aanne-mer dient betaald te worden, "ten ware de overheid (het) regelmatig vindt van dit geld - na uitwisseling der obligaties - te doen inschrijven op een staetspaarboekje tot den tijd van het gebruik der gelden."

Van "gespaerzaamheid" gesproken!...

Het verslag van de zitting van de kerkraad op 5 januari 1896 biedt ons nadere inlichtingen over de vernieuwing van het kerkdak.

Oorspronkelijk was er voorzien dat het werk in drie fasen zou uitgevoerd worden. Eerst zou alleen het dak van de middenbeuk vernieuwd worden. Doch de aanne-mer, Mr. Pollet, had gevraagd "van daarbij een tweede deel te mogen voegen, op zijn responsabiliteit, te weten de binnenkanten van de zijdebeuken. Zijn opwerping was gestaund op het gemak van werken, de gespaerzaamheid in stellingen en de beneficiën voor hem in transport op groote hoeveelheid. Hij wilde dit tweede deel (= de binnenkanten van de zijbeuken) ongerekend laten tot 1897, zeggende dat het op zijn responsabiliteit en zonder interest bleef tot 1897, uit reden van zijne winst op stellingen en op transport, enz."

Het akkoord van 3-3-1896 tussen aannemer Gollat en de Kerkfabriek stipuleerde "de betaling, in januari 1896, van het eerste deel, beloopende tot den helft van 4267 frs, mits toelage van 712 frs van Staat en Provincie te samen, dus elk voor 356 frs toelage. Het vernieuwen van het dak van de middenbeuk kostte dus 2183 frs 50 cent. De onkosten voor de binnenkanten van de zijbeuken bedroegen evenveel. Voor de derde fase; de buitenkanten, werd "den onkost" maer op 1.100 frs gerekend.

Dit "derde deel" van de werken zal opgedaan worden van maart tot mei van het tegenwoordig loopende jaer, dus 1896.

De kerkfabriek "vereischt" voor de onkosten van de 2de en 3de fase (samen 3.233 frs 50 cent.) "de tussenkomst voor een derde deel vanwege de gemeente, om te brengen in de begroting van 1897."

"Bij koninklijk besluit van 17 december 1895" had de kerkfabriek van Luidschote de toelating verkregen om "renten en kapitalen te verkoopen, ingeschreven op grootboek van openbare schulden van den staat". De 27de februari 1896 gelast de kerkraad "het departement van financiën" te "verkoopen" in zynen naam "de nominale waarde van veertien obligatiën van honderd frs ieder, op de rente van 4.700 frs, ingeschreven op grootboek N 40130 2de serie 3% gevende rente 141 frs — de opbrengst — zal betaalbaar zyn in het agentschap van (den) nationalen bank van Yper, op kwittantie van de Heer Joseph Missy, schatbewaerder der kerkfabriek."

Uit het verslag van de zitting van het kerkbestuur, gehouden op 1 maart 1896, hernemen wij o.m. dat "het recht van (den) bouwmeester (Soete) 266 frs 50" bedroeg "die — nog (bij de onkosten) moeten gevoegd worden."

Ma lezen verder: "Gezien dat de gemeente, in haer vergadering van maandag 25 februari 1896, op de aanvraag van de overheid van haer bylage te stemmen voor onze werken, en in haer deliberatie valschelyk durft zetten dat er volle belofte was van niet te moeten inkomen in de werken — daer nochtans zy wettelyk verplicht is door art. 95 van het decreet van 10 december 1809 van er tusschen te komen als de kerkfabriek hulp noodig heeft, en hier bijzonder in dit geval dat de kerk op kadaster gebend is als eigendom van de gemeente, om door haer onderhouden te worden —"

besluit de kerkraad de werken op te schorten en "op staende voet den aannemer, die het derde deel ging beginnen", te verwittigen. De werken worden niet alleen stilgelegd, doch de betaling van de tweede fase zal maar plaats hebben, "als de gemeente zal beschikt zyn om haar toelage by te brengen."

"De kerkheeren vragen (ook) eenig vertoeven (= uitstel) om... den achterstel van het eerste deel dakwerk te betalen, totdat de toelage van staat en provincie zal gelijkelijkdeert zijn."

"Al de leden tegenwoordig zeggen eenpariglijk dat zij aldus besluiten en dat zij protesteren tegen (de) - beslissing van de gemeente? van geen belofte te weten? niet te moeten helpen betalen in de vernieuwing van de kerkdakken."

"Een der leden nochtans, Charles Verbrugghe, onthield zich in die beslissing, omdat hij deel maakt van de gemeenteraad, maar hij verklaart dat er nooit geen belofte... gedaan is geweest aan de gemeente van ontolaging van tussenkomst."

Burgemeester, Henri Decorte, lid van rechtswege was (wyselijk) afwezig gebleven op de saamenkomst van 1 maart 1896.

Hij was wel aanwezig op 5 april 1896 voor de verkiezingen van de kerkmeester en de goedkeuring van de rekening van het dienstjaar 1895.

Een ongemakkelijke positie voor een burgerrader; hij zat tussen hamer en aambeeld.

De 7de juli 1896 bepaalden staat en provincie hun toelagen in de werken aan het kerkdak, zodat de begroting 1897 op de speciale zitting van 19 juli kon goedgekeurd worden.

Terzelfdertijd werd een brief geschreven aan het gemeentebestuur waarin de kerkmeesters mededeelden "dat zij het derde deel der werken (= de buitenkanten van de zijbeuken) gaan beginnen". Zij verzoeken de gemeenteraad hun toelage voor deze derde fase te willen vaststellen; op eene somme, bepaald voor dit laatste deel der werken op 1155 franken."

Op 7 juli 1896 was de 2de fase van de vernieuwing der kerkdakken al voltooid. De onkosten bedroegen 2.167 fr. 36 cent.

De Provincie en de Staat hadden elk "een toelage toegestaan" van "frs 361,12 (en 350 voor het eerste deel, maakt) 711,12 cent"; de kerkfabriek frs 722,24 en de gemeente noch maar 500 frs.

Voor de 3e fase bepaalt de kerkeraad zijn tussenkomst op 385 fr. Hij vraagt aan de gemeente evenveel om aan de Provincie en de Staat telkens 192,50 fr. De tussenkomst van kerkfabriek en gemeente bedragen voor elk een derde van de geraamde uitgaven en voor Staat en Provincie $\frac{1}{6}$ voor ieder.

Het kerkbestuur richt een verzoek tot de Bestendige Deputatie om nog eens elf obligaties van 100 fr. ieder te mogen verkopen om voldoende zijn aandeel in de uitgaven voor de 2de en 3de fase te kunnen betalen; zijnde resp. 722,24 en 385 fr.

De kerkmeesters doen ook opmerken dat de kerkfabriek, tot nog toe, "reeds veel meer als haar wettig derde deel" heeft ingebracht.

Vit alles wat voorafgaat is toch wel duidelijk dat de kerkfabriek van Luidschote eigenaar is van kerk en pastorie. Hij wordt in die hoedanigheid erkend door Staat en Provincie. Hij voert de herstellingen uit in eigen regie. Doch de foutieve inschrijving in het kadaster is nog steeds niet rechtgezet...

Burgemeester H. Decorte is de enige afwezige op de zitting van 2 januari 1897.

De 30ste oktober 1896 had de kerkfabriek van Luidschote, bij koninklijk besluit machtiging bekomen om "renten en kapitalen op het grootboek van openbare staatschuld te verkoopen tot een waarde van 100 franken kapitaal nominaal".

De 3de fase van de vernieuwing van het kerkedak kostte ten slotte 1279 frs 88 cent.

Dit was de laatste samenkomst van de kerkeraad waaraan E.H. Jules Van Lerberghe deelnam.

In maart 1897 wordt hij pastoor benoemd van Dranouter. Op 21 maart dient hij hier voor de laatste keer het H. Doopsel toe (RBA I, p. 412, nr. 5 : Cyrillus Thierssoone, zoontje van Henri en Octavie Thierssoone - gehoreel);

Pastoor Van Lerberghe was, voor zijn aanstelling te Luidschote, onderpastoor geweest te Gits. Hij verrichtte hier zijn eerste doop op 1 mei 1888 (RBA I, p. 332, nr. 5). Hij was hier 9 jaar min 1 maand pastoor en mocht - toen hij van hier heenging, terugblikken op een ongetwijfeld vrij bewogen doch zeer verdienstelijke periode uit zijn priesterleven. In weinige jaren had hij veel verricht te Luidschote; de pastorie herbouwd, de toren en de dak van de kerk (geheel) vernieuwd en de H.-Kruiskapel doen oprichten.

Hij zal wel, in al zijn yver, op tegenkanting gestuit zijn, zorgen en benauwenissen gekend hebben, maar ook veel vreugden.

Hij leefde in een liberaliserende tijd, in een dorp dat zelf wel - om financiële mogelijkheden had, al was het toen - qua aantal inwoners - ongeveer aan zijn hoogtepunt; dichtbij de 700 zielen.

Wie het Pastoor Van Lerberghe vergeen is te Dranouter en wat zijn latere levenloop geweest is, weet ik niet. Ik heb nergens een rouwgedachtenis van hem teruggevonden.

Zijn opvolger heette :

PASTOOR KAREL BLANCKE (ná 18-3-1897-1-3-1901)

die men later zou noemen : " een der laatste figuren uit den bijna legendarisch-schoonen der Vlaamsche beweging. "

Men vondt zijn doopsprentje in het Parochieboek I, p. 82. Te weten wij dat hij te Wieringen ter wereld kwam op 30 juni 1849. Hij werd priester gewijd te Brugge de 30ste mei 1874. In juli van dat jaar volgde zijn eerste benoeming : onderpastoor te Ruddervoorde. Hij verbleef er 22 jaar en 8 maanden.

Hij was haast 47 jaar oud, toen hij in maart 1897 pastoor Van Lerberghe te Luidschote opvolgde. Het moet ergens tegen het einde van die maand geweest zijn.

De 10de april 1897 moet hij een tweelingke - twee jongetjes van nog geen week oud - naar het kerkhof brengen (RMO II, pp. 60-61, nrs. 5 en 6).

Op 4 april 1897 nam de nieuwe pastoor voor het eerst deel aan een samenkomst van het kerkbestuur voor de jaarlijkse verkiezingen. Benignus Louwagie, bleef voorzitter ; Charles Desmytten, geheimschrijver, Burgemeester Henri Decorte, Joseph Missy, Charles-Louis Verbrigghe, Ch. Cornellie bleven leden. Pastoor Karel Blancke kwam in vervanging van zijn voorganger, E. H. Jules Van Lerberghe.

In dezelfde vergadering werd de rekening van het dienstjaar 1896 goedgekeurd met een overschot van fcs 1215, 54 batig slot. Er werd ook " met eenparige stemmen " beslist dat Clement Vandenbussche, orgelblazer, vanwien de jaerwedde maar zeer klein is, zal verhoogd worden van vijf franken 's jaers. Volgens de kaart van rond 1900 (Zantingen dl. III, p. 30) woonde Clement Vandenbussche toen in een tweewoonst (nr. 11). Hij was kuismaker van beroep en hiield ook een winkel open in de dorpskom. Het andere deel van de tweewoonst was " de suikergoedwinkel van Servaet Dekindt. Het huis van schoenmaker Henri Vandenbussche (nr. 29) lag wat verder, naar Reninge toe.

Het verslag van deze zitting werd nog ingeschreven door E. H. Van Lerberghe. Het geschrift van Pastoor Blancke is duidelijk anders.

Op 6 juni 1897 riep Pastoor Blancke de kerkraad samen in " buitengewoone zitting. De vergadering had plaats - zoals altijd op een zondag en in de pastorie - " om vijf uren 's avonds. De Provinciegouverneur had daartoe " door zijnen brief van 3 juni " machtiging " gegeven.

Alleen Jozef Missy was afwezig.

Het Gemeentebestuur had de Kerkeraad verzocht "van te willen de 600 frank die - buiten de 500 frank reeds gegeven - nog van het gemeentebestuur geëischt worden" als bussekomst "in de tweede en derde reeks werken aan de dakwerken gedaen", op zich te willen nemen, "gezien dat het gemeentebestuur van Luydschote verklaart in de onmogelijkheid te zijn van die som te betalen zonder nieuwe lasten (op) te leggen."

"Gezien dat het kerkbestuur oordeelt dat de kerkfabriek van Luydschote voldoende middelen bezit om dien last op zich te nemen", besluiten de kerkmeesters "met eenparigheid van stemmen der aanwezige leden" (de) voorsz. som van 600 frank op (zich) te nemen."

In zitting van (den) eersten dondag van Juli 1897 wordt de begroting vastgesteld. Ze sluit met een batig saldo van 8 fr 05.

Er wordt ook beslist "een buitengewoon crediet van 500 fr. te vragen" aan de Bestendige Deputatie, "ten einde den tekort aan te vullen, voortkomende van de verzaking der kerkfabriek aan (het) aandeel van de gemeente." Ze vraagt bijgevolg de toelating om nog 5 obligaties van 100 fr. ieder te mogen uitwisselen.

Nieuwe vergadering op zondag 3 oktober 1897 "in de pastorie ten 4 ure 1/2 avonds.

"gezien de slechte staat der houten balie aan den ingang der pastorie", besluit de kerkeraad "ze te doen vervangen door eene nieuwe ijzeren balie

Op zondag 2 januari 1898 wordt er door de kerkeraad beslist "een nieuw beste tapijt voor de kerk te koop en reeds een crediet te verleen van 100 fr. voor de zending (= de Missie) van januari 1898 en een (tweede) crediet van 130, 39 fr. wegens de inhuldiging van den Pastor in 1897. Beide credieten komen" op de eerstvolgende begroting van 1899."

Gewone zitting op 6 maart 1898.

De rekening van 1897 sluit met een overschot van 280, 38 fr. Notaris Van Eecke van Boezinge doet "overzetting" aan den fabriekraad van het legaat (van W^c Dedejne-Debusschere

De wedde van de orgelblazer wordt opnieuw met 5 fr. verhoogd.

Met "eenparigheid der aanwezigen" besluit de raad "van de Pastorie, die zeer onzindelijk wordt, te doen herstellen en verversen van buiten en van binnen, zooveel het noodig is om ze in behoorlijken staat te houden."

Op nieuwjaarsdag 1899 - een zondag - "vindt" de kerkraad, "dat het ontbreken van piscijnen rond de kerk zeer nadeelig is voor de kerkgebouwen, en besluit met den toekomende zomer er te doen maken."

De rekening voor het dienstjaar 1898 vertoont een tekort van 225, 55 frs.

De heer Ch. Desmytten geeft zijn ontslag als schrijver" tijdens de zitting van 2 Juli 1899. "In zijne plaats wordt voorlopig als schrijver aangeduid de heer J. Missy. De begroting voor het jaar 1900, opgemaakt door het bureau, wordt onderzocht. Overschot: 3, 96 fr.

In zitting van 1 oktober 1899 gaat de raad over tot het benoemen "van eenen titulairen schrijver". Het wordt Joseph Missy.

Op 7 januari 1900 kiest de kerkraad een nieuw lid in vervanging van den heer Verbrugghe, overleden. Charles Huyghe wordt eenparig gekozen. Charles Desmyttere is nog altijd gewoon lid.

De rekening van 1899 wordt op zondag 1 april "voor goed vastgesteld". Zij vertoont een tekort van 414, 33 fr. De begroting 1901 voorziet een overschot van 10 fr 12.

Pastoor Blancke is niet meer aanwezig op de zitting van zondag 3 maart 1901. Twee dagen voordien was hij naar Brugge geroepen geworden voor een nieuwe benoeming.

We lezen immers in onze Liber Memorialis I, p. 1 het volgende: "Rev. D^{ns} Carolus Blancke, ab anno 1897 Ecclesiae S^{ti} Leonardi de Luydschote pastor, 1 martii 1901, Brugab vocatus apud Ill. D^{ns} Gustavum Josephum Waffelaert, Episcopum Brugensem ---, promotus est et translatus ad Ecclesiam parochialem de Wytschaete. Derselfde dag werd zijn opvolger benoemd.

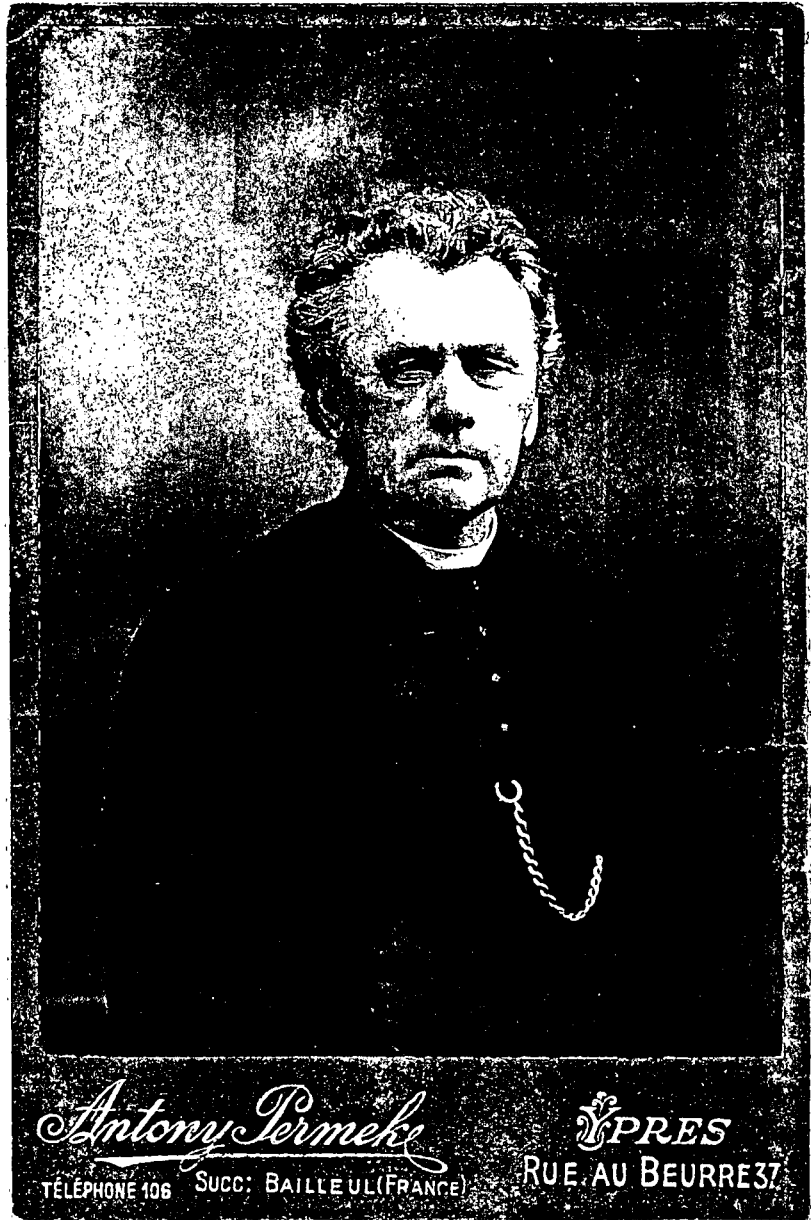
Karel Blancke is dus slechts een klein vier jaar parochiëherder geweest te Luydschote (van ná 18-3-1897 tot 1-3-1901).

Ten tijde van Pastoor Blancke telde Zuidschote, naar verhouding, nog wel veel inwoners, doch het tij was aan het keren. Hij moest meer parochianers begraven (61) dan er geboren werden (55). Hij zegende toch 15 huwelijken in (haakt 4 per jaar),

Over de verdere levensloop van Karel Blancke zijn we beter ingelicht. Ter gelegenheid van zijn overlijden (18-1-1934) verscheven in "Ons Volk" en in "de Standaard", enz., bijdragen over deze "figuur uit den heldentijd der Vlaamse beweging."

Maar eerst drukken wij hieronder een foto af van Pastoor Blancke, die - volgens een datumstempel op de achterzijde - genomen werd in december 1901; dus slechts een negental maanden nadat hij Zuidschote verlaten had.

Volgens zijn rouwgedachtenis verbleef Karel Blancke iets méér dan 7 jaar als Pastoor te Wijnchate. Hij was bijna 59 jaar toen hij, in mei 1908, benoemd werd tot Pastoor van Kortemark. 25 1/2 jaar lang zal hij daar het herdersambt waarnemen. In juni 1933 verliet hij er zijn "jubelfeest" en neemt ontslag in November van 't zelfde jaar. Weinig tijd nadien, nl. op 18 januari 1934 sterft hij "haastig", "in 't gesticht te Handzame." Hij was meer dan 84 1/2 jaar oud.

"De Standaard" publiceerde onmiddellijk een "In Memoriam Pastoor Blancke." We schrijven de tekst ervan woordelijk over:

"Donderdagavond bereikt ons de treurige maar dat te Handzame Pastoor Blancke, een heerlijke en zeer geliefde figuur uit den heldentijd der Vlaamsche Beweging, zoo pas te Handzame plotseling is overleden, ten gevolge van de hartkwaal waaraan de gevierde grijsaard zeer geruimen tijd leed.

"Denkelijk zal pastoor Blancke Maandag a.s. worden ten grave gedragen.

"Zijn levensloop

"Pastoor Blancke, een der legendarische figuren uit den heldentijd der Vlaamsche Beweging was 60 jaar priester en 25 jaar pastoor van Kortemark. Hij had thans den leeftijd van 86 jaar (sic!) bereikt.

"In de maand Juni van verleden jaar werd hij te Kortemark huisterrijk gevierd en men zal zich herinneren dat bij de heer Sap, Minister van Openbare Werken, Landbouw en Middenstand (en zelf) Kortemarkenaar, mee onder de feestbreedenden was en mededeelde, dat Z.M. de Koning Pastoor Blancke benoemd had tot Ridder in de Leopoldorde.

"Wij kunnen niet beter de loopbaan van den overledene weergeven, dan met een en ander aan te halen uit de toespraak, die den h. Minister Sap te diër gelegenheid op de feesthulde te Kortemark heeft gehouden. De h. Sap herinnerde in zijn toespraak aan de rol die pastoor Blancke als student reeds in de Vlaamsche Beweging heeft gespeeld:

"Toen Pastoor Blancke op zestigjarige ouderdom, van Wijnchate naar Kortemark werd verplaatst, werd zijn benoeming aldaar met tweërlei gevoelens onthaald. 't Eerste gevoel van compassie...

"Wat hebben ze nu in Brugge gepéerd, zegden de menschen, een oude man van 60 jaar nog van parochie veranderen en hem dan nog op zoo'n grote parochie plaatsen..."

"Maar Pastoor Blanche, zeker om te bewijzen dat die compassie totaal misplaatst was, kwam te voet van Wijschate naar Kortemark, 30 kilometer ver, met zijn roed in de handen, in gezelschap van zijnen grooten zwarten hond. En 't gevoel van compassie veranderde in een gevoel van bewondering voor de levenskracht van dien pastoor van te lande.

"Het tweede gevoel was een gevoel van fierheid. Pastoor Blanche was geen onbekende. In heel het Bissdom Brugge was er maar één Pastoor Blanche. Er is nooit iemand geweest, die van Pastoor Blanche gezegd heeft: " 't Is toch zoo'n brave man", maar men zegde: "Pastoor Blanche! dat is en 'twie?". Pastoor Blanche is altijd "en 't wie geweest, van jong af, als student, als priester, als pastoor. Iedereen die met hem in aanraking (kwam) heeft het gezegd en gevoeld.

"De levensloop van pastoor Blanche omvat heel de geschiedenis van de Vlaamse beweging, niet wetenschappelijk en kritisch, dor en koud, maar boeiend, levendig, sappig en pittig.

"We sluiten gaarne met de woorden waaromada h. Minister Sap zijn toespraak eindigde en die we pastoor Blanche toespreken nu God zijn dienaar bij zich heeft geroepen: " 't Moet warm zijn in uw hart, Pastoor Blanche, als ge ziet hoe het zaad, dat door U werd gezaaid, gebierd heeft, weelderig is opgeschoten en honderdvoudige vruchten draagt."

In het nummer van 23 januari 1924 verscheen een uitvoerig relaas in verband met de "Begravenis van L. E. H. Blanche te Kortemark. waaruit wij het volgende lieten:

"Een aandoenlijke uitvaart"

"Onder aanzienlijke deelneming hebben Maandag te Kortemark de lijkplechtigheden plaats gehad van L. E. H. Karel Blanche. Eene talrijke schaar vrienden, bekenden, vereerders en oud-parochianen hebben er aan gehouden op dien stralenden Winterdag een laatste hulde te komen brengen aan hem, die tot voor enkele weken nog de geliefde herder was dezer noeste West-Vlaamse gemeente, waar hij gedurende een kwart-eeuw, zoals op zijn "doodsanetje" te lezen staat: "Nuttig priester, met onvermoeibaren ijver, met klaarziend oog en stalen wil gevrocht heeft tot heil der zielen."

"Er was geen vergadering ten sterfhuijze. Na in November l.l. ontslag te hebben genomen, was L. E. H. Blanche een paar weken later zich gaan vestigen te Handzame, waar hij nog elken dag de H. Mrs las voor de Zusters van het Hospitaal. Daar is het dat hij verleden Donderdag haastig overleden is. L. E. H. Blanche had steeds den wensch uitgedrukt begraven te worden op het bekkhof van Kortemark.

mark, in den schaduw van het bedehuis dat hijzelf had zien op-
richten. Zoo komt het dan, dat de lijkplechtigheden in de paro-
chierk van deze gemeente, waar hij volle 25 jaar pastoor was,
plaats vonden.

"De laatste tocht - In Paradisum"

"Kwart voor tien kwam het stoffelijk overschot uit Handzame
toe. Het werd op den hoek der Hospitaal- en Handzamestraat
opgewacht door de familie en de geestelijkheid. Na de gebruikelijke
gebeden, begaf de lijkstoet zich naar de naburige kerk.
Worop stapte de plaatselijke harmonie "Kunst en Deugd", die een
treurmarsch uitvoerde. Knapen en meisjes uit de lokale scholen
vormden de cere-haag. De liest werd gedragen door de gewezen
geburen van den overledene. Dan volgden de familieleden, tal-
rijke priesters en geestelijken, het volk.

"Onder de voornaamste aanwezigen) noteerden wij: de ker-
nwaarde Heeren Debaere, pastoor te Handzame; Mostaert, pastoor
te Staden; Delfien Van Houtte, pastoor te Edswalle; Van Thuyne,
pastoor te Jabbeke; A. de Ridder, pastoor te De Panne; L. Huy-
brechts, pastoor te St-Jozef (Staden); O. Verhaeghe, onderpastoor te
Roeselare; De Geeter, onderpastoor te St-Jan (Ostenda); E.H. Sap,
uit Ieper. Verder: de heeren W. Louwage, burgemeester van Korte-
mark en verscheidene gemeenteraadsliden; C. Tommelein, notaris,
voorzitter van de kerkraad; Dr. Bruwier, uit Ichtgem; Lamoo, uit-
gever te Tielt; Dr. J. Spincemaille uit Antwerpen; Herman Perijn,
uit Wingene; Willem Denys, uit Roeselare; kunstschilder Alidoor
Lamote, uit Koolshamp; de Pleeschhouwer, opziener bij het onderwijs,
uit Nieuwpoort, enz.

"Opgemerkt werd ook een talrijke groep hoogstudenten uit Leu-
ven en uit Gent.

"De lijdienst werd gecelebreerd door de geestelijkheid der pa-
rochie: den L.E.H. Dhaere, pastoor, aan het altaar bijgestaan door
de onderpastors F.E. Hill. Pil en Verhamme. Gansch de kerk nam
deel aan de offerande die vrij lang duurde.

"Na de Absouten en nadat het troosterende "In Paradisum" on-
der de gewelven had weergalmd, ging de tocht naar het nabije
kerkhof. Andermaal voerde de plaatselijke harmonie een treur-
marsch uit."

"De lijkreden"

"Bij de open groeve op de begraafplaats, vlak naast de kerk,
werd het woord gevoerd door den h. Tommelein, voorzitter van
den kerkraad en door den h. Edgard Boonen, voorzitter van het
Algemeen Katholiek Vlaamsch Studentenverbond.

"De edelmoedige priester"

"De h. Tommelaïn herinnerde er aan, hoe nog in Juni l.l. L.E.H. Blanche met een jong en opgeruimd hart zijn 25 jaar herderschap te Kortemark had gevierd. Met zonder weemoed zal de 86-jarige grijsaard, anderhalve maand geleden, afscheid genomen hebben van zijn kerk waaraan hij gehecht was als een kind aan zijn vaders huis. Te Handzame is hij het avondoffer van zijn leven gaan neerleggen.

"Spreker evokaert dan de gestalten van L.E.H. Karel Blanche, met zijn witbesneeuwde krullekop, zegt hij een zoo sympathiek figuur, algemeen gekend, geacht en bemind. Hij wijst vooral op zijn eenvoud. Met ijdele praal en woorden was hij niet gediend. Hij zou de eerste zijn geweest om te zeggen, doelende op zijn begrafenis: Nocht bloemen, nocht kransen.

"De h. Tommelaïn herinnert ook aan al het goede dat de overledene op de parochie heeft gesticht, aan de mildheid waarmee hij priesterroepingen wist te verwekken en te bevorderen, aan zijn edelmoedigheid jegens de armen die hem hun leven lang indachtig zullen zijn.

"Bij dit laatste raasvel, besluit spreker, zeggen wij u onzen innigsten dank en bidden wij vurig den Almachtige voor uw eeuwige ziele rust.

"De trouwe Vlaming"

"Daarna treedt de h. Edg. Boonen, hoogstudent te Leuven en voorzitter van het A.K.V.S., naar voren.

"Zal steeds een wondermooie, edele en stil-ontroerende bladzijde uit de Vlaamse beweging zijn, aldus spreker, de bladzijde waarop de historie van den Zwigenden Eed uit West-Vlaanderen geschreven staat: acht menschen die zich, door den storm van het leeren, steeds meer terug zullen vinden, jaar in jaar uit, trouw aan de gedane belofte, alles te doen voor Vlaanderen wat ze konden.

"Ontroerend door die standvastigheid, die enkelvoudigheid, één liefde, één woord, één weg: Hugo Verriest, Dr. Depla, Van Hee, Dr. Brunier, Von Adriaans, notaris Persijn en Pastoor Blanche.

- Dr. Lauwers,

"Want pastoor Blanche was (er) één van den Zwigenden Eed, zijn Vlaamsch-zijn was zonder minimum noch maximum, maar algeheel. Hij was het, die samen met de andere van den Ouden Eed, de ontwerper was van Vlaamse Katakomben, waar de jongen moesten gedoopt in Vlaamsch geloof en Vlaamsche liefde.

"Pastoor Blanche, hij was een van de trouwste, hij bleef eeuwig jong en eeuwig Vlaamsch. Hij die zuchtte bij elke Vlaamsche daad en geestelde bij elke vernedering, zijn God of zijn Vlaanderen aangaande, hij is thans stil en eenvoudig, zoals zijn leven moet zijn geweest, in het Eeuwige licht verdwenen.

Moet het strijdende jonge Vlaanderen, aan 't graf van een 86-jarigen priester, samenkomen om te treuren? Ik geloof alleen maar, zegt spreker, dat wij hier dankbaarheid moeten betuigen en zagen den ouden pastoor van Kortemark. Dankbaarheid aan wie ons geleerd heeft trouw en standvastig in dit leven aan God en Vlaanderen te zijn, dankbaarheid aan dezen Blauwvoeter van de eerste ure, dankbaarheid aan dezen priester en dezen Vlaamschen Katakombenbouwer, die steeds opriemt en altijd de jeugd van Vlaanderen leerde: "standhouden is en Blyre het wachwoord!",

"Een greepje aarde in de groeve"

"Nadat nog een laatste gebed is gezeveld en het teeken des kruises met het gewijde water over de kist is gemaakt, schryden de aanwezigen een voor één voor het open graf om den dierbaren afgestorvenen een uitersten groet te brengen en, naar aloud gebruik, met wrome hand, een greepje aarde te storten in de groeve waar L.E.H. Karel Blancke, sluimerend voortaan, den dag der Heropstanding zal verbeiden. Hij ruste in vrede.

Op gevaar af van voor sommigen gegevens, in herhaling te vallen, geef ik hier nog een artikel weer, verschenen in het weekblad "Ons Volk" (jaargang XX, nr. 4) op 28 januari 1934.

"Met het overlijden van Pastoor Blancke is een der laatste figuren uit den tijd der Vlaamsche Beweging heengegaan - de eenvoudige priester - dichter en pastoor van te lande, wiens grootheid niet zoo zeer lag in zijn letterkundig werk - berlieging uit zijn studententijd zooals hij zelf bekende - maar in zijn bezielden, eenigszins romantische stuwkracht voor Vlaamsche herworing. Het is zijn groote verdienste, alsmede van gansch dit heerlijk geslacht van priesters en dichters, de kerngezonde basis van onze beweging te hebben gelegd, en dit slapend vuur te hebben opgevakeld, dat nu zijn machtige vlammen slaat over gansch Vlaanderen.

"Pastoor Blancke was een oud-leerling van Hugo Verriest, en erfde iets van het hart en de ziel van zijn meester. Hij is een van de voorloopers van de Blauwvoeterij, die tien jaar na hem in het collage te Roebelare, zoveel Vlaamsche grootheid en liefde heeft opgewekt. Hij was een medewerker der "Vlaamsche Nagge" en ridder van de Groene Tente of van "de Zwijgende Eed" - de vereeniging die zoo goed het kinderlijk, maar duurzzaam romantisme uit die tijd kenmerkte. Ook Verriest, Dr. Adriaans, Van Hee,

Dr. Brunier, Notaris Persyn, Dr. Depla en Lauwers maakten daar deel van uit.

"Bij zonnig weder vergaderden zij dan in den tuin, onder een groenen appelboom, en bespraken de Vlaamsche Kwestie in het algemeen. Dit geschiedde ieder jaar, maar niettegenstaande zijn haast primitieve vorm, was deze "Zwijgende Bed" een der leidende organismen van de beweging.

"Later, in 1881, werd Pastoor Blancke een der bijzonderste medewerkers van den Vlaamschen Almanak of van Het Mannetje uit de Maan - een benaming die zijn fantasie aan dit blad had getochten.

"Hij publiceerde ook verzen, die alhoewel niet rijk aan visie en vorm, toch getuigden van een zekere dichtelijke bevoegdheid, o.a. het roerende "Zielestrijd" en "Aan den Priester". Verscheidene zijner gedichten vindt men eveneens in "Onze Priesterdichters", een bloemlezing van Jouis Eeckhout.

"Maar was Pastoor Blancke een strijder voor het Vlaamsche recht, evenzeer was hij de priester; gedurende zijn lange leven als pastoor van Kortemark, de ware "alter Christus", die in dienst der zielen van den stoeren Vlaamschen boer, wandelde hij naar God, zoo te Wijtschate, zoo te Kortemark, waarheen hij op zettigjarige leeftijd werd overgeplaatst. Zijn lang maar werkzaam leven van 86 jaar, is een zegen geweest voor Vlaanderen en voor de zielen, die hij in Christus, zoo lief had God zal hem ^{daar} jindachtig voor wezen."

Op de voorzijde van zijn "rouwzantje" staat een beeld van Maria, waaronder een tekst van priester Perreyre:

"Hemelsche Maagd, gij die reeds de eeuwige vreugde des

hemels geniet, werp een genadige blik op de droefheden derzwer aarde. Hela medelijden met diegene die lijden, die blootgesteld zijn aan

† TER ZALIGE GEDACHTENIS

van Eerweerden Heer

Karel Blancke

geboren te Wyngene 30 Juni 1843, Priester gewijd te Brugge 30 Mei 1874, Onderpastoor benoemd te Rudderwode in Juli 1874, Pastoor te Zuydschote in Maart 1897, Pastoor te Wytschate in Februari 1901, Pastoor te Cortemarck in Mei 1908, alwaar hij zijn Jubelfeest vierde in Juni 1933 en ontslag nam in November van 't jefde jaar, haastig gestorven in 't gesticht te Handjaeme den 18 Januari 1934.

HIJ WAS RIDDER IN DE LEOPOLDSORDE.

DE hooge ouderdom is eene erekroon als zij op de wegen der gerechtigheid gevonden wordt.
Prov. 16 - 31.

Hij was een vurige priester, een goede herder, vlaamsch van aard en vlaamsch van zeden, die met onvermoeibaren ijver, met klaarziend oog en stalen wil gewrocht heeft tot heil der zielen.

HOEVEEL diensten hij aan zijn gewezen parochianen bewezen heeft, dat weten deze best... Dat de Heer het hem vergelde, en dat hij er belooning over ontvinge.
2 Tim. 1 - 18, Ruth 2 - 12.

Gij die mijne lessen ontvangen hebt blijft onberispelijk het woord des levens bewaren, tot mijn roem op den dag van Christus, opdat mijn arbeid niet vruchteloos zij.
2 Tim. 3 - 10, Phil. 2 - 15.

VAARTWEL, dierbare BROEDER en NEVEN!
En gij allen, Eerweerde Broeders in het priester-schap, geliefde Familie, trouwe Vrienden en Kennissen bidt voor mij:

VERLEEN, o Heer, bidden wij u, dat de ziel van uwen dienaar KAREL dien gij in deze wereld met de priesterlijke waardigheid bekleed hebt, in uwe heerlijke hemelsche woning zich eeuwig verblijde. Door Christus onzen Heer. Amen.

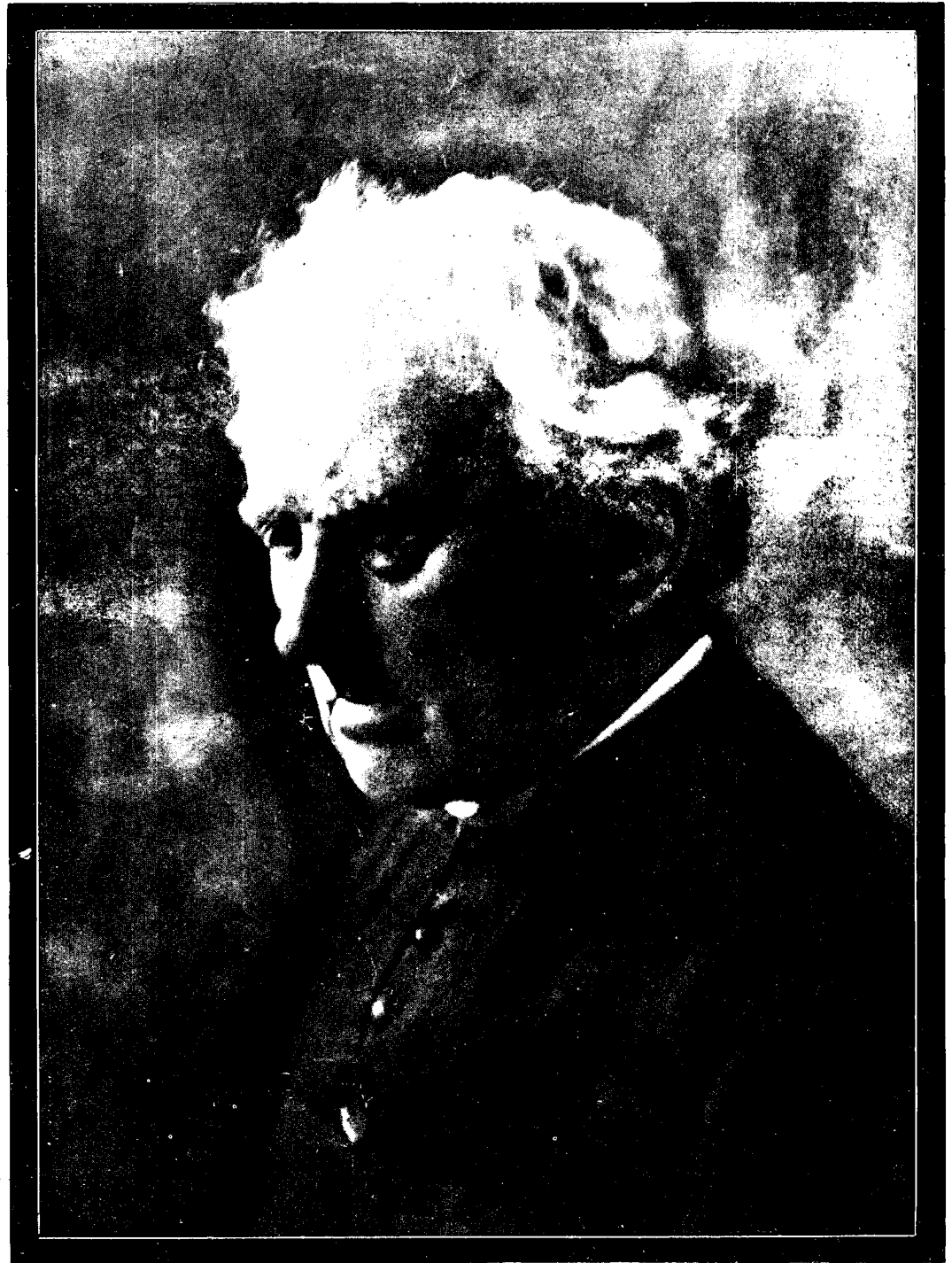
Drukk. L. Lermine-Jacques, Cortemarck.

*de bekoringen der aarde en drinken aan den bitteren kelk
van dit leven.*

Ons Volk

JAARGANG XX - N° 4

28 JANUARI 1934

**Z. E. H. Pastor
Karel Blancke †**

Blijkens de 'Verslagen van de Kerkfabriek' heeft Karel Blanche zich - tijdens de enkele jaren dat hij hier pastoor was - geen grote zorgen gemaakt over de toestand waarin het kerkgebouw verkeerde. Pastoor Van Lerberghe had met taaië volharding het allerdringende gedaan: de torennaald heropgebouwd en het kerkdak vernieuwd.

Karel Blanche hield de gebruikelijke trimestriële vergaderingen van het kerkbestuur, maar 't gebeurde dat er geen punten te bespreken vielen. In zijn verslag schreef hij dan: "Niets byzonders aan de dagorde. De zitting wordt aanstonds gesloten" (7-10-1900) of nog: "Geen byzonder voorwerp aan de dagorde wezende, wordt de zitting aanstonds gesloten" (6-1-1901).

Voor de zitting van 3 maart 1901 had hij voordien een beknopte tekst in het Verslagboek geschreven, in verband met het onderzoeken en het voorlopig vaststellen van de rekening voor het dienstjaar 1900. Het bedrag van ontvangsten en uitgaven bleef oningevuld. Alleen burgemeester Henri Decorte, lid van rechtswege, en Jozef Nissey, schrijver van de kerkfabriek, plaatsten hun handtekening onder deze onvolledige tekst.

Pastoor Blanche was 'n paar dagen voordien in dezelfde beoemd te Wytschate en dienzelfde duidde Mgr. Waffelaert zijn opvolger voor Luidschote aan. Deze heette:

EDUARDUS, PETRUS, MARIA LAGACE (1-3-1901)
(29-4-1905)

Het PAROCHIEBOEK I (*Liber memorialis*) werd door laatstgenoemde pastoor begonnen. Op blz. 1 schrijft hij - in het latijn - een en ander over zichzelf. Ik citeer:

"Novus Pastor. - In ejs. (i.e. R. D. Caroli Blanche) locum, ad Ecclesiam parochialem S. Leonardi de Luyschote eadem die (i.e. 1 martii 1901) nominatus est R. D. Eduardus, Petrus, Maria Lagace, qui natus Brugis die 16 Junii 1849 (hij was 14 dagen ouder dan zijn voorganger...), ex parentibus haud divitibus sed honestae conditionis (zijn ouders waren niet rijk maar toch van achtbare, deftige stand). Studia humanioribus partim Brugis in Collegio S. Ludovici, partim in Minori Seminario Rollariensi, studiis theologicis in Seminario Brugensi peractis (eens zijn humaniora - deels te Brugge en deels te Roebelare - en zijn theologie in 't Seminarie te Brugge volhind), officium invigilatoris per

5 annos (1876-1881) in Collegio Sⁱ Josephi Mouscronii (= 5 jaar bewaker in het Sint-Jozefscollege te Moeskroon), dein idem nuntius (daarna hetzelfde ambt) per 9 annos et octo menses (1881-1891) in Collegio Sⁱ Ludovici (moet het niet Sⁱ Aloysii zijn?) Menonis (te Menen), tandem vicepastoris officium in Ecclesia Sⁱ Hilarii et directoris (eodem tempore) Congregationis juvenum (= de jongerencongregatie) Iseghemii (te Izegem) per fere 10 annos exercuit (1891-1901).

Bijna 15 jaar bewaker en haast 10 jaar onderpastoor. En dan: de 1ste maart 1901 zijn benoeming tot pastoor van Luidschote.

Ondertussen gaat het leven op de parochie verder. Tijdens de vacature doopt E. H. A. Amoot, onderpastoor te Boezinge, de 14de maart 1901 een meisje, dat al de tode van die maand geboren was. Het heette Martha Tierssoone. Samen met haar werd ook haar tweelingbroertje, Julien Tierssoone gekerstend. Beide kinderen werden volwassen en trouwden alle twee in 1924 te Le Bizet (RBA I, p. 431, nrs. 3 en 4).

De aanstelling van pastoor Lagace te Luidschote greep plaats op 19-3-1901. Ziehier wat hij zelf hiernopent reekschrift (Liber Memorialis I, p. 2:

Introductio. "Die 18 Martii anni 1901, solemniter in tuam ecclesiam introductus est, ex mandato Illustrissimi Dⁿⁱ Episcopi Brugensis, per Reverendum admodum Dominum Eduardum Huyg, pastorem Ecclesiae Sⁱ Bertini Poperinghi et quidem districtus vicarium, presentibus testibus R^o D^o Josepho Dehulster, pastore Ecclesiae Sⁱ Bartholomaei Mouscronii et R^o D^o Constante Vancoillie, pastore Ecclesiae Sⁱ Hilarii Iseghemii."

Zijn aanstelling werd bijgevolg verzicht door de Deken van Poperinge, districtsvicaris. Als getuigen traden twee pastoren op van parochies waar Eduard Lagace jaren reikeren had: Moeskroon en Izegem.

Arthur Debuleke was toen koster. F. Billiat deed ook dienst in de kerk en P. Capoen was er "suisse".

Aloisius Benignus Louwagie was voorzitter van de kerkraad; Josephus Missy, secretarius; Carolus Desmyttere, thesaurarius (= schatbewaarder); Carolus Corneillie en Carolus Huyghe waren "membra" (= leden).

Pastoor Lagace vermeldt volgende "Confraternitates" (= Broederschappen), die toen te Luidschote bestonden:

1° Confraternitas Sanctissimi Nominis Jesu - 2° S^s. Sacramenti - 3° S^s. Cordis Jesu - 4° Ecclesiarum pauperum (= het Werk der Arme Kerken) - 5° Donarii Sancti Petri (= de Sint-Pieterspenning)

—6° Propagationis Fidei (= de 'Voortplanting van het geloof) —
 7° Sanctae Infantiae (= 'de H. Kindsheid') — 8° Sancti Salatii
 (het Broederschap van de H. Franciscus van Sales, van wie er ten an-
 dere een geschilderde afbeelding hangt in de kerk; een schilderij
 die nog afkomstig was het afgeschafte Seminarie van Ieper) — 9°
 de 'Congregatio B.M. Virginis') — 10° Sancti Josephi, pro viris et
 juvenibus (= voor de mannen en jongelingen; en 10° Sanctae An-
 nae, pro uxoris et viduis (= voor de getrouwde vrouwen en de
 weduwen; en ten laatste; het Broederschap 'Sancti Vincentii a
 Paulo (voor de Armeezorg).

11 parochiale werken of (ou) broederschappen voor een zo kleine
 parochie.

E.H. Lagace vermeldt ook de "Communitas religiosa Sororum
 Sancti Augustini (moet het niet Sancti Vincentii a Paulo zijn?)
 ex Lendelade, sub directione pastoris. Earum extraordinarius
 confessor; R. D. Vansuyt, pastor in Hoordschote." Hun 'weke-
 lijke biechtvader was de pastoor van Luidschote, doch een veer-
 tal keren 's jaars kwam E.H. Vansuyt biecht horen.

De lagere school: 1° voor de jongens was de heer Arthur
 Debuleke onderwijzer; 2° de meisjes werden onderwezen door
 de plaatselijke Zusters. Van een openbare gemeenteschool is er in
 1901 geen sprake meer. De is 'ter ziële gegaan' bij gebrek aan
 leerlingen...

E.H. Lagace schrijft verder op 31-12-1901:
 "Infra annum nunc labentem (dat ten einde loopt) in Eccle-
 sia Parochiali S^o Leonardi 4,870 Communiones distributae
 sunt, e contra 4,554 solummodo (= alleen maar) distribu-
 tae fuerunt per annum 1900."

Er werden in 1901 6 huwelijken ingezegend, 20 nieuwgeborenen
 werden gedoopt; 8 jongetjes en 12 meisjes.

17 personen werden hier begraven: 11 volwassenen en 6 kinderen.
 De 24ste maart van hetzelfde jaar deden 9 jongens en 5 meisjes
 hun eerste communie.

De eerste zitting van de kerkraad, waaraan de nieuwe
 pastoor deelneemt, vindt plaats op 7 april 1901, "om 5 1/2 u. 's avonds".
 De rekening van het dienstjaar sluit met een tekort van 475 fr.
 "De tekort zal als buitengewone uitgaaf in de rekening van het volgen-
 de dienstjaar voorkomen."

De begroting voor 1902, wordt in de trimestriële zitting van
 6 juli 1901 vastgelegd. Zij vertoont een 'batig slot' van 46 fr 26 cent.

En wech voordien had het kerkbestuur, langs de gemeente om, een brief ontvangen van de arrondissementcommissaris, Ferd. Marghelinck waarbij deze op 28-5-1901 liet weten "que le subsidé de frs 203, 12, promis par la Province, en faveur de la dernière série de travaux de restauration effectués aux toitures de l'église, sera liquidé dans le courant du mois prochain."

Ook toen al moest men lang wachten op de beloofde toelagen... De commissaris vroeg er aan toe: "M^r. le Ministre de la Justice a promis un subsidé de même import (= een even grote subsidie), qui sera imputé sur le budget de l'année 1903."

In de gewone zitting van 6 oktober 1901 gaat de raad over "tot het bespreken van een onderzoek dat zal gedaan worden nopens den staat der kerkdaken, alsook aangaande het vermaken of herstellen van eenen kerkzetel en van eenen biechtstoel."

"Geen andere zaak meer aan het dagorde hebbende" werd de zitting "aanstonds gesloten". De voorzitter, Benignus Louwagie, was "afwezig voor ziekte". Hij zou trouwens op 12 maart 1902 te Luidschotte overlijden. Hij was 76 j. geworden (RMO II, p. 76, nr. 2). Hij was lange jaren voorzitter geweest van de kerkraad.

Op de gewone zitting van zondag 5 januari 1902 was ook Charles Cornillie afwezig.

Men besprak de herstelling van de kerk en besliste "sine pilae gedeeltelijk te doen herstellen, bestaande in het afschrijven van het plak waarmede de pilae belagd is, alsook in het plaatsen van een nieuw kapitaal in steen van Ewille, beneinde een gedacht te kunnen opvatten over een volledige herstelling der kerk, met verandering van de twee reeds bestaande vensters aan den hoogen altaar, in den vorm der andere vensters der kerk, alsook het maken van een nieuwe venster in het midden der twee bovengemelde vensters, gelegen bachten het tabernakel. Daarenboven wordt ook vastgesteld, dat wij ons zullen wenden tot den bouwkundigen, M^r. Vercontere van Izeghem."

Pastoor Lagace, die ongeveer 10 jaar onderpastoor was geweest te Izegem, kende die architect.

Tijdens de maand januari 1902 werd de pilae, waarover sprake hierboven, hersteld, "causa prolationis ad totalem Ecclesiae restorationem". Prolatio kan o.m. willen zeggen: "uitstel, verduaring."

9 jongetjes en 12 meisjes doen de 16de maart 1902 hun eerste Communie.

18 Anderendaags wordt de voorzitter van de kerkraad, Beni Louwagie, begraven.

Op 6 april kiest het kerkbestuur een nieuwe voorzitter. Het wordt: Charles Huyghe. Jozef Missy blijft "geheimschrijver". Als nieuw lid wordt de heer Ivo Louwagie "bij eenparigheid" gekozen "om het ten-mijn van zijnen overleden vader te voltrekken, hetwelk zal eindigen den eersten zondag van April 1906.

De 6de juli 1902 wordt de begroting voor het jaar 1903, opgemaakt door het bureau, door de kerkmeesters onderzocht. Er is een "botig slot" voor fr. 29,80.

In de zitting van zondag 5 oktober 1902 dienen er opnieuw verkiezingen gehouden te worden, in vervanging van Charles Cornillie, overleders op 15 augustus (RMO I, p. 77, nr. 9), en van Charles Desmyt-ter, die zijn ontslag ingediend heeft, ten gevolge van verandering van woonst. Placide Vieren en Florent Desmyt-ter komen in de plaats. Laatstgenoemde wordt schatbewaarder.

In het Parochieboek I, p. 3 schrijft Pastoor Lagace in verband met het afsterven van Charles-Louis Cornillie het volgende: "Die Assumptionis B.M.V. (O.-L.-Vrouw-Hemelvaart) in hac obijt Carolus Ludovicus Cornillie, Magister Fabricae Ecclesiae, Sub-refanda lege solarum (= als 'zondig' te verwerpen schoolwet) anno 1879, simul cum Josepho Missy (et) Carolo Desmyt-ter fundavit societatem S. Vincentii a Paulo ad sublevandas miserias pauperum quorum pueri frequentarent scholam catholicam."

Administratores bonorum pauperum eos privaverunt opibus. De schoolstrijd moet hard geweest zijn te Luidschote, het Sint-Vincentius-genootschap werd hier opgericht om de arme gezinnen, die hun kinderen toch naar de katholieke school wilden zenden, finantiëel bij te staan, vermits de 'dichmeesters' hun alle steun onttrokken hadden!

Charles Cornillie (want dit is de juiste schrijfwijze van zijn familienaam) was een room man - aldus pastoor Lagace - "in dolo amena" (= met een aangenaam karakter) "et fervidus catholicus". Hij was bijna 65 jaar toen hij stierf. "Ejus funeres (zijn uitvaart) locum habuerunt die 19 Augusti, medium inter concursum populi (= midden een grote volkstoeeloop)".

E. H. Lagace geeft nog enkele gegevens betreffende het parochiaal leven in het jaar 1902:

Alle mensen hadden 'hoc anno' voldaan naar hun paasplicht, ter gelegenheid van 'Portiuncula' (2 augustus) waren ongeveer 530 gelovigen ter H. Tafel genaderd.

Een kapucijn van Izegem verbleef hier dagen en de zondag na Portiuncula "magnus adfuit concursus populi pro confessione et sacra communione."

De 2de oktober 1902 werd er in de parochiekerk een plechtige Mis met "Libera" gecelebreerd voor de zielernst van de overleden Belgische koningin, Maria Henrica van Habsburg, "e domo Austriae"; "nata in Buda in Austria, die 22 Augusti 1836. Subito obiit in Spa, postquam per longum tempus aegrotaverat (= na een langdurige ziekte). R.I.P."

Volgens schrijft Pastoor Lagace enkele lijnen over de belangrijke zitting van de kerkraad, gehouden op 5 oktober 1902, waarbij Placide Hierens als lid verkozen werd in vervanging van Charles-Louis Cornillie, overleden, en Florent Desmuyter tot lid en schatbewaarder, in de plaats van zijn vader, die de parochie verlaten had om zich op de St.-Jansparochie te Poperinge te vestigen.

Deze zitting was eveneens belangrijk omdat de kerkraad toen besliste de toelating om de kerk te restaureren bij de hogere overheid aan te vragen, op voorwaarde dat zij als monument zou geklasseerd worden. Het ontwerp van Architect Vercontere uit Izegem werd door de kerkmeesters aanvaard.

"Bouwmeester" Vercontere plant, bestek en lastencohier opgemaakt. De herstellingswerken waren "de eene hoogstnoodig, de andere hoogstnuttig ... om aan het merkwaardig kerkgebouw zijn gewenst onderhoud en uitzicht te geven."

"Gezien de geldmiddelen der kerkfabriek zeer gering zijn en ons kerkbestuur hoegenaamd niet toelaten, op eigene kosten, de ontworpen herstellingen te verwezenlijken;

"Gezien het bestek der werken op f. 18.231,44 geschat (is);

"Gezien 37 en 92 van het Keizerlijk besluit van 30 December 1809; Gezien de geldmiddelen der gemeente ook zeer bekrompen zijn

"Beslist (de kerkraad)

- 1° Het ontwerp van den Heer Vercontere te aanveenden en hetzelve aan de goedkeuring der hogere overheid te onderwerpen;
- 2° De kerkfabriek voor een zede in de onkosten van uitvoering der werken te doen tusschenkomen;
- 3° Aan de gemeente dergelĳk aandeel (= 1/6) te vragen;
- 4° Provincie en Staat te verzoeken elk een hulpgeld van een derde te verleenen, ingezien de ontoereikbaarheid der gelden van de plaatselijke besturen en de grote onkosten welke zij onlangs te dragen gehad hebben voor de aanzienlijke herstellingen aan de dakningen der kerk en aan den toren.

5° Voor wat de hulpsom der Provincie aangaat; het een gezede of te smeaken van de Bestandige Deputatie en het gezede van de Provinciale Raad.

« Aangezien deskundigen beweerden dat onze kerk een ware kunstwerd is heeft de beslissen wij u de bevoegde overheid te raadplegen om te weten of het kerkgebouw van Luydschote niet verdient, zoals den kerktoren het reeds is, als kunstgebouw erkend te worden. In 't berestigend geval verhoppen wij de gebruikelijke hulpgelden van Staat en Provincie te bekomem. »

« In dezelfde zitting van 5 October wordt nog de volgende beslissing genomen noverns een aanvraag der Juffrouwen Titica van Boesinghe, strekkende tot het aankopen der volgende goederen, toebehoorende aan de Kerkfabriek van Luydschote, te weten:

1° Een weide, gebruikt door de kinderen Devos, bekend op het kadaster onder n° 538^a, groot 17 aren en 20 c^a, mits de pachtsom van 23 francs;

2° Weide en grasland ener oppervlakte van 61 aren 75 c^a, bekend op Kadaster onder n° 443, 444 en de helft van 449, gebruikt door de weduwe Amand Lauwers, mits de jaarlijksche pachtsom van 61 fr.

De Raad, ingezien de dringende noodzakelijkheid van groote herstellingswerken sikt te voeren aan de kerk;

overwegende dat deze eigendommen slechts voor pacht 84 fr. 's jaars opbrengen;

Ingezien voornoemde Juffrouwen Titica voor de gemelde eigendommen een som van 4.200 fr. aangeboden hebben;

overwegende dat de interesten door voormelde som belopen tot 129 fr. (= 3%), 't zij 45 fr. meer dan nu;

overwegende dat van eenen anderen kant de Kerkfabriek, tot het uitvoeren der ontworpen herstellingswerken, zal moeten aangaan een leening van 3.000 fr., waarvan de jaarlijks te betalen interesten die ontleende som zou kunnen afdeeken;

overwegende echter nog dat de eigendommen te Luydschote een meerdere waarde hebben dan den aangeboden prijs;

Besluit:

1° De eigendommen in zake te verkoopen aan gemelde Juffrouwen Titica, indien zij er een som van 4.475 fr. voor willen geven, op voorwaarde de noodige goedkeuring der bevoegde overheid;

2° Het meerder bedrag der interesten dezer som ^{boven} den tegenwoordigen pachtprijs te bezorgen om jaarlijks de interesten van de te ontleenen som van 3.000 fr., noodig tot het herstellen der kerk, te betalen.

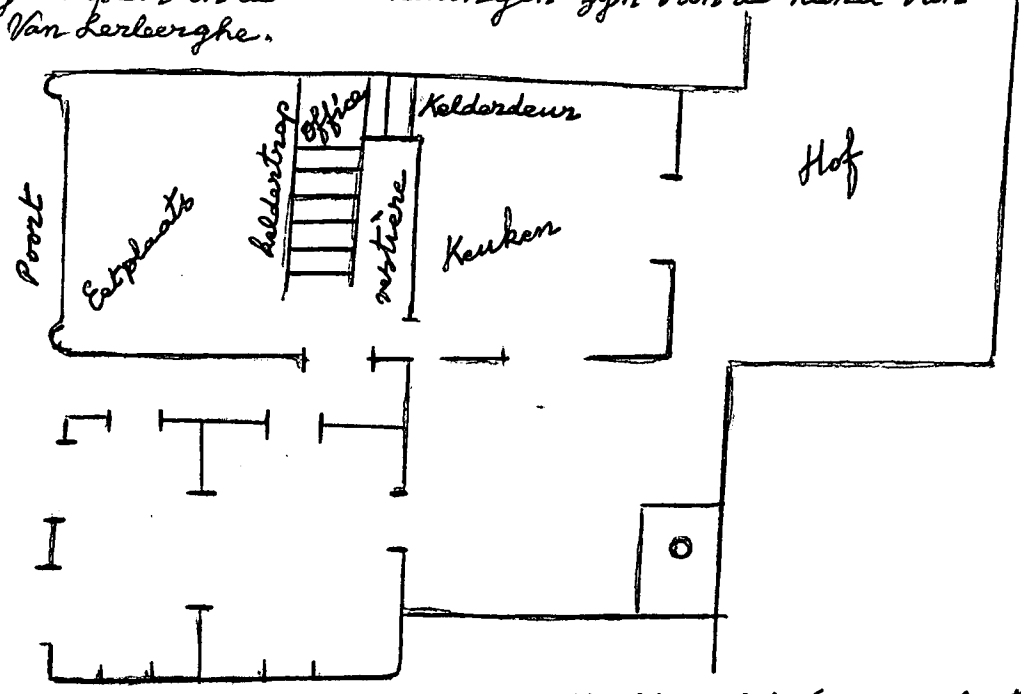
"Afschrift hiervan in vierdubbel zal aan 't gemeentebestier voor advies opgemaakt worden, om langs den bestierlijken weg naar de goedkeuring der bevoegde overheid onderworpen te worden."

De Juffrouwen Tutca boden voor 2 percelen herkleed, samen 78 a 95 ca groot, 4.300 fr. De werkelijke waarde werd door de herk-raad op 4.475 fr. geraamd. En ha kostte toen ruim 5.668 fr.

Om haar aandeel in de herstellingswerken van herk en pastorie te kunnen bekostigen moest de herkfabrieck talkens weer een deel van haar patrimonium verkopen.

Om eron terug te keren op het gebouw van de pastorie, dat door E.H. Van Lerberghe (1888-1897) hersteld werd: we vonden een blaadje waarop het gelijkvloers in grote trekken getekent is. We tekenen het hier nauwkeurig na.

Het grondplan en de aantekeningen zijn van de hand van Gustors Van Lerberghe.

Op de linkerzijde staat er een gedeeltelijke schets (van eetplaats en keuken) met volgende aantekening: "De keldertrap eindigt een meter voor in de kelder te zijn. Bij het ingaan van de kelderdeur 2 trappen. Aan de keukenmuur is de vestiëre of kangerie voor bleaderen. Boven de vestiëre is een plancher op half hoogte en de kamerplancher is boven de andere op half hoogte, zoodanig dat de twee trappen maar de helft zijn van geheel de hoogte tot boven. Op zulkere wijze kunt gij van onder onder de plancher gaens en na[er] de helft van den trap opgegaen te zijn ook naar de boven kamerplancher - gaens?"

Op 31 oktober 1902 noteert Pastoor Lagace in het Parochieboek I: "Hodie, occasione festi Omnium Sanctorum confessiones audite fuerunt post meridiem ab hora 2^h usque ad 8^h." (Er werd daags vóór Allerheiligen biecht gehoord van 2 uur 's namiddags tot 8 uur 's avonds.) Pater Larentius van het Kapucynen klooster te Izegem was naar Luidschote gekomen. Hij predikte in de twee Missen van de hoogdag en nog eens tijdens de plechtige Vespers. 's Avonds hoorde hij biecht vanaf 6 uur.

Op bevel van de Belgische Bisschoppen werd er de 23ste november een plechtige dankdienst gehouden omwille van het behoud van Koning Leopold II, die heelhuids ontroopt was aan een aanslag op zijn leven, gepleegd door een Italiaan, genaamd Rubina, bij het overlaten van de kerk van Sinte Gudula.

Pastoor Lagace vermeldt de 24ste november dat onze parochie (die toen 650 inwoners telde) vanwege het Werk der Arme Kerken te Brugge vele, zeer schone ornamenten en nog vele andere voorwerpen bestemd voor de eredienst ontving. Hij lakte de lijst in onze Liber Memorialis I in.

Luidschote ontving o.a. 4 kazuifels, 8 stola's, 10 amicten, 6 superplies, 3 soutanens en 6 koochemden voor akolieten, 6 kleine kandelaars in wit metaal, een koorsopan, een stal voor de H. Oliën, voor het Viaticum, 'n paar kamnetjes (burettes), dwalen voor het altaar en de communiebank, palla's, kelkdoekjes, 1 gerestaureerde kelk, 1 missaal voor de ultraaltilurgie, 1 gewoon missaal, canonborden, korporalen, enz.

De parochiekerk moet wel, qua "lymwaad en gewelf", een vrome kerk geweest zijn.

Op 31 december 1902 geeft ook "status" van het kerkelyk leven: 5300 communies (tegenover 4870 in 1901); 3 huwelyken; 19 begrafenisstenen (w.o. 9 volwassenen) en 17 doopsels (6 jongetjes en 11 meisjes).

Terloops; iets wat me herhaaldelyk bij het nazien van de Parochie-registers is opgevallen: Luidschote is een parochie waar er doorgaans méér meisjes geboren worden dan jongens. In 1901 was de verhouding 12-8; in 1902: 11-6.

Ondanks het afnemen van het aantal inwoners stijgt het aantal communies + 1900: 4.654 - 1901: 4870 - 1902: 5.300.

De 24ste januari 1903 - dag van de 'Eeuwighdurende Aanbidding' - was Pater Larentius hier weer. Daags voor het feest begon hij een triduum. De dag zelf van de Aanbidding wijdde hij

plechtig een nieuw houten beeld van St.-Leonardus, patroon van kerk en parochie. Dit beeldhouwwerk was een geschenk van de familie Neyaert - Ooghe uit Izegem. "Magnus adfuit - zo noteert E.H. Lagace - concursus populi. Pulcherrima erat decoratio (de versiering) et copiosa numerata luminaria (= overvloedig de verlichting, de kaarsen)." Gedurende gans de octaaf werden er 580 communies uitgereikt.

De 1ste februari 1903 werd er opnieuw een nieuw beeld gewijd: ditmaal van de H. Brigitta. Dit beeld was gemaakt van een materie, "quae vulgo dicitur 'carton pierre'".

Pastoor Lagace had het gebreken van een weldoener uit Izegem, Juffrouw Hinnekinck.

Over de H. Brigitta schrijft hij dat zij de 1ste februari 523 in Schotland geboren werd. Hij leidde een heilig leven en verrichtte talrijke mirakelen. Om die reden kreeg zij de naam van wonderdoener ("thaumaturga"). Ze stierf op 70-jarige leeftijd. Ze wordt voornamelijk in het Iberisch Schiereiland (= Spanje en Portugal), in Duitsland en Vlaanderen vereerd. Vrome boeren roepen haar aan "in necessitatibus pecorum (= van het vee); imo (bovendien) invocatur contra morbum oculorum (= oogziekten en eveneens de faam en de goede naam van iemand in gevaar wordt gebracht ("periclitatur").

Pastoor moet wel vele vrienden en goede kennissen geteld hebben te Izegem, waar hij naast 10 jaar medepastoor was geweest op de St.-Hilonsparochie. De architect die hij aansprak voor de restauratie van de parochiekerk van Luidschote was een Izegemnaar. De Paters van het Kapucijnerklooster te

Izegem komen prediken en biecht horen. Twee nieuwe beelden worden door milde weldoen(st)ers uit Izegem geschonken.

De kerkraad komt geregeld bijeen. De rekening van 1902 wordt op zondag 1 maart 1903 onderzocht en in de zitting van 5 april goedgekeurd. Ze sluit met een "te kort" van fr. 13, 56. (Continuïteit: 1974, 41 - uitgaven: 1987, 97).

Op de bijeenkomst van 5 juli 1903 wordt de begroting 1904 onderzocht. Ze vertoont een batig slot van 63, 91 fr.

Volgende zitting op zondag 4 oktober 1903.

De Koninklijke Commissie van Monumenten had het kerkgebouw van Luidschote - zoals de pastoor reeds de 5de juli 1903 - aan zijn kerkmeesters kon melden - gerangschikt "in de derde klas der

godsdienstige gebouwen, (zo) dat wij bijgevolg bijzondere hulp-
gelden zullen bekomen van Provincie en staat tot het herstel-
len der kerk.?"

Op 14 mei 1903 kreeg Huidschote het bezoek van Mgr.
Waffelaert. Pastoor Lagace schrijft daaromtrent:

"Op 14 mei 1903, zooals het handteeken hierboven bewijst
(Mgr. had niet alleen de verschillende parochieregisters naar
ook de nieuwe 'Liber Memorialis' ondertekend), ontvingen wij
het bezoek van Z. Hoogw. den Bisschop van Brugge om het Vorm-
sel aan onze kinderen toe te dienen. Vergezeld Z. Hoogwaardig-
heid; de groot-Vicaris Mr Houthave en den E. H. Deken (van
Poperinge) Dehulster, waren daarenboven aanwezig; de Eerw.
Heeren A. Annoot en Storme, Kapellanen van Boesinghe en El-
verdinghe, om dienst te doen in de ceremoniën van 't H.
Vormsel.

Z. Hoogw. kwam toe op 't slag van 12 wren en wierd ontvan-
gen door den E. H. Pastor, bovengemelde onderpastors, (de) ge-
meenteraad met Burgemeester Decorte aan 't hoofd, de
Congregatie der jonge dochters en de kinderen die het Sacra-
ment van 't Vormsel moesten ontvangen. Hij waren ten ge-
tale van 57 in 't geheel, waarvan 27 knechtjes en 30 meisjes.

Peter en Meter waren de Heer Burgemeester en zijne echtge-
note Lucie Vandromme.

't Noemmaal wierd om 1 ure opgediend in de Pastorie
voor de leden der kerkraad en gemeenteraad. Z. Hoogw. nam
enkele eenige ververschingen.

Als aan tafel gezeten, de E. H. Pastor, op verzoek van den Eerw.
H. Deken, stuurt eenige woorden van welkom en dank
aan Z. Hoogwaardigheid, in naam van hem zelve, in naam
van Peter en Meter, van (de) kerkraad, (de) gemeenteraad
en (van de) kinderen die 't Vormsel ontvingen.

Bij de woorden van hulde wordt een wensch uitgedrukt
Z. Hoogw. nog lange jaren in die bloeiende gezondheid te
zien, opdat hij nog vele gunsten en weldaden uitdeelen (mag)
tot welzijn zijner diocesanen en tot voorspoed van de H. Kerk.

(Guustaaf - Jozef Waffelaert bestuurde het bissdom van
1895 tot 1931. Hij voerde als leuze: "Duc nos quo tendi-
mus.")

Oogenblikkelijk stond de Bisschop recht, bedankte den Eerw. Heer Pastor en het eevlyk gezelschap, die de woorden van den herder van Huydschote kwamen toezien. Hij was buitensmate tevreden voor de zoo deftige houding der kinderen, de goede orde, die gedurende de ceremoniën was onderhouden, de stichtende godvruchtigheid der voromelingen en van al de geloovigen. Hij sprak den lof uit des Meester en Meesteressens en inzonder van Peter en Meter, Kerkraad en gemeenteraad. Hr. Hoogwaardigheid was gelukkig te weten dat het huis Gods, de kerk van Huydschote, zou tierlyk en kunstig hersteld worden en hij was overtuigd dat de Christene bevolking, waarvan wij hier de vertegenwoordigers in ns midden hadden, te weten Burgemeester Decoste met gansch den gemeenteraad, dus Eerw. Heer Pastor ten zijde ^{zouden} staan tot het verwezentlyken van de herstelling der kerk. Om te indigen - zinspelende zaker op het wyden vanden nieuwen hoogaltaar, waarvan sprake was, - (beloofde) (Monseigneur) nog naar Huydschote te komen onderze maal voor langer tijd als nu.

Daarmede was het gedaan. Op aanvraag van den Eerw. Heer Pastor, (geweerdigde) (de Bisschop) - vocaleer naar Elverdingle te vertrekken, en kort bezoek af te leggen aan de zoo verdienstelyke zusters der school.

Vervolgens punt Pastoor Lagace nog "eenige bijzonderheden? neer" noemens de parochie van Huydschote, inzonder over 't klooster.

- "In april 1903 is er in het klooster van Huydschote eene nieuwen rifter gemaakt geweest van een deel der school door het toedoen van den Eerw. Heer Pastor."
- "In 't zelfde jaar, te weten in September 1903, is herontione Costenoble - dochter van den Heer Henri Costenoble, ontvanger der gemeente Huydschote, naar het klooster van Soudede gegaan om haar noviciaat te doen. 't Heeft den Heer behaagd haar tot nu te laten volharderen en in 't jaar 1905 heeft zij aldaar haar profes gedaan."

E. H. Lagace zal in 1905 Huydschote verlaten. Hij moet die teksten bygevolg in de laatste maanden van zyn verbliff genoteerd hebben.

Onderwijl verloor Pastoor Lagace de restauratie van de kerk niet uit het oog.

Ut alle teksten die wij terugvonden is het klaar en duidelyk dat de kerkfabriek eigenaar is zowel van de kerk als van de pastory en zich steeds als zodanig gedroeg.

Het zwaarste bewijs:

Tijdens de gewone zitting van de kerkeraad op 4 oktober 1903 werd volgend besluit genomen "betreffende de eigendom der materialen voortkomende van de kerk van Luyschote, die zullen overwezen (= 'niet meer herbruikt') worden om het herstellen der zelfde kerk van Luyschote.

« Het besluit luidt als volgt:

« De kerkeraad van Luyschote als zijnde de eigendom der kerk, al de tegels der kerk, die door andere zullen vervangen worden, alsook het hout dat de muren bekleedde en nu buiten dienst gevallen is, daarbij de oude bardeau (= de deklatten van het gebinte, waerop de schaliën vastgemaakt worden?), dat door russisch eikenhout zal vervangen worden.

Zeer waarschijnlijk betakent bardeau hier toch de planken die, aan de binnenzijde van het houten herkgewelf waren aangebracht en vervangen zullen worden door planken uit Russische eik. Het schaliëndak met de erbijhorende dekplanken was reeds ten tijde van Pastoor Van Lerberghe (1888-1897) vernieuwd geworden.

Ook de tegels van de oude kerkvloer zijn eigendom van de kerkfabriek. Er is een nieuwe 'vloering' voorzien, ook "het glaswerk dat door 'verre cathedrale' zal vervangen worden" behoort de kerkfabriek toe, benevens al de materialen, die in het herstellen der kerk buiten dienst zullen vallen, en ook al het lood dat van de oude goten zal voortkomen. Dit lood zal aan den prijs van den dag verkocht worden.

Als dat niet duidelijk is. De kerkfabriek is eigenaar en verkoopt alle materialen (de oude 'lambrizing' of wandbekleding aan de benedenkant van de kerkmuren; de oude kerkvloer, het glaswerk van de brandrentert, het oude houten 'gewelf', het lood van de oude dakgoten, enz., enz.) voor eigen rekening.

Hoe kan een gemeentebestuur dan zeggen dat kerk (met bijhorend kerkhof) en pastorie (met tuin) wettelijk hun eigendom zijn? Begrijpe, wie het begrijpen kan, de inschrijving van die goederen op naam van de gemeente Luyschote bij de kadastrering van 1836-1837, was zeker en voort onjuist (en onrechtvaardig...). Of die vergissing ooit werd rechtgezet en ongedaan gemaakt weet ik vooral nog niet.

De toren van de parochiekerk was al eerder geklasseerd. Het kerkgebouw werd in 1903 "gerangschikt in de derde klas der godsdienstige gebouwen. Op 4 oktober van dat jaar meldde

Pastoor Lagace aan de kerkmeesters dat de Koninklijke Commissie van Monumenten besloten had een bezoek te brengen "aan de kerk van Luydschote". "Enige leden" ervan zullen "ter plaats de ontworpen herstellingswerken" komen onderzoeken. "De afgevaardigden" der Koninklijke Commissie waren "Mynheeren Delacenserie, afwezig, Mynheer Vanassche, Mynheer Massaux, geheimschrijver der voornoemde Commissie.

Waren nog aanwezig Mynheeren Naert, Provinciaal Bouwmeester en Mynheer Jules Vercontere, bouwmeester te Izegem, belast met de herstellingswerken der kerk van Luydschote."

Vit de notitie van Pastoor Lagace kan men afleiden dat dit "hoog" bezoek op 4 oktober 1903 al achter de rug was. Maar het moest nog in het verslagboek geregistreerd worden.

Dit bezoek wordt op de kerkraad van 3 januari 1904 te berde gebracht. De kerkmeesters horen van de pastoor "volgende mededeelingen":

- "Als gevolg van het bezoek, ter plaats gedaan op 14 Juli' laatstleden, door de afgevaardigden der Koninklijke Commissie van Monumenten, heeft op 7 August 1903, dezelfde Commissie besloten dat er verdere opzoekingen aan de kerk van Luydschote moeten gedaan worden en geeft enige aanduidingen waarvan de Bouwmeester J. Vercontere moet rekening houden binst zijn nieuwe studie op 't ontwerp van herstelling."
- "Op 23 October laatstleden heeft de Provinciale Bouwmeester, niet tevreden met de toegebrachte veranderingen, door den Heer Vercontere gedaan, nog zelve enige veranderingen aan het gewijzigd ontwerp gedaan."
- "Vorderis hebben de leden van het kerkbestuur, namens de raad, het bepaaldelyk (= definitief) ontwerp berahend op een onkost van fr. 20.383,83, op den 2den December goedgekeurd en den 9den derzelfde wierd het door den gemeenteraad aenvaard, onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat de tusschenkomst der gemeente maar tot een zesde deel der gekende onkosten moet be- loopen."
- "Eindelyk wordt nog medegedeeld dat, op 23 December 1903, de Provinciale Bouwmeester, Mynheer Naert een gunstig advies over het laatst ingediend gewijzigd ontwerp van Mr Vercontere(s) gegeven heeft

"De zaak der ontworpen werken tot herstelling der kerk" ging snel vooruit. Op 15-1-1904 ontring men een "officiael uittreksel van de Koninklijke Commissie van Monumenten, meldendes dat voornoemde Commissie het ontworpen plan van den Heer Vercontere,

dat moest gewijzigd worden, in hare zitting van 9 Januari laatstleden goedgekeurd heeft en het verslag en al de stukken verzonden heeft naar de Bestendige Deputatie der Provincie West-Vlaanderen.

Op 23 derzelfde maand geeft de Bestendige afvaardiging van den Provinciaalen raad, na het advies gehoord te hebben van den Heer Verhaege, insgelijks hare goedkeuring en belooft eene dubbele hulpsom.

Op 1e en 11 Februari 1904 is de zaak der herstellingswerken op eene dringende wijze aanbevolen geweest bij de Heeren Ministers Van den Heuvel, Justicie, en vander Brugge, Ministers van Landbouw en Schoone Kunsten, ten einde (ook vanwege de Staat) eene dubbele hulpsom te bekomen.

TERUGBLIK: dat de restauratie van de parochiekerk van Luidschote veel over en weer geschreef en tal van deliberaties bij vele instanties noodzakelijk maakte zal wel niemand verwonderen. We moeten de taaië volharding bewonderen van een E.H. Van der Berghe en nog het meest van Pastoor Lagace, die zo'n belangrijke en uiteraard zeer kostelijke herstelling hebben kunnen bewerken. Er moet ook dank gezegd worden aan de burgerlijke overheden - gemeente, provincie en staat - die zo'n ruim aandeel van de bekostiging dezer werken op zich hebben genomen.

"Ingezien de vervallen staat der kerk, de Pastor bezorgd zijnde om het huis Gods te herstellen - 't geene zeer noodig was - en verhoopende door het versierlijk maken van 's Heeren tempel de godsvrucht der geloovigen méér op te wekken deed het volgende besluit nemen (door de kerkraad), in zitting van don 5 October 1902":

De kerkfabriek zal voor een zesde deel in de onkosten tusschenkomen. De Gemeenteraad "willende het mogelijke doen om de voorgestelde werken te zien verwezenlijken, maar van een anderen kant in acht nemende den bekrompen toestand der gemeentemiddelen" besloot even later, met eenparigheid van stemmen, tot een zesde deel - tusschen te komen, onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat dit aandeel - alle bijwerken inbegrepen - de 3,028 frank 57 centiemen niet overstreft.

"Dit besluit werd ondertekend door de Burgemeester H. Decorte en de Secretaris V. Van Eecke."

"Hierop -zo schrijft pastoor Lagace verder - waard ons door den Heer Arrondissement Commissaris, de geldelijke toestand der kerkfabriek van de vijf laatste jaren gevraagd." De pastoor voldeed terstond aan dit bezoek en schreef aan "Messieurs le Commissaire de l'Arrondissement - dit op " 16 janvier 1903 " volgende brief :

"J'ai l'honneur de Vous informer que parmi les pièces, versées au dossier, j'ai joint un double tableau indiquant, l'un, l'état financier de la fabrique d'Église de Luydschote pendant la période quinquennale de 1897-1901, l'autre, les travaux à exécuter, etc. Dans celui-ci, dans la case où il est question de notre contribution dans les dépenses à faire, j'ai indiqué en chiffres que nous nous proposons de contracter un emprunt de 3.000 frs." De kerkfabriek was voornemens een lening van 3000 fr aan te gaan. E.H. Lagace vervolgt:

"Quant à votre 2e observation, je Vous ferai remarquer, Messieurs le Commissaire, que la fabrique d'église procédera à l'adjudication publique des travaux, et par ce fait même, elle prendra à sa charge, le service financier de l'entreprise...."

Alweer een bewijs dat de kerkfabriek eigenares is en als zodanig door de Hogere Overheid erkend wordt; zij houdt de openbare aanbesteding; zij de financiële kant van de restauratie zelf beredderen.

Terloops gezegd: nog in die jaren was de briefwisseling met de administratie (bisdom, arrondissement, provincie, staat) steeds in het Frans gesteld!...

De kerkenraad was voorzichtig. Er werd aan de gemeenteraad gevraagd hoe hij de toegezegde subsidie zou "dekken". Het gemeentebestuur liet aan de Arrondissementcommissaris officieel weten, dat er een lening van 3.000 frs. aan 3 1/2 % zal aangegaan worden "bij den heer H. Boenen, gemeenteraadslid te Luydschote."

Op 7-2-1903 gaf de bisschop van Brugge advies "nopens de uit te voeren werken."

"Les revenus patrimoniaux de la fabrique s'élèvent à frs. 1.291. Cette administration n'a pas de dettes provenant d'emprunts." "La situation financière n'est pas obérée, mais ne permet pas de fortes dépenses extraordinaires."

de gemeentebestuur kon evenmin grote buitengewone uitgaven aan. Er werd daarom "tussen Gemeente en Pastor eene overeenkomst gemaakt... door dewelke de gemeente enkel 2.000 fr. zou geven voor haar aandeel (i.p.v. de 3.058, 57 fr. - gestemd op 30-12-1902). "De Pastor zou trachten die 2.000 fr. in te staan, welk geld hij bij middel van giften, bij rijke lieden bekomen" te betalen, "t geen later verwezentlijkt wierd"!

Wat later gaf Pastoor Lagace opnieuw blijk van toegeeflijkheid t.o.v. het gemeentebestuur. Hij betaalde "de nieuwe banken der knechté-school (ze kostten hem 400 fr.). "Dien ten gevolge" beloofde de gemeente 2400 fr. in te brengen.

"Den 27 Januari 1903 had de "Provinciale bouwmeester" ("onder zekere voorbehoudingen") "een voordelig advies" gegeven. Mgr. Waffelaert deed hetzelfde "den 7 Februari 1903". "Intusschen kwam Mr. Van Ruyambeke, als afgevaardigde van de commissie der provincie voor de praalgebouwen van den godsdienst, onder staat en den bouwtrant der kerk van Luidschote te onderzoeken, om te weten of onze kerke verdiende gerangschikt te worden onder de Monumenten.

"Ingezien het gunstig verslag van dien deskundigen (wordt) de kerk in de zitting van 25 mei inderdaad door de Provinciale commissie als monument erkend. "Den 6 Juni 1903" volgde dan de klassering van onze kerk "in de derde klas der goddienstige kunstgebouwen door de Koninklijke Commissie. Deze stuurde "enige afgevaardigden" naar Luidschote "op 14 Julij", om vast te stellen welke wijzigingen moesten gedaan worden aan de plans, opgemaakt door den Bouwmeester J. Vercontere van Isegheem. Behalve de Heren Naert en Vercontere, kwamen Mr. Masseau, secretaris van de Koninklijke Commissie, en een ander lid ervan, Architect Vanasse uit Gent naar Luidschote.

Na de wijzigingen door de Commissie op 14-7 en door de Provinciale Architect op 23-10-1903 opgelegd, wordt het definitief ontwerp - zoals hoger reeds gezegd - de 13de Januari 1904 definitief goedgekeurd.

"Intusschen" had de Pastoor "pogingen aangewend bij den Heer Verhaege, lid der Permanente Deputatie, om door zijnen invloed milde toelagen te bekomen. De Hr. Verhaege zette zich voor de zaak in. Er werd een dubbel subsidie beloofd: t.w.: $\frac{1}{6}$ sur la

la crédit des bâtimens du culte" en (1/6) "sur le crédit des monuments, présentant un caractère artistique."

Pastoor Lagace had een 'lange arm'. Hij schrijft voordeligh:
"Ik aanzie het als een plicht hier mijn innigen en overtuigden dank uit te drukken aan den weldaden Heer Baron Charles Gillès de Felichy, volksvertegenwoordiger van Brusselaere - Thialt, voor de uitstekende diensten door hem bewezen tot het verwezenlijken van het ontwerp der kerk van Luydschote. Nooit heb ik mij tot hem begeven, nooit naar hem geschreven - en hoewelmaal deed ik het nooit - of hij deed de noodige stappen om het ontworpen werk te doen gelukken. Zijn gedienschtigheid ging zoover, dat hij in de Kamers der Volksvertegenwoordigers, in zitting van 18 maart 1904 de volgende woorden toetstuurde aan den Minister van schoone kunsten: "J'avois demandé la parole pour recommander tout spécialement à la bienveillance de M. le ministre des beaux-arts la restauration, devenu très-urgente, de l'intéressante église de Luydschote, récemment rangée parmi nos monuments par la commission royale. J'ose espérer que, d'accord avec votre honorable collègue du département de la justice, il ne tardera pas à accorder à cette entreprise la part du subside qui incombe au gouvernement. Les travaux pourraient ainsi être entrepris l'été suivant."

"Hierop antwoordde Baron Vanderbrugghen, Minister van Schone Kunsten, in zitting van 24 maart "... Enfin, pour compléter cette salade, en quelque sorte inévitable, je dirai à Mr. Gillès qu'on examinera avec bienveillance ce qu'il y a à faire pour l'église de Luydschote."

"Op 30 april heeft de Minister van Justicie, Mr. vanden Heuvel, Kamers gegeven van het besluit der tusschenkomst in de kosten der herstellingswerken op de volgende wijze: Kunstwerk der kerk geschat zijnde op 15.000 fr. de Minister van Landbouw en Schone Kunsten staat toe de som van fr. 2.500.

De kerkraad zou nog betry niéwts ontvangen. De Heer Gouverneur der Provincie deedde aan ^{de} Arrondissementcommissaris van Ieper een besluit mede, dat op 7 mei 1904 was genomen, en verzocht hem "het aan de kerkfabriek te overhandigen.

De inhoud van dit besluit luidde als volgt:

"De kosten voor de ontworpen werken voor de kerk van Luydschote, berekend zijnde op fr. 20.283, 16 zullen verdeelt wor-

den als volgt:

- 1° Aandeel der kerkfabriek : fr. 3.397,19
- 2° " " Gemeente : fr. 3.397,19
- 3° " " Provincie : fr. 5.914,09

{ fr. 3.397,19 op het krediet der kerkgebouwen.
 { fr. 2.516,90 " " " " kunstgebouwen.

- 4° " van den Staat : fr. 5.897,19

{ fr. 3.397,19 op de begroting der eerediensten
 { fr. 2.500 " " " " " schoone kunsten.

"Maakt tot het voltrekken der som (van) 20.383,16 een te kort van 1777,50 fr., welke de Minister ons vraagt te willen invullen en de manier te doen kennen op dewelke wij dit zouden verwezenlyken. Dien ten gevolge is de kerkraad vergaderd en heeft het volgende besluit genomen, in zitting van 17 mei 1904:

"Gezien den brief van den Heer Arrondissements-Commissaris van 9 Mei 1904, waaruit blijkt dat na de reeds beloofde hulp gelden van Gemeente, Provincie en Staat er nog een te kort van frs. 1777,50 overblijft om de vermoedelijke onkosten te dekken, die moeten voort spruiten uit de herstelling der monumentale kerk van Huysdchote, besluit (de kerkraad) dit te kort ten laste te nemen der kerkfabriek om het te dekken bij middel van besparingen en giften."

... .. Alzoo beslist in zitting van 15 mei 1904.

Huysdchote 17 Mei 1904

De Schryver

(get.) J. Missy

De Voorzitter

(geteekend) Chr. Huyghe

"Korte dagen nadien kwam ons den brief toe waardoor men ons de wete liet te mogen overgaan tot de openbare aanbesteding op den 4 Juni 1904.

De onkosten van de restauratie worden geraamd op 20.383,16 fr. Staat en Provincie beloven samen haast 58 percent ervan te betalen. Het (theoretisch) aandeel van de gemeente bedraagt een zesde, doch de kerkraad was al akkoord gegaan met een toelage van slechts 2.000 fr., gezien de krappe toestand van de gemeentekas. Volgens het besluit van 7 mei 1904 moest de kerkfabriek 5.914,09 fr. ten haren laste nemen, d.i. meer dan 25%. Als we de "mindering" toegetaan aan de gemeente (= 1.000 fr.) 'inrekenen', dan wordt het voor de kerkfabriek een voorzienene uitgave van haast 34%.

Over de openbare aanbesteding en het verloop van de restauratie zullen wij in deel XXVI van de Zantingen handelen. Tot dan!

Moël Favorel
† pastoor
van
Luidschote

NOËL FAVOREL

'ZANTINGEN'

DEEL XXVI

DE PAROCHIE ZUIDSCHOTE (H)

EN HAAR PASTOORS (1904-1920)

HUN TIJD

HUN BELEVENISSEN

"PRO MANUSCRIPTO"

MARIA GEBORTE

1985

Vooraleer het verhaal verder te zetten van de restauratie van de kerk van Luidschote in de jaren 1904 en volg., eerst wat parochiaal nieuws in dien tijd: Wij eitenen Pastoor Lagace:

" In 1904, den 15 Maart, is Moeder Augustine in het klooster overleden en (hier) den 18 Maarte begraven. Zij had minstens vijftig-jaren van haar leven toegewijd aan de opvoeding der jeugd. Het staat bekend dat zij eene uitstekende meestersse geweest is en bijzonder heeft uitgeschenen in dit vak, toen zij de hoogste klas deed in 't klooster te Lendelade. Zij heeft gedurende 17 jaren het klooster van Luyschote bestuurd en haar geheugen staat in zegening bij allen die met haar hebben omgegaan.

" Nog in 't jaar 1904, in den maand September, zijn de speelplaatsen van 't klooster in steenen gelegd geweest, en in Maarte 1905 zijn er dammen achter het huis en de school herlegd geworden.

" 't Zelfde jaar en 't volgende, dat is 1904 en 1905, is er eene schoone prijsdeeling geweest van kleederen en boeken voor al de kinderen der kloosterschool en voor de aangenomene knechtjes-school.

" Nog twee bijzonderheden aangaande de school der kloosterzusters. Na de dood van Moeder Augustine is de zuster Anastasia, die sinds twee jaars of daaromtrent, de hoogste klas gaf bij de meisjes, door haar oversten aangesteld geweest als overste der kleine gemeente, ter grooter voldoening van Pastoor, zusters, ouders en kinderen, welke last zij opperbst volbrengt, dank aan hare moederlyke bezorgdheid voor hare medezusters en kinderen der school, ook uit reden van hare bekwaamheid en haren wijzen omgang met eenieder.

" In 't begin der ziekte van Moeder Augustine is eene nieuwe zuster uit Lendelade naar Luyschote geweest met name zuster Ludwige (noemde men haar niet: zuster Ludwina?). Met lof moet gezegd worden dat die zuster uitmunt door haar goed karakter en gediensligheid voor de minste kinderen.

" Eindelijk in September 1904 kwam zuster Andrea in plaats van zuster Marg (?). Er staat: Andrea) en in November zuster Regina in plaats (van zuster) Clara. Beiden zijn onberispelijke kloosterzusters en vervullen waardiglyk hun ambt, zoals deze het deden welke zij vervangen."

RESTAURATIE DER KERK

In het parochieboek I is er een blad ingeplakt (p. 15) waarop het volgende te lezen staat :

« Gemeente Luidschote.

Openbare Aanbesteding
van herstellingswerken der kerk.

« Het kerkbestuur van Luidschote maakt bekend, dat er op 4^{om} Juny, om 3 ure namiddag, alhier in het gemeentehuis zal overgegaan worden, onder nadere goedkeuring der bevoegde overheid, tot de openbare aanbesteding van de uit te voeren werken voor de herstelling der kerk, waarvan het bestek beloopt tot fr. 20.383, 86.

« Gezegde aanbesteding geschiedt bij gesloten op zegel geschreven aanbiedingschrift, gelijkvormig aan het model bij het lastencohier gevoegd, den Heer Voorzitter der kerkfabriek postvrij bij aanbevolen brief in de postbureelen besteld, uiterlijk drie dagen voor de aanbesteding, onder dubbelen omslag toe te sturen en waarvan de buitenste voor opschrift zal dragen :
‘ Aan den Heer Charles Huyghe, Voorzitter der kerkfabriek te Luidschote. ’

‘ Aanbieding voor onderneming van publieke werken ’, en het binnenste omslag het opschrift : ‘ Aanbieding voor de werken van herstelling aan het kerkgebouw van Luidschote ’.

« De aanbieding zal geschieden met en zonder minimum loon.
« Elke aanbieding zal moeten vergezeld zijn van een bewijs van voorafgaande storting ener som van fr. 2.000, gedaan in handen van den tesorier der kerkfabriek van Luidschote.

« Het kohier van lasten en voorwaarden, het bestek en de plans, opgemaakt door den Heer Jules Vercoutere, bouwkundige te Izegem, zijn berustende in het gemeentehuis, alsook ten bureele van voornoemde bouwkundige, waar een ieder er kennis van kan nemen, van 9 ure 's morgens tot 4 ure namiddag.

Luidschote den 14 Mei 1904.

Namens het kerkbestuur

De Sekretaris
Joseph Missy

De Voorzitter
Charles Huyghe

De aanbesteding had dus plaats "op dag, ure en plaats aangewezen" op de "plakkaat". "Er waren slechts drie soumissiën toegekomen bij den Voorzitter der Kerkfabriek. Op verzoek van den kerkrad, vertegenwoordigd door den Heer Ekt Huyghe, Voorzitter, den Heer Decorte, Burgemeester, en den (Heer) Desmytter, trossier der kerkfabriek, deed Pastoor Lagace "de verschillende soumissiën" open. Hij las ze voor in tegenwoordigheid van Mr Alfons Angillis, aannemer te Yper, Bruno Detillion, aannemer te Boesinghe, den Heer Jules Vercontere van Iseghem, bouwmeester aangesteld door de kerkrad van Luydschote en een zeker getal nieuwsgierigen, mees-
tendeels van de parochie zelve."

Pastoor Lagace ^{maakte gladem} een officieel "Proces-verbaal van opening der soumissiën" op. "Dit officieel stuk werd in viëndubbel opge-
maakt, waarvan 1 exemplaar in onze "Liber Memorialis" bewaard bleef (pp. 17-18). Zichier wat wij lezen:

4 Provincie Westvlaanderen.

Arrondissement Iper.

Herstellingswerken uit te voeren aan de Parochiale kerk van
Luydschote
Proces-verbaal van opening der soumissiën.

Ten jare negentienhonderd en vier, den vierdens der maand Juni, de kerkfabriekraad der gemeente Luydschote, ten ge-
meentehuijze, op de gewone vergaderzaal, in publieke zitting, heeft overgegaan tot de opening der soumissiën voor de aanbesteding der uit te voeren werken en leveringen voor het herstellen der kerk van Luydschote, achtervolgens de voorschriften van het Kohier van lasten en bespreken, opgemaakt door den Heer J. Vercontere, bouwkundige te Iseghem, den 11 October 1903, goedgekeurd door de Beständige Deputatie van den Provinciaelen raad van Westvlaanderen.

Welke aanbesteding is aangekondigd en angeplakt geweest volgens de voorschriften of gebruiken en door het inlatschen in dagbladeren.

Er is bestedigd dat er drie soumissiën bij den Voorzitter der Kerkfabriek zijn toegekomen, te weten:

Volg-nummer	Namen	Woonplaats	Bedrag der soumissie met minimumloon	Bedrag der soumissie zonder minimumloon	Aanmerkingen
1	Hlubrecht en Tant	Nieuwpoort	-----	19.986,00	Onregelmatig
2	Angillis	Yper	3,30 per % op de som v. 18.841,78	4% op de som van 18.841,78	
3	Petillion	Boesinghe	0,50 per % op de som v. 18.243,58	0,50 % op de som van 18.243,58	

"Deze soumissiën zijn in het publiek afgelezen geworden en hebben tot de volgende aanmerkingen aanleiding gegeven:

1° De aanbidding der Heeren Hlubrecht en Tant, van Nieuwpoort, was d' Heer Voorzitter der kerkfabriek als ordinaire brief toegezonden, zij was geschreven op gewoon papier, niet in dubbel; er was bijgevoegd een prijsbordereel gevende de loon te betalen aan de werklieden; als aanveerdingsprijs gaf hij de som van 19.986,00 fr.

2° De aanbidding van d' Heer Angillis, van Yper, was in regel; nochtans doen wij opmerken, dat de borgsom gestort werd in de nationale bank te Yper. en niet in de handen van den tesorier der kerkfabriek, als gevraagd in het kohier van lasten.

3° De aanbidding van Mr. Petillion van Boesinghe was in regel. Wij doen opmerken dat de aannemer bij zijne soumissie gevraagd had een prijsbordereel, in dubbel opgemaakt, gevende de uitmetingen en eenheidsprijzen, op dewelke hij een vermindering doet van 0,50 %."

De kerkraad besluit later uitspraak te doen voor de toewijzing van den aannemer.

Ten welken bewijze het tegenwoordig proces-verbaal is opgemaakt geworden.

Namens de Raad

De Sekretaris
(get.) J. Nissy

De Voorzitter
Ch^e Huyghe

Aannemer Debillion droeg de voorkeur weg van de kerkraad. "Hij was de leegste" en wilde het werk (lonen, enz.) inbegrepen) uitvoeren voor de som van 19.694,45 fr."

Het kerkbestuur mocht de definitieve toewijzing niet doen zonder de goedkeuring van "de bestendige afgevaardiging der Provincie". Er werd bijgevolg een toelating in die zin aangevraagd. Mr. Angillis probeerde nog het tij te zijnen gunste te doen keeren. De aannemer van Ieper bracht een aantal bezwaren naar voor. Alfons Angillis, die de naaste, op een kleinke naar, was geweest bij de aanbesteding, bleef aandringen.

In afwachting van een uitspraak van de Bestendige Deputatie, zond het kerkbestuur op 15 juni 1904 volgende brief aan de Gouverneur:

"Het kerkbestuur van Luyschote heeft de eer aan de goedkeuring der Bestendige Deputatie voor te stellen als toezieners der ontworpen werken aan de parochiale kerk: den Heer Fiers-Wullepit, aannemer en lid der gemeenteraad van Yper.

"Aanverdt, Mr. de Gouverneur, de uitdrukking mijner verbodige gevoelens.

de schrijver
(get.) Joseph Missy

namens de Voorzitter afwezig
E. Lagace
Pastor

E. H. Lagace vervolgt:

"De Heer Gouverneur deed ons tenstond bemerken dat de toezieners gestadig moet ter plaats zijn"; waarop wij geantwoord hebben als volgt:

"Het kerkbestuur heeft de eer te laten weten, aangesteld als toezieners der ontworpen werken aan de parochiale kerk, op eene standvastige en regelmatige wijze, dagelijks zal ter plaats zijn binst den loop der werken.

Het voorstel werd zonder dralen goedgekeurd.

De kerkraad wachte nu "met ongeduld naar het besluit der Bestendige Deputatie betreffende den aannemer der herstellingswerken aan de parochiale kerk van Luyschote.

"'t Duurde eenige dagen uit reden dat Mr. Angillis van Yper eene klacht had ingediend tegen den Heer Debillion zijnen mededinger..."

Op 1 juli 1904 was de kogel eindelijk door de kerk! De Permanente Deputatie keurde de aanbesteding goed, niettegenstaande het aandringen en de bezwaren ingebracht door den aannemer Alfons Angillis van Yper, die zoals ik hooger zegde de naaste mededinger was in de aanbesteding."

U ziet dat de restauratie van een kerk heel wat voeten in de aarde heeft. Pastoor Jules Van Lerberghe (1888-1897) had zich al zoveel moeite moeten getroosten om het kerkdak en de toren vernieuwd te zien. En ook Pastoor Lagace (1901-1905) had veel zwartghaders moeten overwinnen om de verdere herstelling op gang te kunnen brengen. We moeten die priesters bewonderen.

Het was nu eindelijk zover!

E.H. Lagace was bly het goede nieuws, in zitting van zondag 3 juli, aan zijn kerkmeesters kenbaar te kunnen maken.

Ook de begroting voor 1905 werd onderzocht en als volgt 'gebleven':

gewone ontvangsten :	1901, 00	}	21.771, 28
buitengewone " :	19.870, 28		
gewone uitgaven :	1.979, 11	}	21.723, 56
buitengewone " :	19.744, 45		

Batig slot: 47, 72

De verdeling van de onkosten voor de restauratie, tussen kerkfabriek, Gemeente, Provincie en Staat, sluit met een tekort van 1.777, 50 fr. Dit tekort - ze schrijft Pastoor Lagace nogmaals - zal aangevuld worden "bij middel van gepaarszaamheid, giften of lening

Pastoor Lagace liet er geen gras over groeien. 't Was zomer. "Op den vrijdag 12 juli (1904) werd de uitvoering der werken begonnen. In den beginne" ging alles "wel vooruit. Men sloeg de hand aan den toren (waar nog nieuwe schaliën moesten gelegd worden) en dit werk gedaan door zekeren Deltombe of Deltomme van Exneghem zette wel voort. Het weder was buitenmate gunstig en eens begonnen, (moest) Deltomme bijna voort uitscheen, zoodanig was het weder voordeelig. 't Was een haete, 'k zou moeten zeggen: eene houdende zomer en 't is te verwonderen dat de vlijtige werker het heeft kunnen uithouden. Hij klauterde tot aan het toppunt van de toren om alles te volzetten en nieuwe schaliën te leggen, met de rapheid en de behendigheid eener kat. Eere en lof aan dien man."

Wat moet die noeste, lenige kerel' bakijs gehad hebben!

"Toen Mr Naert (Provinciaal Architect) of de Bouwmeester (Jules Vercautere) of toezienaar (Fiers - Wallepit) het werk onderzochten, bekeken zij dat alles welgedaan was. Insgelijks heeft hij een zeker gedeelte van het dak der zijbeuken hersteld in dezelfde voorwaarden." Ten tijde van Pastoor Van Lerberghe wa-

ren de gedeelten van het kerkedak, die het nog een tijd konden 'uithouden' niet vernieuwd geworden, gezien de krappe financiële toestand van de kerkfabriek, die toen nog geen aanspraak kon maken op enige 'betoelaging' vanwege Staat en Provincie, voor wat het eigentijpe kerkgebouw betraf. Alleen de toren werd toen als monument geblasteerd.

Het werk aan de toren liep dus "van een laien dakje!" "Doch 't was" - zo zegt Pastoor Lagace - "geheel iets anders in de kerk. Men begon daar aan het herstellen der staanders, 't geen men in de taal der bouwkunde noemt de meneaux of staanders, de tympan of bloem der vensters. (4) Was moeielijk in ingezien den gevorderden staat van verslating der steenen (was) dit werk bijna onuitvoerbaar. Die staanders en tympanen of bloemen stonden uitwaarts en inwaarts." De (natuur?) stenen waaruit de standers en het boogveld (tympan) van de (gotische) vensters gemetseld waren, waren schots en scheef 'gezakt' "en dit moest al geschaapt en geslepen worden en recht op elkaander gebracht worden. Men gezocht er bijna niet door", zodat de aannemer aldra besloot "deskundige mannen op te zoeken."

"Petillon, de aannemer, deed bevoegde mannen komen van Yper. 't Waren twee ervaren gasten, die alle twee gevrocht hadden aan de Sint-Petrus-en-Paulus kerk, dit pronkjuweel van Oostende, wat zij konden wel hun ambacht maar... vrochten zij wel, zij vrochten niet snel! Ja, 't gebeurde dat zij maar enkel drie of vier dagen aan 't werk waren; 't overige brachten zij over (= door) te Yper, tusschen kannen en glazen."...

Vormakelijk om lezen, jawel!, maar aannemer Petillon kon daarmee niet lachen. Die twee 'gasten' werden al spoedig afgedankt, want "anders gingen (zij) den aannemer in schuld brengen." "Alsdan zoekt men goede metsers en de aannemer liebt erin te Brugge twee goede metsers en (nog) evenveel mannen van 't zelfde vak te vinden te Houthulst of beter te Clercken..."

"Van dan of lagde (men) veel werk af en men mied nieuwe staanders en ook gansch nieuwe bloemen (= tympanen)... voor de vensters; 't geen veel rapper voortging dan de oude te schaven en te slipen en steen voor steen op elkaander te passen 't viel ook veel minder kostelijk voor Bruno Pettillon."

"Tusschen dat men goed zijn gang ging in de herstellingswerken, kwam er den 12 September (1904) een Koninklijk besluit in 's lands Moniteur (= het Staatsblad), het ontwerp der

te doorre herstellingen goedkeurende."

We vonden de tekst ervan terug in de "Verslagen van de Kerkfabriek", p. 103. We citeren wat pastoor Lagace overschreef:

"Leopold II, Koning der Belgen," aan allen tegenwoordigen en toekomstenden Heil.

"Gezien de verslagen van 29 April 1902, 5 en 10 Februari, 4, 6 (en) 7 Mei, 2 (en) 7 Juni, 7, 18 en 30 July, 5, 10, 18 en 19 Augusti 1904 der Gouverneurs van de Provincie Brabant, Westvlaanderen, Oostvlaanderen, Henegouw, Luik, Limburg en Luxemburg;

"Gezien het Koninklijk besluit van 16 Augustus 1824, op voorstel van onzen Minister van Justicie wij hebben besloten en wij besluiten:

"Eenig artikel: Machtiging is verleend om de volgende werken om de volgende werken - overeenkomstig de door onzen Minister van Justicie voorgezien geteckende en aan dit besluit gehechte plans en tekeningen - uit te voeren:

1) Het gedeeltelyk heropbouwen en het herstellen der kerk te Lillois - gemeente Lillois - Witterzee (prov. Brabant);

2) - - - - - (niet aangehaald in het uittredsel).

3) Het herstellen van de monumentale Kerk van Luydschote (prov. Westvlaanderen).

"Onze Minister van Justicie is gelast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit,

gegeven te Dootende, den 12 September 1904

(get.) Leopold

van Koningswege

de Minister van Justicie (get.) J. Vanderhevel.

Voor eensluidend afschrift

de algemeene sekretaris (get.) De Rode.

Pour extrait conforme

de greffier provincial (get.) Verougstraete

Voor gelykvorvig afschrift

de Arrondissements Kommissaris (get.) Ferd. Mergelynek.

"De werken waarvan sprake hierboven" waren reeds op 4 juli (1904) aangevat.

"Op 16 September, als gevolg van het Koninklijk Besluit van 12 September laat de Heer Minister van Justicie weten aan den Heer Gouverneur dat den aannemingsprijs volgenderwijze zal verdeeld worden:

- fr. 4.999,94 ten laste van de kerkfabriek,	} (totaal: 19.694,05 fr.)
- fr. 3.282,41 " " " " Gemeente.	
- fr. 5.714,25 " " " Provincie ... "	
- fr. 5.697,85 " " " " Staat.	

Pastoor Lagace laat opmerken dat "die nieuwe verdeling van tusschenkomst" een wijziging beteekent "aan de tusschenkomst, bepaald op 7 Mei laatstleden." Gemeente, Provincie en Staat zien hun toelage verminderd, de kerkfabriek daarentegen moet ou zelf haast 5.000 fr. inbrengen, waar oorspronkelijk nog geen 4.000 fr. was voorzien (zie Lantingen, dl. XXV, p. 50).

Een toch niet zo hoffelijke manier van handelen...
Pastoor Lagace herinnert er zijn kerkmeesters nog aan — "het geen reeds van in den beginne — vooraleer wij de eerste stappen gedaan hebben — dat de Gemeente — ingezien den bedenkelijken toestand der gemeentekas, in de onmogelijkheid zijnde gansch haar $\frac{1}{2}$ deel te betalen, wij met de overheid van Luydskote overeengekomen zijn onbelyk te betalen aan de Kerkfabriek de som van 2.400 fr., en dat de Kerkfabriek ⁱⁿ het te kort zal voorzien.

"Daaruit volgt dat onze som van tusschenkomst klemt tot 5.887,95 in plaats van f. 4.999,94, hetgeen dus een vermeerderinge maakt van 882,41 fr. De Kerkfabriek moet haast 30% dragen!

De kerkraad besluit ook "dat voortaan de Heer Pastor met den Voorzitter en den Schrijver belast zijn (en zich) met al de moeilykheden en de nieuwe schikkingen, die zullen te nemen zijn, moeten bemoeien."

Men heeft de indruk dat E. H. Lagace het stilaan wellatjes vond en voortaan de verantwoordelijkheid en de zorgen van de restauratie wilde gedeeld zien door de Voorzitter en de Secretaris van de Kerkfabriek. Het zou echter ook kunnen dat de kerkraad van oordeel was, dat de pastoor, in zijn ijver, al te zelfstandig, ja wat voortvarend was opgetreden.

Er zullen zich inderdaad heel wat onvoorzijene moeilykheden voordoen, die tot bykomende werken (en uitgaven) zullen dwingen. Genoeg om er wakker van te liggen!

Wat was er immers gebeurd? We laten het Pastoor Lagace vertellen: "Middeleryl de werken vervoordarden, (was) men begonnen met het plak der pilaren of te schrappen. Toen dit werk in gang was, wierd (men) gervaars in welken ellendigen staat de twee pilaren waren, opeenvolgende al den noordkant te beginnen van aan het wijwaterkrat. Vooreerst waren zij monsterachtig dik, met veel plak bepleisterd. Van toen men begon dezelve nan te vallen, zag men overal wakke plekken overdekt)

salpêtre (= salpeter), zoodanig dat men iets bijzonders verwachtende was. Niemand was verwonderd bij het zien dat ze voort waren, en toen men er een gat in maakte, werd (men) allicht (al gauw) gewaar dat zij van binnen opgevuld waren met zand en brokkelingen van steenen. De moortel was vertaerd geworden door den tijd en veranderd in zand. 't Ging zo ver dat men verplicht was maatregelen te nemen om dit zo spoedig mogelijk.

Mr. Naert kwam zonder uitstel de zaak onderzoeken en er werd vastgesteld twee nieuwe pilaren te maken. Daarenboven (werd) geheel de kerk, nu dat bijna al het plaaster was afgeschraapt, nauwkeurig onderzocht en Mr. Naert toonde ons in de middenbeuk aan de groote, breede en slordige pilaren, de teekeningen die in de muren geprint stonden, klare aanduidende dat de kerk - in vroegere tijden - aaneen verbonden geweest was door arcaden of bruggen. En niet alleen zag men die teekeningen in de middenbeuken maar ingelyks in de zijbeuken, bij zover dat men, na het koutwerk dat gedeeltelyk de muur bedekte waar de kerkheren zeten, het roeststuk gevonden heeft van de halve pilaar die langs de muur stond en waarop de brugge moest rusten of mede verbonden zijn.

"Hierom, willende Mr. Naert aanhoren in zijn raadgevingen, hebben (wij) besloten de kerk (te) verbinden, versterken en versterken op arcaden of bruggen, te laten maken in (de) vorm van deze onlangs gemaakt te Mersbarn, 't geen eene eigenaardigheid is, door eenige beknibbeld, die de reden waarom dit werk uitgevoerd werd niet kennen, en door andere zeer gunstig werd aanveerd. Die de twee toebstanders van bij onderzocht hebben, zijn doorgaans van 't gedacht dat het eene ware verfraaiing aan de kerk toegebracht heeft.

"Er zijn er die vroeger wel de kerk gezien hebben, maar 't is zeker dat zij geen ooggetuigen geweest (zijn) van de aantekeningen welke hierboven vermeld zijn."

Men leest het; de bouw van die arcaden in de kerk van Zuidschote werd op gemengde gevoelens onthaald. De reden waarom Provinciaal Architect, Naert, daartoe de raad gaf zal wel van bouwkundige aard geweest; de stevigheid van de constructie. Esthetische overwegingen zullen daarvoor wel hebben moeten wijken. Vandaar de kritiek van bul-

kerkstaanders ... Legt de spreuk niet: "de beste stuwelui staan aan wal"?

"Dit werk der arcaden is de oorzaak geweest dat een venster is moeten gedempt worden", wat natuurlijk jammer is.

"Bij deze nieuwe werken (zijn) wij genoodzaakt geweest er nog eenige andere (te)voegen.

Dit bebetent voor de kerkfabriek belangrijke "nieuwe werken" en onvoorzienere bijkomende uitgaven. Daarom werd een aanvraag gericht tot de Gouverneur en de Permanente Deputatie, waarvan de tekst hier volgt:

"Aan den Weladelen Heer Gouverneur en de Heeren der Bestendige Deputatie.

"Gezien den brief van den Heer Arrondissementcommissaris, gedagteekend van 8 september 1904, waarbij wij verzocht worden de volledige opgaaf en schatting in te dienen der buitengewone werken te doen aan de monumentale kerk van Luydschote, hebben wij de eere de goedkeuring en toelating te vragen der volgende werken te mogen uitvoeren, ons door den Heer Vercoeten, Bouwmeester, aangewezen en door den Heer Naert, Provinciaal inspecteur, ter gelegenheid van zijn bezoek, ons aangeraden:

1) Twee nieuwe kolonnen, met afschaven, enz. 9 geschat op 250 fr. ieder	500, 00
2) Drie arcaden of bruggen, aan 700 fr. ieder	2100, 00
3) Verschillige herstellingen aan de kerk, genoot- zaakt door 't plaatsen der voornoemde arcaden	150, 00
4) Herstellen van portaal onder den toren, met in- gang naar den oxaal en torentrap, met plaat- sen van een nieuwe bekkendeur	550, 00
5) Vernieuwen van plafond in eiken duigen met inwerken van eiken verbindingsbalken: 18 m ² aan 20 fr.	360, 00
6) Afschaven of schaven van den buitenkant (zonder toren) der kerkmuuren, met gedeeltelijke herstel- ling, heroprijzen, enz.: omtrent 750 m ² aan	1.125, 00
7) a) Vermeerdering op schaliëdak: 15 m ² aan 5,50 =	82, 00
b) Zinkwerk 5 m.	30, 00

4.897, 00

Daar kwam nog bij:

° Ereloon voor bouwmeester 5%	244,85
° Ereloon toezieners 2 1/2 (%)	722,42
Het totaal bedrag van de onvoorziene bywerken kwam aldus op	<u>5.264,27</u>

"De kerkraad van Luydschote doet verbiedig opmerken dat, ingezien de gemeente van Luydschote besloten heeft niet tusschen te komen in de buitengewone werken, hij - voor gooveel het noodig is - het deel der gemeente zal op hem nemen om het trachten te betalen bij middel van giften, besparingen en, des noods, door eene kleine leening bij particulieren ..."

"Eindelijk (bidt) de kerkraad de bevoegde overheid te willen onderzoeken of het niet voldoende ware enkel eene arcade bij de reeds toegepaste werken te voegen in plaats van drie, vastgesteld door de heer bouwmeester."

Aan 700 fr. ieder ware dit een mindere uitgave van toch 1.400 fr.

"Aanveerdte Welgedade Heer Gouverneur en Heeren der Bestendige afveerdiging de verbiedige gevoelens onzer hoogachting.

de schrijver

de voorzitter

(get.) E. Lagace, dienstdoende

(get.) CHÉ Huyghe."

"Nog op den zelfden dag wierd bovengemelde vraag ondersteund door den Gemeenteraad van Luydschote", die trouwens ook niet wist van welk hout pijlen te maken'.

Ondanks al die beblommingen werden "de werken in de kerk naarstig voortgezet; men ondersteunde sterk de bogen, die rustten op de pilaren van de linkerzijde, ingaande in de kerk en men hakte de monsterachtige pilaren, die door nieuwe moesten vervangen worden. Het binnenste dezer pilaren was meestendeels ijdel of opgevuld met zand. (Enkel) het derde van die pilaren was in metselwerk, en ondanks de bemerking, gedaan aan den aannemer, van dit middendeel, waarvan het moortel gansch opgeteerd was ook te doen verdwijnen, uit mees dat de nieuwe pilaren zonder bezegen hebben, deze welgeda naar goeder raad te luisteren en metste een steen en half tegen het oud verteerd moortel.

"Waldra waren de twee nieuwe pilaren voltrokken en zwaren uiteindelyk zeer fraai om zien maar (ze) waren eilaas niet sterk, en 't was de schuld van den aannemer. Hij wierd (het) allicht gewaar. Inderdaad! Na korten tijd werden de schooren, die de bogen ondersteunden (weggenomen) en... plotselings,

terwijl al de werklieden aan 't werk waren, hoorde (men) een ge-
braak: de bogen braken los, de stukken vielen met een schrikke-
lijk geweld en gedruisch op den grond en eene der twee pilaren schreef
de open en wierd verbrijzeld.

"Men hoorde tot in de pastorie een geweldig gerucht en toen wij in
de kerk(waren), waar wij - ik en Mr. Annot, onderpastor te Boesinghe,
die juist te rijnent was - binnen liepen, stond (alles) overhoops en
eene groote rook vervulde het huis Gods. Gelukkig dat het werkvolk
gerluicht was. Dit gebeurde den 24 November 1904 om 1 $\frac{1}{2}$ u. namiddag.

"Ik verwittigde terstond Mr. de Gouverneur, L. H. de Bisschop, Mr.
Nort, Mr. Vercontere en den toezieners Mr. Fierb.

"Dit ongeluk veroorzaakte enkel eenige nieuwe kosten, te weten:
het bouwen van nieuwe bogen al den linker kant en twee nieuwe
pilaren. Dit ongeluk bracht nochtans veel goeds te wege: voor-
eerst twee nieuwe pilaren moesten gemaakt worden op de kosten
van den aannemer en nieuwe bogen op onze kosten, deze laatste
voor 1,500 franken.

"Dit vernieuwen der bogen was zeer voordelig voor de herstelling
der kerk want de oude waren zeer onregelmatig. 't Schilde zoo veel
dat het eene einde bij het andere tot 31 centimeters krom was...
Nu zijn ze pijl recht en zeer regelmatig en kunstig opgesteld.

"De pilaren werden tot diep in den grond uitgegrapt. Men vulde
de put met brokkelingen van steen dicht bijeen gebloten bij mid-
del van ciment Portland. In 't midden wierd een ijzeren
balke geplaatst; men lei gegoudroezend papier (asphalt), enz.
Alles wierd gevolgt met schoon steen en bijna zuiver ciment
Portland.

"Intusschen dat bovengemeld werk voltrokken wierd, ontvân-
gen wij, den 16 December 1904, de wete dat de Koninklijke commissie
van Monumenten de goedkeuring der bijgevoegde werken met de
schatting hoger vermeld (had verleend).

"Aangaande de bijwerken van de vernieuwing der pilaren en
van het herbouwen der arcaden, moeten (wij) niet wachten naar
de toestemming der Koninklijke Commissie, omdat het werk volstrekt
noodzakelijk en zeer dringend was. Wij hadden de toelating van
den Heer Gouverneur Baron de Bethune, die - 't zij gezegd al voorbij-
gaan - waarlijk zeer gunstig gewoest (is) in al wat ik hem ge-
vraagd heb? Gelukkig maar...

Ma onderbraken het verslag van L. H. Lagace, want op Nieuw-
jaarsdag 1905 was er gewone zitting van de kerkeraad.

"Ingezien de voortdurende onpasselijkheid van den Heer Joseph

Missy, schrijver der kerkfabriek, wordt de Ew. Heer Pastor verzocht zijne bediening te willen voort uitoefenen en de besluiten en beraadslagingen der kerkfabriek te teekenen in zijnen naam.

De berkmeesters ook over de werken die niet voorzien waren bij de restauratie van de kerk en die fr. 5.264,27 belopen. "Onder die werken zijn er die voortkomen van een ongeval dat plaats gegrepen heeft, ter oorzaak van het instorten van twee pilaren, die ter zelve tijde dat zij instortten, de bogen die op bovengemelde pilaren stunden (hebben doen invallen).

"De kosten, spruitende uit dit ongeval, zijn voor wat de plannen betreft, ten laste uitsluitelijk van den aannemer, die ze dus aan de kerkfabriek niet mag in rekening brengen.

"Aangaande de bijgevoegde werken ... valt (er) op te merken deze onvolledig geoordeeld zijn, en er zal een nieuwe reeks werken bykomen, waarvan het bedrag zal loopen tot op de som van fr. 7.669,05.

"Overigens wordt ook gezegd dat ten gevolge der herstelling het noodig zal zijn: 1° eenen nieuwen hoogaltaar en 2°, eenen nieuwen predikstoel te plaatsen." Waarschijnlijk was dit een suggestie van Mr. Naert, de Provinciale Architect, want "op voorstel van den Ew. Heer Pastor zal Mr. Joseph Naert, zoon van den Provinciale Bouwmeester, met het opmaken der plannen belast zijn.

"Evidentelijk wordt besloten dat, ingezien in de sakristie geen coffrefort bestaat waar de Heilige vaten en het Hoogwaardig sacrament in veiligheid (kunnen) rusten, wij een coffrefort zullen doen maken voor de waarde van fr. 500 aan den Heer Emiel Gasquez, brandkasmaker te Isaghem. Om de kosten te verminderen zal er aan den Staat een hulpgeld van fr. 100 gevraagd worden."

In het Parochieboek I vonden wij een "staat der nog uit te voeren werken", opgemaakt door Architect Jules Vercontere-Loudron, d.d. 12-1-1905. Deze staat vermeldt bijkomende werken voor een totaal bedrag van 7.669,05 fr.

Pastor had een groot deel ervan reeds eerder aangeduid. Toch bevat deze "staat" elementen en details die we nog niet kennen. Daarom nemen we hem in zijn geheel over, wel wetende dat we grotendeels in herhaling vallen:

— "Afbreken van 2 pijlers & kolommen; hermetiseren van dezelfde met oude en nieuwe stenen; alle levering van materialen, cirkeling en dagloon inbegrepen. Geschat 2 stuks	Prijs per eenheid 250,00	Sommen 500,00
---	-----------------------------	------------------

- Bouwen van arcaden of bruggen binnen middens - en zijdekooren, volgens bijgaande tekening, alle levering van materialen, cintering (en) dagloon inbegrepen, geschat op	700,00	2.100,00
- Verschillige herstellingen aan de berk, genoodzaak door het plaatsen der arcaden geschat op	150,00	150,00
- Koor links berk; afbreken der bogen of arcaden, op eene lengte van 18 loopende meters, en zich bevindende in slechten of zeer bouwvalligen staat, hermetelen van dezelfde, alle levering van materialen, cinters en dagloon. geschat op		1.500,00
- Afbreken van tegenwoordige plafond in den ingang der berk, vernieuwen van dezelfde in eiken duigen, met inwerking van eiken verbindingsbalken; 18 m ² à 20 fr.		360,00
- Afkappers, afschaven of, in 'en woord, blootmaken van het metsel van den buitenkant der muren van geheel de berk en sakristij, "zonder toren"; zindelijk her-spijzen en desnoods deelen metselwerk vernieuwen; herstellen of vernieuwen der mouluren, komende rond zijden of onder de vensters, aan de coorte-forts of aan de cornichen: Waarvan onkost geschat op		1.123,00
- Herstellen of vernieuwen van meer behaliedak: 15 m ² à 5,50 fr.	5,50	82,00
- Vermeerdering zinkwerk: 5 m ² à 6,00 fr.	6,00	30,00
- Meer uit te voeren plakwerk binnen de berk, afkappen van de tegenwoordige bepleistering, afkuischen der muren, beplakken met 3 couches haarmoortel, waarvan de laatste couche in lt wit. Omtrent 460 m ² à 1,25 fr.		575,00

N.B. Gezien de slechte hoedanigheid van (de) moortel, waarmee de berk vroegere jaren bepleistert werd, en na nauwkeurig onderzoek, werd bevonden dat het hoogst noodig was het tegenwoordig plakwerk der muren af te kappen en hetzelfde te vernieuwen als hierboven voorzien.

- Vernieuwen van een deel roostering en planken binnens de sakristij. Omtrent 6,00 m ² à 4,50 fr.	4,50	27,00
- Meer te vernieuwen vloer in Basileka binnen de kerk. Omtrent 15 m ² à 9,00 fr.	9,00	135,00
- Eerloon Bouwmeester 5%		356,70
" Toezieners 2%		178,36
Total		7.667,06

De geschiedenis herhaalt zich telkens weer; men begint met goede moed en met een wel-omlijnd budget aan de restauratie van een bouwvallige kerk. Maar aldra dringen er zich nog meer herstellingen op of doen er zich andere ver-
wikkelingen voor... en men staat voor onvoorziene uitgaven.

De kerkraad hende al geruime tijd de nieuwe berekening voor een "tweede reeks herstellingen aan de Parochiekerk uit te voeren."

Gelukkig dat de Provinciale bouwmeester en de Koninklijke Commissie van Monumenten "het nut of de noodzakelijkheid de-
zer nieuwe werken erkend" hadden.

Het kerkbestuur vraagt dienvolgens op 8-1-1905 aan de Bevoegde Overheid volgende punten goed te keuren:

1° De plans en het bestek, daartoe opgesteld door Architect
Vercoutere
2° De nieuwe uitgaaf van 7.669,05 frank te willen verdeden
op dezelfde manier als (de oorspronkelijk voorziene) her-
stellingswerken.

3° Het aandeel van Kerkfabriek en gemeente te (mogen) beta-
len bij middel van besparingen en giften.

De tekst van dit verzoek werd "gezien en goedgekeurd door
het gemeentebestuur van Luyschote den 3 februari 1905.

Bij bevel: De Secretaris
V. Van Lecke

De Burgemeester
H. Deoorte

"Opvolgens, den 13 Februari, gaf Mgr. de Bisschop ook een
vorddeelig advies voor de meerdere bijgevoegde werken, verovr-
zaakt door de instorting waarvan hooger spraak 'is en wel-
ke wij reeds hadden uitgevoerd, omdat de Heer Gouverneur
dit werk op eigen verantwoordelijkheid had toegestaan
uit reden zijner dringende noodzakelijkheid."

"Eenige dagen later, den 17 Februari, kwam insgelijks een gunstig advies (vanwege de Provincie?) en (men) beloofde... eene hulpsom van fr. 2.465."

"Erlaab - verzoekt Pastoor Lagace - wij waren nog niet te einders onzer lotgevallen, ziet wat nu bestatigd wierd:
"Den 8 maart 1905, bij 't afse(h)repen der bepleitening be-
vonden wij den aldersteerlijksten toestand van 2 vensters,
komende in den zijbant bij 't sacristie. 't Was waarlijk droe-
vig om zien hoe slecht die vensters gesteld waren. Er waren
niet anders te zien onder het pleister dan rote latten en
daarachter grote holten en veel, zeer veel vuiligheid. 't Waren
holen waar de ratten in nestelden!" Er woonden ratten in
de kerk van Zuidschote! E.H. Lagace schrijft; "dikwijls had-
den wij bestatigd dat er keersen doorreeten waren op de zij-
autaren en wij vonden er zeer dikwijls veel vuiligheid. Nu
hadden wij den uitlag van 't geen wij te voren niet verston-
den."

"Nogmaals wierd de Hoogere Overheid veruittigd en op-
nieuw (stond) de Heer Gouverneur toe dat er nieuwe werken
bijkwamen voor de som van fr. 200."

"De werken gingen al spoedig vooruit, goedaartig dat men
in de kerk (byna gedaan had) met de byzonderste werken."

"De metsers (begonnen dan) de werken buiten de kerk",
t.w. met "het afse(h)repen van geheel den buitenkant der
Kerk."

Men was daarmee al een tijd bezig, toen de kerkmees-
ters op 5 maart, eersten zondag der maand, in gewo-
ne zitting samenkwamen, om 5 1/2 u.

Er stonden heel wat punten op de dagorde:

- De rekening van het dienstjaar vertoonde een overschot
van 471,93 fr.
- De uitgaven voor de 'bijgevoegde' werken - in totaal 7.669,
05 fr. - wilde men als volgt verdeeld zien: telkens een
derde ten laste van Kerkfabriek, Provincie en Staat
(= 3 x 2.556,35 fr.)

"De Permanente Deputatie heeft de nieuwe toelage (reeds)
gestemd. Voorstellen zijn gedaan geweest om van den Staat
dezelfde gunst te bekomen. Tot heden is nog geen antwoord
gekomen, maar deze zal ongetwijfeld voordelig zijn."

Pastoor Lagace was een volhardend man. Een doordrijver...
 — heeft maar: "Ter zelfder vergadering is nog vastgesteld geweest de toelating te vragen aan de bevoegde overheid, de plans en medegaande bestekken van den nieuwen autaar-belooperde tot ^{de som} van ----- (niet ingevuld) en van den nieuwen predikstoel, beloopende tot de som van ----- (niet ingevuld) te willen goedkeuren, daarbij voegende dat de onkosten der uitvoering van de beide ontwerpen daartoe opgemaakt, zullen betaald worden met de opbrengst van bijzondere giften."

Pastoor Lagace was belangrijke giften beloofd door welstellende zuffrouwen, maar als het op betalen aankwam... was er "een haak en een oog".

Resultaat daar verder over lezen en ook de kostprijs vermenen
 1) van het nieuwe hoogaltaar (waarvan er te tijd geleden een fijn gebeeldhouwd hoek-fragment is borengekomen bij het delven van grafkelders). (Bestond uit ^{massief} wit marmmer... en ^{wit steen} de nieuwe predikstoel. 1) en 2) werden ^{novit gerealiseerd.} ^{alteszins niet} ^{verweerd.}

— Pastoor Lagace deelt de kerkenen ook mee, dat de bevoegde overheid een subsidie had toegezegd van 100 fr. "tot het aankopen van eenen coffre-fort bij den heer Emiel Gabquez van Iteghem."

— "Er werd ook opgave (gedaan) van de hulp gelden welke de Kerkfabriek van Luydschote tot op heden" (het verslag van de zitting moet ná 22-4-1905 opgemaakt zijn geworden) ontvangen heeft" (van Provincie en Staat) "ten uitvoere der herstellingswerken aan hare monumentale kerk."

Hulp gelden	1 ^o op 15 oktober 1904 van de Provincie	: 2.000,45 fr.
Provincie	2 ^o op 4 Februari 1905 van de Provincie	: 1.282,40 fr.
	3 ^o op 27 Februari 1905 - item - 1 ^{ste} deel	Kunstwerk : 1.500,00 fr.
	4 ^o op 22 April 1905 - item - 2 ^{de} deel "	: 932,00 fr."

Als wij de subsidies, verleend t/m 22-4-1905

door de provincie, samentellen, bekomen wij: 5.714,85 fr.

"Op 4 Februari" had de Staat een eerste toelage verleend, ten bedrage van fr. 3.282,41 fr.

Ter 22 april 1905 had de kerkfabriek alles samen toch al fr. 8.997,26 fr. aan toelage ontvangen, 8.997,26 fr. vanwege Provincie en Staat

Er was weer een zitting van de kerkraad op zondag 2 April 1905.

— De rekening van het dienstjaar 1904 werd "voorzoged" vastgesteld: overschot: 471,90 fr.

— De eerste zondag van april is de wettelijke dag voor de verkiezingen in een kerkraad.

Ludovicus Josephus Missy, lange jaren schrijver van de kerkraad was op 17 maart 1905 overleden en hier de 21ste overleden. Hij was, op één dag na, 66 jaar oud geworden (RMO II, p. 83, nr. 3).

Als plaatsverranger werd de Heer Achiel Donck gekozen. Al de vorige leden bleven in functie.

— "Venders - schrijft Pastoor Lagace - wordt een beraadslaging genomen, bij dewelke er aan de bevoegde overheid gevraagd wordt om te mogen ons ontlasten van het houtwerk en andere nutteloos geworden voorwerpen, voortkomende van de herstellingswerken aan de kerk, bij middel eenen openbare verkoop."

Van eenen anderen kant wordt ook gevraagd dat:

— gezien den hoogen autaar twee credentien (credentstafels?) bestonden van zekere waarde; gezien de aanvraag van het Museum van Oudheden, gevestigd te Brugge, (wie had dit Museum ingelicht?) ten einde te mogen in bezit komen van die twee oudheden; gezien de credentien, naar het oordeel van Mr. Naert, Provinciale Bouwmeester, geenszins meer overeenkomen met den tegenwoordigen toestand der kerk van Luyschote; te meer dat een nieuwe altaar zal opgericht worden, waarvan de planks aan de hooge overheid voorgeleid zijn...

de kerkraad "de bovengezmelde credentien, in minnelijke overeenkomst met de Commissie van het Museum, "zou mogen verkoopen."

Zouden die twee antieke "credentien" van Luyschote nog in het Oudheidkundig Museum te Brugge te bezichtigen zijn?

De restauratiewerkzaamheden aan de buitenmuren van de parochiale kerk waren nog niet voltooid toen Pastoor Lagace - "op 5 der maand Mei 1905", "per spoedmarie naar Brugge gerepen wierd", tegen 's anderdaags, "naar hij zijn benoeming ontving" van Pastoor van Westcappelle", een gemeente ten zuiden van Knokke.

Men kende in 't Bisdum zijn werkzaamheden op het gebied van kerkherstelling, enz. Hij kreeg te Brugge te horen dat er grote restauratiewerken dienden verricht te worden aan de kerk van Westkapelle ("boven" de 105.000 fr. zonder de bijwerkers, en daarenboven ofwel een nieuwe pastorie maken of grote herstellingen van boven de 9.000 fr.!).

"Mijn verblijf - zo schrijft E.H. Lagace nog - was hier geweest van 4 jaar en een maand." (Benoemd 1-3-1901; aangesteld: 18-3-1901; benoeming voor Westkappelle: 6-5-1905).

E.H. Lagace had hier veel onvoltooid werk achter te laten, zonder te spreken van de toelagen die nog moesten binnenkomen en de onkosten die nog te betalen waren...

Hij wist sedert enkele dagen dat de Bisschop al op 29 april een opvolger had aangeduid voor Zuidschote.

'Inderhaast' noteerde hij nog in onze liber Memorialis I:

"Vooraleer dit verslag te eindigen, moet (ik) nog zeggen, dat ik een zeer schoone en zeer sterke brand-kas of coffrefort gegeven heb voor 't sacristie, kostende fr. 500, waarvoor ik van den staat de som van honderd franken bekomen had.

Daarenboven had (ik) reeds doen het plan maken van eenen zeer fraaien, nieuwen hoogaltaar, 't geen broodnoodig was voor de herstelde kerk, alsook het plan voor eenen nieuwen predikstoel. Beide plans verveerdigd door den Heer Jos. Naert, wiéders goedgekeurd door al de overheden en eindelijk door de Koninklijke Commissie van Monumenten. De altaar moest 5.500 (fr.) kosten en de predikstoel rond de 1.500 (fr.).

Ik wíerd van de Jufvrouwen Tyteca van Boesinghe de som van 1.200 fr. beloofd en de predikstoel was mij toegestaan door een zeer milddadige Jufvrouw. Eilaas i. men wilde die giften intrekken bij mijne afscheiding (bij mijn weggaan uit Zuidschote), doch dank aan mijne poging gedaan bij de Jufvrouwen Tyteca, beloofde men aan den nieuwen pastor de som te geven van fr. 800.

In plaats van den predikstoel beloofde (ik) een zeer kostelijke, geschilderde menster, die zou komen in de midden der oogen banchen den hoogen altaar.

Bij die giften en die gedane werken, moet nog gezegd worden dat - daags na mijne benoeming te Westkappelle (dus de 7de mei 1905) - nog 60 nieuwe stoelen toekwamen, welke ik bekomen had van weldaende burgers van Iseghem."

Er valt nu nog te bemerken, dat er in het lastencohier eene som van 1.600 tot 1.700 fr. voorzien is voor het behalderen der kerk, en dat de koppen die in de coronisse moesten verguld worden (daarin begrepen zijn?)

Daarenboven moest de koor rond den hoogen altaar (op) een zeer voortreffelijke manier gedaan worden met opschriften, betrek hebbende op het Allerheiligste Sacrament.

Vooraleer te vertrekken geeft E. H. Lagace nog andere aanbevelingen:

"Er moest ook nog - om de kerk te voltrekken - iets bijzonders gedaan worden voor de zijaltaren, zooals bijv. de beeltenis in schildering van O. L. V. onberlekt ontvangen, en boven den altaar van den H. Leonardus (een schildering?) betrek hebbende op de wonderdaden van dien Heiligen, die de patroon is der Parochie. Dienaangaande kunnen zeer nuttige en laerzame kennis genomen worden op het wonderbaar beeldke, achtergelaten door mij in de archi(e)ven der kerk, bevattende in 't kort de levensbeschrijving van den Patroon der Parochie. Dit beeldke heb ik doen komen van de kerk van Toubleuwt."

E. H. Lagace had dus plannen voor het middenkoor en de twee zijkooren. Maar 't was niet al! Hij schrijft:

"Insgelyks ware het te wenschen dat, toen de nieuwe altaar gemaakt wordt, men de trappen van den tegenwoordigen hoo-gen altaar zou doen dienen als verhoog voor het erop plaatsen van de ronte. Rond de ronte zou moeten een bevallig ijzer(o) hebben gemaakt worden, en men zou daarbij nog kunnen een schildering doen, betrek hebbende op het H. sacrament des doopsels."

"Men diene nog te onderzoeken of de vloer binnen de kerk gedeeltelyk vernieuwd geweest is, zooals aangeduid is in de reeks der bijgevoegde werken. Er staat daar immers te lezen: 'Meer te vernieuwen vloer in Baseicle binnen de kerk; omtrent 15 m² à 9,00 fr. ; maakt samen 135 fr."

"Aangaande de bijgevoegde werken, en wel byzonderlyk het portaal, er waren nog geen verplichtingen aangenomen geweest. Wel is waar (was) de aanvraag om deze te mogen uitvoeren voorgesteld aan de hogere overheid, doch wij moesten nog bekomen; 1° de toelating der bevoegde overheid; 2° overeenkomen oopens prijs en conditiën van uitvoer(ing); 3° 't bevel van het te laten maken moest nog gegeven worden."

"Ziehier ten anderen de laatste brief door mij geschreven en gezonden naar den Bouwmeester Vercoutere:

o Mynheer.

De kerkraad van Luydschote, gezien de werken aan hare Kerk gedaan worden by middel van aanbesteding; gezien dat de bykomende werken mogen gedaan worden door dezelfde aannemer der kerk volgens eenheid van prijsbordereel (dit werd zoo geschreven omdat de Bouwmeester zoekt om dit werk te doen uitvoeren door eenen vreemden!),

verzoekt een afschrift te hebben van de voorwaarden

van het uit te voeren werk aan het portaal der bovengemelde kerk, ten einde aan andere ambachtslieden de gelegenheid te geven hunnen prijs aan te bieden, om deugdelyk en samen gaan te duurbetaald werk te hebben.

Luidschote, 30 april 1905

Vanens het Kerkbestuur,
(gel.) Ed. Lagace ^{Pastor}

Pastoor Lagace had ogenschynlyk geen blind vertrouwen in de Architect uit Izegem, die hij vroeger zelf gekozen had voor de restauratiewerken, die bij zyn heengaan nog niet helemaal voltooid waren en waarschynlyk verre van afbetaald.

Hij eindigt zyn verslag als volgt:

„Daarby zyn de zaken gebleven; dit mij nu niet meer aangaande ten gevolge myner verplaatsing, heb ik die zaken overgelaten aan mynen opvolger: den Eerw. Heer Dekenbelaere.”

Pastoor Lagace heeft te Luidschote - de omstandigheden in acht genomen waarmede hij te doen had - ongetwyfeld zeer verdienstelyk werk geleverd. Het was een durver en een werker, die veel relaties had en veel wist te bekomen van 'de Hogere Overheid'.

Wie anders dan hij had in een zo korte tijd zoveel kunnen realiseren? Naast het gewone parochiewerk? Vergeet echter niet dat hij nog geen 56 jaar was, toen hij naar Westkapelle trok, waar er hem opnieuw een vrucht werk (en zorgen wachtten ...)

In de enkele jaren dat hij hier verbleef, registreerde hij persoonlijk 82 doopsels (RBA I, pp. 432-447 en II, pp. 1-2). Hij voleindigde het oude Register Baptizatorium, door Pastoor Dr. Coester op 2-2-1819 begonnen. Het had haast 86 jaar dienst gedaan. Op 8-1-1905 legde Pastoor Lagace een nieuw doopregister aan (waarin hijzelf nog tien doopsels noteerde). Dit lijvig doopboek is thans nog altijd in gebruik.

Zou dit geen unicum zyn in het Bisdom? 't Is goed mogelijk. De laatste doop die E.H. Lagace verrichtte had plaats op 16 mei 1905. Hij was toen al benoemd tot pastoor van Westkapelle maar was nog niet verhuisd.

Die dag diende hij, "ex commissione praesumpta R. Dominici Pastoris hujus parochiae" (= E.H. Dekenbelaere), het H. Doopsel toe aan een drieling! Ongelooflijk. Zyn laatste doop te Luidschote, alwanneer hij al elders benoemd is: en dan nog drie pas-geborenen 'ineens': drie zusters: Angela, Rachel

en Gabriëlle Inion, dochtertje van Eugène Inion en Sidonie Beck. Het 'jongste', Gabriëlle, had thuis in sterfensgevaar het nooddoopsel ontrangen uit handen van Dr. Delouf (RBA II, p. 2, nr. 8, 9 en 10).

Pastoor Lagace zegende in totaal 16 huwelijken in, en daar was ook een eerder, eigenaardig^o geval bij. De 9de oktober 1901 trouwden hier: Carolus Ludovicus Coussens (° Tielt, 10-10-1872 en wonende te Bilschote) en Elisabeth Missy (een dochter van de sekretaris van de kerkfabriek - ° 28-12-1876).

Charles-Louis Coussens had gedurende 4 jaar in Amerika verbleven en was onlangs (° recenten^o) naar Bilschote teruggekeerd. Daartoe gedelegeerd door Mgr. Waffelaert, deed de Pastoor van Bilschote de toekomstige bruidegom plechtig een eed afleggen. In aanwezigheid van twee getuigen, de Paters Redemptaristen: Joseph de Maester en Franciscus Delobel, moest Charles-Louis Coussens neerknielen, de rechterhand op een evangelieboek leggen en voor een kruisbeeld, dat tussens twee brandende kaarsen was opgesteld, zweren dat hij nooit voordien een echtverbintenis had aangegaan en nooit aan iemand anders, behalve aan Elisabeth Missy, het huwelijk beloofd had. Ook moest hij in eer en geweten zweren dat er tussens hen beiden geen huwelijksbelatfel bestond (RMA I, pp. 145-146, nr. 4).

Tijdens zijn kort pastoraat moest P. H. Lagace niet minder dan 66 parochianen begraven (RMO II, pp. 74-84).

In 1901 b.v. moest hij in 4 maanden tijd drie personen uit hetzelfde gezin naar het kerkhof brengen: een vader van nog geen 64 jaar: Eugène Schorreel (echtgenoot van Rosalie Lora (T.Z. 2-8-1903 - RMO II, p. 74, nr. 11); zijn zoon Désiré (T.Z. 25-11-1901 - met eens 31 jaar oud - ibidem, p. 75, nr. 15) en zijn dochter die nog 19 moest worden: Lydia (RMO II, p. 75, nr. 16).

Zijn laatste begrafenis te Luidschote verrichtte Pastoor Lagace op 11 april 1905; zijn laatste doopsel op 16 mei. Tien dagen eerder had hij zijn promotie voor Eggewaarts-kapelle (een parochie die nu rond de 3.200 inwoners telt) ontrangen. De 22ste mei was hij al vertrokken want, die dag, doop Pater Leontius, "ex ordine Capucinarum, Iseghe-mii", hier een meisje: Genarda Nollat (RBA II, p. 2, nr. 11.).

PASTOOR EDUARDUS LAGACE (1901-'04)

Zijn opvolger heette:

PASTOOR ADOLF DEKEUKELAERE
(29-4-1905 - T.Z. 12-5-1907)

We lezen in het Parochieboek I, p.27, het volgende over hem:
"Aan den Eerw. Heer Lagace volgde als Pastor van Luydschote de E.H. Adolf Dekeukelaere, geboren te Ouyshoutem den 28 dec. 1853; priester gewijd den 26 mei 1877; opvolgentlijk: hulppriester te St. Joseph (Hoogleda), onderpastor te Beveren (aan Leze), onderpastor te Moen; pastor benoemd te Luydschote den 29 april 1905 en aldaar overleden den 12 mei 1907."

Oftehoon pastoor Debaekelaere zijn benoeming voor Luidschote reeds op 29 april 1905 gekregen had (hij was toen 51 jaar en 4 maanden oud), zal het nog ruim 3 weken duren, vóórleer hij hier aangesteld wordt. Pater Leontius, O. Cap., diint hier de eerste mei een doopsel toe.

Pastoor Debaekelaere doopt hier voor het eerst op de laatste dag van mei. Het dopelingske noemde Margarita Beck (O.Z., 28-5-1905). Ze zal de 3de augustus 1935 te Oostvleteren trouwen met Joseph Dutoo (RBA I, p. 3, nr. 12).

Me vonden in het Parochieboek I geen enkele lijn van zijn hand. Wel vulde hij de verslagen in van de gewone zittingen van de kerkraad.

Deze kwam reeds samen op 'den eersten zondag van Juli 1905,' 'in de pastorie' om 6 uren 's avonds.'

De begroting van het jaar 1906 sluit als volgt:

Gewone ontrangsten	4901,00
Buitengewone ontrangsten	21.674,89
Gewone uitgaven	1.118,31
Buitengewone uitgaven	21.571,58

Batig slot: 471,93

Er moet ergens een fout in die getallen geslopen zijn, want bij het natellen van ontrangsten en uitgaven bekommen wij een batig saldo van 886 fr. ...

- In zitting van 1 oktober 1905 ' wordt er overgegaan tot het
- 1) goedkeuren van den algemeenen staat der herstellingswerken, door den Heer Veroutere, bouwkundige te Iseghem, opgemaakt... en waarvan, na gedane afmeting, de onkosten van geheel de uitvoering beloopt tot de totale somme van 20.881,80 (fr)
  - 2) (en)ook het goedkeuren der nog bijvoeglijke werken, waarvan de totale somme beloopt tot 7.969,85 fr.

De eigenlijke restauratie 'binnen en buiten aan de parochiale kerk', had dus in totaal 28.850,85 fr. gekost. Dit bedrag 'lijkt' misschien niet zo hoog, maar in tegenwoordige munt omgezet (= ± 250) is dat toch een uitgave van ± 7.213.000 fr. Dit is vanzelfsprekend een benadering, die we met alle voorbehoud geven. In die prijs is natuurlijk het nieuwe hoogaltaar, in massief wit marmar, niet begrepen.

Mr. Joseph Naert, die het ontwerp, raande de kostprijs ervan op liefst 5.500 fr (x 250 = 1.375.000 fr.!), om te dwizelen. Ik vermoed dat het nooit geplaatst is geworden.

X 180 worden resp. bedragen: 5.193.153 en 990.000 fr.

Op 7 januari 1906 komt het kerkbestuur opnieuw samen. Er staat slechts één punt op de agenda.

De Heer C. Tootalboom uit Noordschote had op 3 januari volgend schrijven gericht tot de kerkraad:

"Mijnheeren,

"Eigenaar van het huis en de twee stallakens, gebruikt door Pieter Carre" (kerbergier te Luidschote - Lutzerne (cfr. Zantingen, del. III, p. 35), en pachter van den grond, toebehoorend aan de Kerkfabriek van Luidschote, waarop die gebouwen staan" (het gaat dus om 'cijnsgrond'), kom ik (H. J. J. J.) verbiediglijk de bevoegdheid vragen om de stallakens door eenen enkelen stal in steen en pannen te vervangen, op eenen afstand van het huis door de voorwaarden in het pachtcontract vermeld."

De toelating wordt "vergunnd". We lezen hier dat, zelfs op cijnsgrond, de eigenaar van de zich daarop bevindende gebouwen, machtiging moet krijgen van de kerkfabriek - eigenares van die grond - om er een verbouwing te mogen doen. Als eigenaar van "het huis en de twee stallakens" mocht hij deze verkuren aan wie hij wilde. Dit was geen "onderverpachting".

Tijdens de zitting van "zondag 1 April 1906" werd de rekening van het dienstjaar 1905 "voor goed vastgesteld als volgt:

Ontvangsten fr. 18.516,57

Uitgaven fr. 21.518,06

Schadig slot (fr.) 3.001,49

Daarna volgden de normale verkiezingen. Charles Huyghe bleef voorzitter, Achiel Donck: schrijver, H. Desmytter: trossier. Ook de 'gewone' leden (Fro Louwagie, Placide Viersen, Burgemeester Decorte en Pastoor Dekeubelaere) bleven in functie.

De begroting voor 1907 werd op "den eersten zondag van Juli 1906 onderzocht". De algemeene ontvangsten beliepen 5.070,50 fr. en de 'algemeene uitgaven': evenveel.

Pastoor Dekeubelaere riep de kerkraad een laatste keer samen op zondag 1 april 1907. De rekening van het dienstjaar werd onderzocht, "en ditmaal voorgoed vastgesteld". Er was een mali van 2.839,48 fr. De verkiezingen brachten geen wijziging in de samenstelling van de kerkraad.

L. H. Dekeubelaere was toen al ziek. We lezen in zijn rouwgedachtenis: "Vroegtijdig heeft de Heer hem rijp gevonden voor den hemel. Op het einde van zijn leven, heeft Hij hem beproefd, gelijk het goud gezuiverd wordt door het vuur, en alles verdroeg hij, met

eene verduldigheid, die allen stichtte die hem omringden." Hij was waarlijk goed, godvreezend, beleefd en zacht van zedem; zijn dienstwillig karakter en vreedzaamheid verwierren hem achting en eerbied van allen, en niemand sprak een woord kwaad van hem."

"De ijver voor Gods huis verteerde hem; hij was vol kommer om het altaar des Heeren schitterend te maken en de muren zijner woning schoon."

Het nieuwe hoogaltaar zal dus wel ten tijde van Pastoor Dekeukelaere geplaatst zijn geworden. Ook de pastorie moet hij opgefrist hebben.

E. H. Dekeukelaere doopte hier 38 kindjes (RBA II, pp. 3-12). Hij zegende 13 huwelijken in — het laatste op 1 mei 1907 (RMAI, pp. 150-154) en verrichtte 25 begravenissen (AMO II, pp. 84-88).

Hij overleed de 12de mei 1907. E. H. Achiel Mattheeuws registreerde dit afsterven als volgt: "Anno Domini 1907, die 12 Maii, obiit in hac Rev. Dom. Adolphus Dekeukelaere, pastor hujus parochiae, filius Eugenii Dekeukelaere et Barbarae, Theresiae Flagnout, natus in Cruyshautein, die 30 Decembris 1853 et in hac sepultus, die 16 Maii 1907."

Hij was nog geen 53½ jaar geworden.

E. H. Achiel Mattheeuws was een priester uit het Seminarie, die 2 dagen voor de dood van den E. H. Dekeukelaere, coadjutor benoemd werd.

Hij bleef de parochie van Zuydschote bestieren tot na de inhuldiging van Pastor Van Campenhoudt (Liber Memorialis I, p. 18).

In die tijdsperiode doopte 3 kindjes en had 2 begravenissen te verrichten.

†
BID VOOR DE ZIEL
VAN DEN EERWEERDEN HEER

ADOLF DEKEUKELAERE

Geboren te Cruyshautein den 28 December . 1853,
Priester gewijd den 26 Mei . 1877,
Opvoegelijk hulp priester te St. Joseph (Hoogledé)
Onderpastor te Beveren (aan Leye)
Onderpastor te Moen,
Pastor genaamd te Zuydschote den 29 April . 1905
aldaar godvruchtig overleden den 12 Mei . 1907.

Hij was waarlijk goed, godvreezend, beleefd en zacht van zeden; zijn dienstwillig karakter en vreedzaamheid verwierren hem achting en eerbied van allen, en niemand sprak een woord kwaad van hem.

vroegtijdig heeft de Heer hem rijp gevonden voor den hemel. Op het einde van zijn leven, heeft Hij hem beproefd; gelijk het goud gezuiverd wordt, door het vuur, en alles verdroeg hij, met eene verduldigheid die allen stichtte die hem omringden. Met Paulus zegde hij: voor mij is leven Christus en de dood een gewin.

De ijver voor Gods huis verteerde hem; hij was vol kommer om het altaar des Heeren schitterend te maken en de muren zijner woning schoon.

Lieve Broeder en bloedverwanten, beminde parochianen en gij mijne talrijke vrienden, bewijst mij uwe liefde met voor mij te bidden.

GEBED.

O God, die onder uwe apostelike priesters uwen dienaar, Adolf, door de priesterlijke waardigheid hebt doen uitschijnen; verleen hem, wij smeeken er U om, dat hij onder hun getal eeuwig moge gerekend worden. Door onzen Heer Jesus-Christus. Amen.

Barmhertige Jesus, geef aan zijne ziel de eeuwige rust.
300 dag. afl.

PASTOOR FLORIMOND VAN CAMPENHOUDT

(29-5-1907 — juli 1920)

We kennen ongeveer zijn "curriculum vitae", want hijzelf schrijft in het Parochieboek I, pp. 27-28:

"Den 29sten mei werd pastor benoemd, in vervanging van den E. H. Dekeuhelaere, de E. H. Florimond Van Campenhoudt, geboren te Issegheem, den 16 november 1854; in 't groot Seminarie trad in October 1876; onderdiaken gewijd den 7 Juni 1879; naar Leuven gezonden voor de Pedagogie den 1 oct. 1879; diaken gewijd 20 dec. 1879; professor benoemd in St. Amands-College te Kortrijk in Sept. 1880, alwaar hij - na priester gewijd te zijn den 17 den (dec.) zijn ceremonie deed den 24 dec. 1880; in april 1881 preceptor benoemd bij den Baron Jan Bethune, te Marche, van zijne twee kinderen: François en Emmanuel Bethune.

In September 1885 onderpastor benoemd te Cortemarck.

Op Onvoorzegel Kinderendag (= 28 dec.) van 't jaar 1906 bestierder benoemd van het Klooster der Zusters van Maria te Issegheem kon hij die benoeming niet aanvaardens om reden van tijdelijke onpasselijkheid.

Hij bleef te Cortemarck woners tot eenige dagen voor zijn installatie als pastor van Luydschote, dewelke plaats had den 18den Juni 1907." Hij was ca. 52 1/2 jaar oud.

"Binst dezen tijd - E. H. Achiel Mattheeuws deed hier toen voorlopig dienst - werd den 13 Juni 1907 door Zijne Hoogw. den bisschop Waffelaert het H. Vormsel toegediend aan 43 kinderen van Luydschote en 6 van Boesinghe.

"Daar de nieuwe pastor nog niet was ingehuld(igd), moesten de kinderen met den E. H. Coadjutor naar Noordschote gaan om gevormd te worden. De peter was Eduard Louwage en de meter; Rosalie Lemaire, huisvrouw van Karel Gevaerdyn.

"Den dyssendag 18 Juni werd de nieuwe pastor ingehuld(igd) door den E. H. Dehulster, seden van Poperinghe; de getuigen waren: den E. H. Isidoor Fraeyts, pastor van Handzame en den E. H. Theophiel Rommel, bestierder van het gasthuis van Cortemarck (E. H. Van Campenhoudt was ca. 26 jaar onderpastoor geweest te Kortemarck).

De nieuwe pastoor ontving de kerkraad op de 1sten zondag van Juli 1907 in de pastorie 'om 6 ure 's avonds'.

"De begroting, opgemaakt door het bureau" wordt niet gesloten, om reden (dat) de nieuwe pastoor begeerde eerst te zien de goedgekeurde rekening van 't jaar 1906; (die) nog niet wedergezonden (was). E.H. Van Campenhoutt vraegt er aan toe:

"Deze rekening is wedergezonden geweest met goedgekeurd den 7 sept. 1907."

Het voorstel van begroting voor 1908 was in evenwicht; ontvangsten: 2.516, 47 fr - uitgaven: idem.

Ook onder Pastoor Van Campenhoutt kwamen de Kapucijnepaters van Izegem op en toe hulp bieden te Luidschote.

"Eenw. Pater Hippoliet" kwam toe den Woensdag morgen 31 juli (1907). Hij predikte den 1 aug. onder het H. Sacrament der Mis en hoorde biecht den Woensdag, Donderdag en Vrijdag, te samen met E.H. Pastor. Binst deze dagen vierden 308 biechten gehoord.

Het Portionculafest (gemaard naar ^{de} papal in Assisi waar de bezoekers op 2 augustus een volle aflaat kunnen verdienen) werd te Luidschote al jaren druk gevierd. De Portioncula-aflaat kon hier ook worden verdiend. De Kapucijnen, die hier regelmatig bij feeste-lijke gelegenheden als hulppriesters fungeerden, zullen wel niet vreemd zijn aan deze jaarlijkse viering van Portioncula.

"Binst de kermiss van 't vorige jaar (dus 1906) vierden in 6 verschillende kerbergen (te Luidschote) gedanst met groot orgel-spel. Met ten huize te gaan beloofden 5 kerbergiere geen orgel-spel te laten komen; 4 hielden hun woord; den 5den veran-derde dansspel in zangspel. Wat nog slechter was... Dansspel was er bij Laleun in de 'Concorda' en zangspel bij Beke in den 'Belle-Vue'; twee kerbergen, toebehoorende aan de Kinderen Doves, bronnens gemeentehuis." Wat een gestrengheid in dien tijd!

Tijdens de zitting van het kerbestuur op zondag 6 oktober 1907 gaf de pastoor kermiss van verschillende nieuwe voorwerpen, met geldgiften door hem aangekocht.

Men komen daar straks op terug.

"Er wordt beslist van dezelfde weke nog de dakens der kerh te doen nazien; dat deel van de restauratie was wsch. niet te best geweest. Pastoor Van Kerberghe had niet gans het kerhdak vernieuwd en alles wat nog deugdelijk was behouden. Pastoor Lagace had nog een deel schaliédak vervangen.

De kerkraad vindt het spijtig, dat men door de Commissie der Monumenten verplicht is geweest sene deur toe te metsen

in den toren, door die toegang gaf op het dak en de goten, en dat sedert dien moeilijk geworden is de noodzakelijke werken te doen aan goten en dak.

"Er wordt beslist van een slot in te werken aan de groote ingangdeur der kerk om deze deur te kunnen toehouden binnst en buiten de goddelijke dienstden, en alzoo den Westenwind te beletten groote schade bij te brengen aan het portaal.

"Voor den zelven reden besluit men, met eenparigheid van gedacht, en klein broekje van sperrren te planten voor de kerke-deur."

In november 1907 aan Pastoor Van Camperhoudt in het Parochieboek de "laatste betaling (voor de) herstelling (van de) kerk" noteren: "Alle schulden overblijvende van de restauratie der Kerke wierden betaald met een subsidie; laatste (van) den staat te ontvangen: 958,33; daar wierd bijgevoegd: 249,20 (fr.) om den aannemer Bruno Petillon van Boesinghe eenmaal te voldoen."

"'t Eerste jaar" (van zijn pastoraat) (1907-1908) - zo schrijft hij verder - "wierd er", "zonder tusschenkomst van de penningen der kerkfabriek"; "t een en ander gekocht tot versiering en gerief der kerk." Hij tomt 43 posten op, die we hier overnemen:

1. Een plooibaar baldakijn voor de processie	200,00
2. Twee kleine gordijntjes voor 't tabernakel	24,00
3. Eene roode dekdoek voor (den) grooten altaar met (de) letters G. Z. J. C.	42,00
4. Een koper(en) verguld kruis voor den grooten altaar	118,00
5. Kanons (= Canonborden) v. grooten altaar in karton	8,00
6. 2 koppels canons v. zijaltaars aan 5 fr. ieder	10,00
7. Een wijwatervat in gegoten koper v. sacristie	12,50
8. Twee kandelaars in gepolierd koper (bij beeld St. Antonius)	6,50
9. Eene reliquaire (= relikwiehouder) in wit metaal gegraveerd	15,00
10. Twee koperen kruisen zijaltaar aan 10,50	21,00
11. een karton voor gebaden sunvelijkruis	2,00
12. twee koper(en) kandelaars beeld St. Hart, aan 5,25	10,50
13. gothische remonstrantie, koper, gebruid	287,50
14. een pixis in zilver	25,00
15. een pax, gegraveerd	6,25

16	Een troon (in) roode zijde pane voor expositie (v.h. Allerh. Sacrament)	56,60
17	Een kleine Ciborie, koper(en) voet, Coupe zilver verguld	40,00
18	eene godslamp met kroon en 6 lichten	180,00
19	eene koperen(n) schup voor begravingen	11,90
20	2 koperen(n) voetstukken met lampen v. zitbanken	42,80
21	2 nieuwe koperen(n) lichtkronen (bouquets) met 10 lichten, op twee oude kandelaars gesteld	68,00
22	Een nieuwe hoed voor den Suisse	34,25
23	Een koper(en) verguld tabernakel (72cm x 48cm) Zijde stof en fûngen v. binnenbekleeding (in houtwerk)	800,00 33,00
24	2 kandelaars altaar St. Leonardus	4,95
25	Een doorn in ijzer v. beeld St. Antonius	26,40
26	Bel Carillon, 3 timbers (= klanktinten)	19,80
27	Een beeld H. Hart, rijke schildering (Bressers, Gent) Predikstal v. 't beeld " "	130,00 140,00
28	Stralen bachten het beeld " "	125,00
29	4 groene cache-pots	20,00
30	Eene doos voor speciën (= hosties) in bossenbooms hout	10,00
31	Een staantje (porte - purification = beltdoekjes)	7,00
32	Twee geschilderde Consolen v. pilaren, aan 35 frs	70,00
33	Twee gebeeldhouwde offerblokken (11 en 12 fr.	23,00
34	Beste Canons in eikenhout, geschilderd, met geteenten (Bressers)	85,00
35	Een porte - missel voor alle dagen	19,00
36	een porte - missel met ver(g)uld opschrift	35,00
37	een gebeeldhouwde kruis, in eikenhout, met beeld Kindake Jesus	45,00
38	Vier gothieke koper(en) vaten, van Parentani Brussel	121,50
39	Twee lichthaarden, <u>nevens 't tabernakel</u> (6 deensen)	36,75
40	Planke en koper(en) vergulde Cretage (= het stel, achter het hoofaltaar, waaraan er gordijnen hingen in roode pluche en blauwe geborduurde zijde galon).	384,79
41	gordijnen in groene wollestof aan de biechtstoelen	26,33
42	Predikstool, die in 't middens hangende van den koor, het zicht van den altaar belette; en de vernis (hij was in eikenhout geschilderd) omz doorn afeten; hem zoo veel mogelijk opgepoetst en er een nieuw	

Roepers kruis opgeplaatst

28,50

Het moet hier wel gaan om de mooie oude predikstoel van Luidschote, met gebeeldhouwde medaillons op ieder vlak, doch zonder blankbord.

De plannen van Mr. Joseph Naert en Pastoor Lagace - die een nieuwe predikstoel voorzagen - waren blijkbaar niet uitgevoerd geworden. Zo bleef er toch iets van het oude meubilaars bij de restauratie bevoorard...

43 Den medaillon van den grooten altaar doen vergulden door Bressers van Gent.

12,50

Zou er ^{daar} toch geen nieuw hoogaltaar zijn geplaatst geweest na het vertrek van pastoor Lagace? Men zou geneigd zijn het te danken, vermits Pastoor Van Campenhoudt "den grooten altaar" laat opfrissen, of wilde hij het beeldhouwwerk van het medaillon beter doen uitkomen? Past. V. Campenhoudt schat het hoogaltaar later op slechts 3.000 fr., als wanneer het plan van Mr. Naert 5.500 fr. voorzag... "Op de byeenkomst van de kerkraad den 1sten maart 1908 stond er slechts één zaak aan het dagorde": de rekening van het dienstjaar 1907 die afgesloten wordt met een hoog nadelig saldo: er is een tekort van 2.393,84 fr. ...

De verkiezingen van zondag 5 april 1908 brengen geen veranderingen in de samenstelling van het kerkbestuur: Charles-Louis Huyghe blijft voorzitter, Achiel Donck, schryver en Florent Desmyttere: schatbewaarder, gewone leden: Placide Vieren en Ivo Louwagie (benoemt de pastoor en de burgemeester: leden van rechtswege).

De begroting voor 1909 wordt op 5 juli 1908 goedgekeurd. Ze is in evenwicht.

Pastoor Van Campenhoudt gaat onverdroten verder met het opschikken van de kerk.

Hij laat deze in augustus schilderen, dit kost 300,00 fr., betaald "met het geld der kerkfabriek".

Hij koopt ook "een koppel reparators branschen met kroonen 5 lichten vooz (het) beeld (van het) H. Hart: en uitgave van 90 fr. Verder nog "een nieuw O.L.V. beeld vooz 't kappelaken van H. Hardy (eigenlyk van Marie Hardy - Cfr. Zantingen, dl. III, p. 33). Hij merkt hierbij aan: "om 't oud beeld, dat niet al te zedig was (!), te doen verdwynen; hij betaalt: 17,70 fr.

"Eenw. Heer Glosse, pastor van Ruyzbeke, (een echte kenner!) was "de kerk van Luidschote" in mei 1908 komen bezichtigen. Acht dagen na zijn bezoek stuurde hij een nota naar Pastoor Van Campenhoudt voor zynen "parochieboek". Hij schreef het volgende: 1. De oude maalde afgebroken in 1807, omdat ze te veel zou gekost hebben van herstelling.

- 2. "Twee schilderijen : Carolus Borromeus, en Glia Francisca de Chantal komen van het oud Seminarie van Yper.
- 3. "Eene brandvenster in 't oosten draagt het wapen van Mgts. de Flagnieu (sic!), bisschop van Yper, met leus "In Cruca Solus". Ik heb de lijst van de Ieperse bisschoppen niet bij de hand, maar het moet hier gaan om een bisschop uit het einde van 17de of het prille begin van de 18de eeuw, toen Lodewijk XIV het hier voor het zeggen had.
- 4. "De predikstoel is van den vermaarden Tallebert van Yper. Pastoor Spilliaert (1824-1850) heeft hem verhoogd, alleszins moet zij hem bewaren.

gebeehand Leopold) Glosse, Pastors Ruymbeka."

Pastoor Van Campenhoudt vervolgt :

"Ik heb inlichtingen genomen over n° 3 bij den glaswerker te Yper, Taverrier. Het was een klein vensterke, dat in de herstelling van 1904 is uitgenomen geweest, geheel gebroken; zoodanig dat het besluit is, dat het vensterke - na zooveel jaren ongelukkiglijk voor goed zal verdwenen zijn."

"Festivuncula 1908 : Triduum tot verspreiding der veelvuldige Communie: op Vrijdag,aterdag en Zondag sprak Ewv. Pater Raymondus der Capucieners van Iseghem : 400 biechten ; 436 Communieën."

"Kermis 1908. Reglement tegen den dans."

"In 't jaar 1908 wierd een reglement gestemd in de gemeenteraad met eenparigheid van stemmen, en goedgekeurd bij hooger hand : buiten de Kermis wordt eenen tax geëischt van 20 franken per dag ; binst de Kermis geen tax maar in de plaats van tot 12 ure, gelijk te voren, mag maar meer gedanst worden tot 10 ure.

"Er wierd binst de Kermis van dit jaar gedanst in 3 herbergen : bij Lalleeuw in de Concorde stond een groote orgel ; bij Bebe in den Belle Vue speelde een accordeon - twee herbergen toebehoorende aan de Kinderen Jevot, brouwers Gemeente-kruis ; bij Vanderhaagen in den Biërs Venue speelde ook een accordeon. Het reglement wierd stipt uitgevoerd en alles was stil om 10 ure."

De Berksraad vergaderde in gewone zitting op zondag 4 oktober 1908. Vermits er niets bijzonders aan het dagorde was werd de zitting "welhaast gesloten".

Pastoor Van Campenhoudt geeft terloopse de "Opbrengst der Goede Werken in 1907-1908 :

H. Land	18,00	Voortplanting	80,00	Franciscus de	
Vastenblok	43,74	Kindshaid	50,00	Sales	10,00
Universiteit	57,95	St. Pieterspenning	55,00	Mission Africa	27,00

Op de eerste zondagen van januari en maart 1909: de gebruikelijke zittingen van de kerkraad. Alle leden zijn tegenwoordig doch er is "niets bijzonders aan 't orde van den dag."

Wederom een bijeenkomst "den 1sten Zondag van April 1909". De rekening van 't jaar 1908 vertoont een tekort van 2.200, 93 fr. De verkiezingen wijzigden de samenstelling van de kerkraad niet. In april 1909 koopt Pastoor Van Campenhoude nog een en ander:

" Bij Demevie, 7 per betaald:

1) Twee zijaltaardwalen, rode damast, zijde frunzen	80,00
2) Een nieuw raandel voor de Congregatie, (zijde galon)	650,00
3) Overtrek stof en makers	10,46
4) Staantje in gesneden hout en geschilderd	17,60
5) Een nieuw raandel H. Bernardus	325,00
6) Een nieuw rouwraandel voor begravingen	56,70
7) Voor de twee overtrekken	13,20
8) Eene nieuwe koorkap	108,00
9) Een nieuw raandel O.L.V. Rozenkrans	112,00

De opbrengst der goede werken 1908-1909 bedroeg:

H. Land	18,50	Boortplanting	80	Franciscus de Sales	15
Vaatenblok	40,10	Kindheid	46	Missiën Africa	18
Universiteit	58,12	St. Pieterspenning	50		

" Zending 1909: De zending werd gepredikt door de Eerw. Patero Capuniens Robertus en Constantinus. Zij werd geopend den zaterdagavond voor Sinxens. Bemerkte dat het misschien beter ware dat er geen geen afgestelde heiligdag binst de zending kwam en daarom beter te beginnen met O.H. Hemelvaartdag als met Sinxens.

Onderzonden dat de wren van 7(u.) 's morgens en 7 1/2 (u.) 's avonds goede wren zijn.

" Congregatie. Jubilé van 25 j(aar) bestaat. (Mei 1909).

" Den donderdag was er generale Communie voor de Congregatie der dochters. 70 Congregantisten naderden tot de H. Tafel. 's Namiddags om 2 ure was er bijzondere vergadering van de Congregantisten, Sermon, wijding van het nieuw raandel (het had liefst 650 fr. gekost, plus nog 10,46 voor een overtrekbel!), lof en onder het zegenen: uitdelen der gadaachtenissen van den jubilé van 25 jaren bestaat der Congregatie.

" Den vrijdagavond patermoeten en slotsermon, kort lof en, na de Regina Coeli, wierd het nieuw missiekrans solennael gewijd (want het oud missiekrans wierd na de schildering der kerck gehangen als triumphekrans) door Pater Robertus. Daarna

Voor het nieuwe missiekrans (werd) bij Bressers, Gent, betaald 100 franken.

Ne plaatsen hiernaast het gedachtenisprentje, dat Pastoor Van Campenhoudt liet uitdalen bij de viering van het "vijf en twintigjarig bestaan van (de) Congregatie van O. L. V. Onbevlekt en van de wijding van het nieuwe vaandel."

Het zilveren jubileum werd in mei 1909 gevierd, misschien wel op het feest van 'Maria Bezoek' (31 mei). "De Congregatie werd ingericht door pastoor Karel Deleu, den 10 april 1884".

Er waren in mei 1909 nog vier "medestichtsters" in leven; Julie Cornillie, prefecte; Idalie Glorie; Philomene Louwagie en Eulalie Louwagie.

Ook de namen van de 66. H.H. Bestienders' worden vermeld. Lees de volledige tekst.

Op de achterzijde van het gedachtenisprentje zien wij een afbeelding van "Notre-Dame de Bon Secours" in een (arrandelvormige) mandorla (met stralenkrans), omgeven door vier engelen, die opschriften (2) en belietakken (2) dragen. Daarboven twee engelen die Maria's gloriekroon dragen. Dit alles tegen een met sterren bezaaide "hemel", omsloten door een neo-gotisch boogveld. Polychrome uitvoering.

Betreffende de kermiss 1909 merkt Pastoor Van Campenhoudt 'lakonisch' op: "Zoals deze van 1908. Zie hoger."

De kerkmraad komt stipt samen voor de trimestriële zittingen. Zo op 'zondag 4 den Juli 1909'. De begroting van het jaar 1910 wordt goedgekeurd. Zij sluit in evenwicht.

Nieuwe bijeenkomst in oktober 1909: alle leden zijn tegenwoordig, doch er is 'niets bijzonders aan 't orde van den dag'.

Dit zijn we al eerder gewooren van Pastoor Van Campenhoudt. Hij ging zeer 'zelfstandig' te werk...

JUBELJAAR 1884-1909
TER BLIJDER GEDACHTENIS
VAN HET
VIJF EN TWINTIGJARIG BESTAAN
DER
Congregatie van O. L. V. Onbevlekt
EN VAN DE
Wijding van het nieuw vaandel
TE ZUYDSCHOTE MEI 1909.
De Congregatie werd ingericht door de E. H.
K. DELEU, den 10 April 1884.

WAT moet ik doen om mijne zaligheid te verzekeren? Ik ken, sprak de H. Alphonsus, geen beter middel als lid te zijn van de Congregatie van Maria.

Open uw hert om Maria te zoeken, en uwe lippen om Haar te vereeren; en zij zal u verheerlijken voor het aanschijn der volkeren.

Geloofd zij God; en dank aan u, goedertierene Moeder, voor alle de weldaden die uwe goedheid en barmhertigheid ons hebben verkregen.

Bestienders der Congregatie, sedert 1884 tot 1909

Erw. Heeren:	K. Deleu	1883-1888
	J. Vanlerberghe	1888-1897
	K. Blancke	1897-1901
	E. Lagace	1901-1905
	A. Dekeuckelaere	1905-1907
	J. VanCampenhoudt	1907-

De medestichtsters, nog in leven:

Julie Cornillie, prefecte	Philomène Louwagie
Idalie Glorie	Eulalie Louwagie.

DRUCK: BOUQUILLON, MERCEM.

De opbrengst van de inzamelingen van 't jaar 1909 werd door E.H. Van Campenhoudt ingedragen in Januari 1910. Ziehier de totalen voor dat jaar:

St. Pieterspenning	50,00	Kindsheld	67,35	Franciscus de Sales	8,00
Voortplanting	68,00	Congo	24,20		
Na 'Paschen' droeg hij nog		H. Land	17,00	Univeriteit	52,45 + 10 fr.
		Vastenblok	36,00		

Pastoor Van Campenhoudt plande een nieuws orgel voor zijn kerk. "Den 24 maart 1909 wierd tusschen den heer Jules Anneessens - Ruysvoens, orgelmaker te Meenen en den E.H. Van Campenhoudt, pastor, het akkoord gebloten voor een nieuw orgel en het overnemen van het oud orgel, 'rad op verslators (!) en in soberen (armoesedige) staat".

"Het nieuw orgel moet bevatten de volgende spelen:

1ste klavier

groot orgel 56 noten

Bourdon 16 v.

Bourdon 8 v.

Montre 8 v.

Violon 8 v.

Prestant 4 v.

Doublette 2 v.

Voetspel 27 noten

Soub-basse 16 v.

Basse 8 v.

(jeux par transmission)

2de klavier

klein orgel

Flute harm. 8 v.

Salicional 8 v.

Voix céleste 8 v.

Flute 4 v.

Trompette 8 v.

Quinte 3 v.

Koppelingen

groot orgel met Voetspel

Klein orgel met Voetspel

Koppelingen der twee klavieren

Expressie - Tremolo.

"Wat het orgel kost? Niemand die 't weet tenzij de Pastor (!).
Zet ik hoger niet dat E.H. Van Campenhoudt nogal eizerig was en niet te veel 'aan 't blokzeel' hing..."

Zijn opvolger, Pastoor Achiel Bruys (1920-1929), - die, na de totale verwoesting van de kerk in 1914, ook een nieuw orgel diende te bestellen, kwam de kostprijs toch te weet. Jules Anneessens vertrouwde hem 'het geheim' toe. Pastoor Van Campenhoudt had 7.490 fr. betaald!... Geld van voor '44-'18.

Hoe kon hij dat toch allemaal?

Het moet voor hem een zalige dag geweest zijn, die 18de november 1909, de dag waarop 'het nieuw orgel plechtiglijk (werd) ingehuld(ig)d en gewijd door den Fr. E. H. Verwaete, Pastor - deken van Poperinghe.

Voor deze feestelijke gelegenheid werd het orgel bespeeld door Mr Louis Vanhoutte, eerste prijs der school van kerkmuziek van

Mechelen, orgelist van St. Maartenskerk te Yper, en door M^r E-miel Vanhante, koster-orgelist te Cortemarck.

"1/8 Noemt ontving de Pastor aan zijne tafel de volgende uitgenodigden; Zaar Lanw. Haer Deken van Poperinghe, R. Vermeke; Heer Jules Anneessens, vervaardiger van het orgel; H. Louis Vanhoutte, orgelist, uitvoerder van muziekstukken ter inhoud(ig)ing; H. Emiel Vanhante, koster-orgelist " " " " " " ; Arthur De Bulche, koster-schoolmeester te Luydschote; E. Herem Verschelde, pastor Reninghe; Dejonckheere, pastor Marchem; Callens, pastor Bixschote; Vanbours, pastor Noordschote; Muxlle, onderpastor Marchem; Halbyn, onderpastor St.-Martinus Poperinghe.

Waren eveneens uitgenodigd:

"Heer Jules Van Campenhoutt-Thibaut, Spiegelstraat 12, Gent; de gemeenteraad en de kerkeraad: Henri Decorte, burge-meester; Charles-Louis Deryche, schepen; Adolphe Leroy had de gemeente verlaten om zich te vestigen te Vytkerke (hij was hier schepen); Henri Soenen, enige weken later schepen gekozen in plaats van Leroy; Charles-Louis Huyghe, ook voorzitter van (de) kerkeraad; Achiel Donck, schrijver van den kerkeraad; Glacide Verren, ook kerkeraar; Van Eecke, notaris (te) Boesinghe, secretaris der gemeente Luydschote; Henri Costenoble, gemeente-ontvanger; Sigismond Mesdom, brigadier-veldwachter; Florent Schuytters, schatbewaarder van de kerkefabriek; Ivo Louwagie, lid der kerkefabriek.

27 genodigden die niet name vermeld worden.

Halverwege november 1909 moet de gerestoreerde kerk van Luydschote er mooi hebben uitgezien. We hebben spijtig genoeg geen foto of postkaart teruggevonden waarop de kerk-van-buiten gezien - afgebeeld staat. Zo'n postkaart moet hebben bestaan, want er zelfs een bewaard bleef waarop de pastorie en de kruiskapel voorkomen.

De heer Matton, fotograaf te Proven, reisde gans de streek af en maakte verscheidene foto's te Luydschote, die nadiers gebruikt werden om postkaarten te maken (foto's van Luyzerse, Steenstrate, Hofstede Nyngher, enz.).

Gelukkig maar dat Pastoor Alois Van Antwerpen (1943-1956) op 18-8-1945 een oude postkaart kreeg waarop "het binnenste der kerk" te zien is. Ze werd hem geschenkt door Marie-Louise Glorie. De postkaart is geadresseerd aan "Monsieur et Madame Van Exem - Minne, Horloger à Messines, près d'Y-

pres. De kaart werd tweemaal afgestempeld. De eerste poststempel doorheers de postzegel is onvolledig, doordat iemand die zegel heeft weggenomen. De naam van de gemeente, van waaruit de kaart verstuurd werd kennen we daardoor niet. Het jaartal bleef zichtbaar: (19)10.

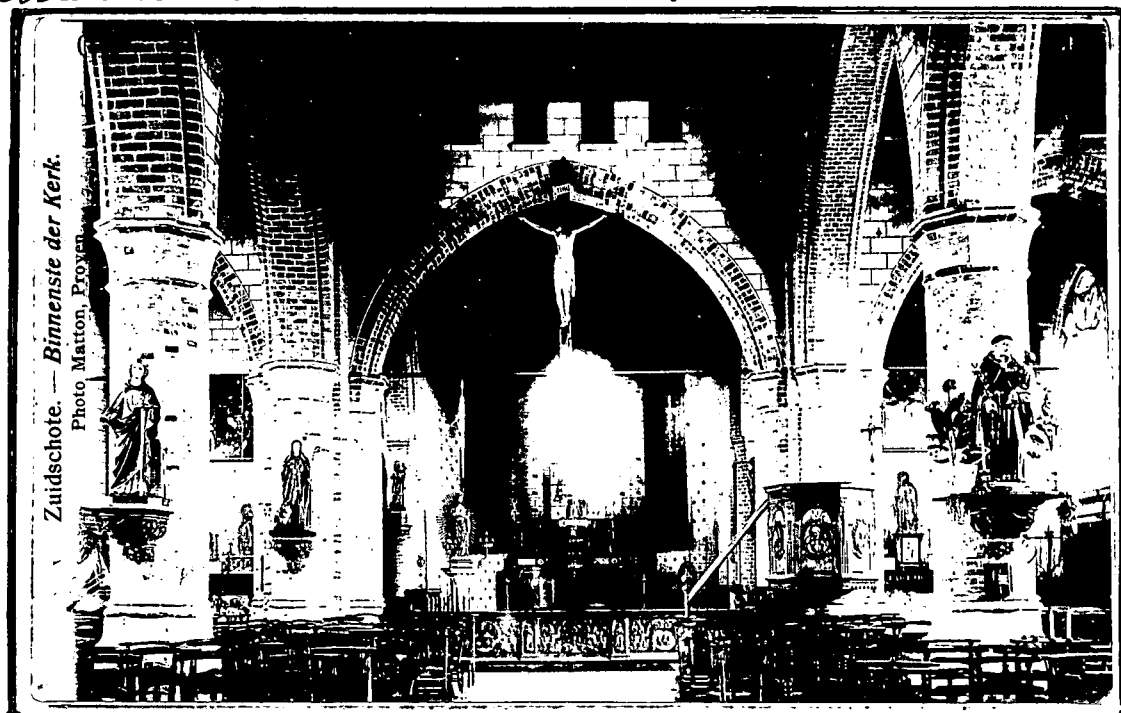
De tweede afstempeling gebeurde in het postkantoor van Messines (Meeben) in november; vermoedelijk op 8 november. De zichtkaart werd verstuurd door een zoon Van Exem, die -in toch wel gebrekkig 'vlaams'- het volgende schrijft:

"Leer lieve Ouders

Ik hebt goed mijne karte ontvangen, waarover ik u te bedanken heb. Vader het is zondag aanstaande onze Herzbergkerremisse (dat moet te Zuidschote zijn...). Wij zal u verwachten(de) zijn. Moeder, ik vraagt dat gij zoude willen die quacchon (= caoutchouc? s' galochon?) medegeven voor over mijne schoenen te trekken, als gij ze niet meer noodeg hebt."

Het binnenzicht van de parochiale kerk werd ten vroegste in augustus gefotografeerd, vóór de kerk eerst in die maand geschilderd werd en het 'oud mussiekruis' eerst daarna als 'triumpherkruis' hoog aan de midden-arcade opgehangen werd.

We zien duidelijk die zware, gekanteelde middelste boog en de aanzet van de twee zijarcaden. Zij rusten op pijlers aan de afscheiding van het kerkeship en het koorgedeelte. Ze waren misschien wel noodzakelijk voor de stevigheid van het gebouw ('let ook op de zware 'trekijzers'), doch ze vormen alleszins niet het meest geslaagde deel van de restauratie. Vooral die kantelen zijn alles behalve sierlijk.

Zuidschote. — Binnenste der Kerk.

Photo Marton, Eroyen

De bescheldering van de massieve bogen, die zware blokken natuursteen nabootst, is evenmin zeer gelukkig.

De glasvensters in het hoogkoor en bezijden het St.-Leonarduskoor zijn door de 'lichtinval' niet in detail te onderscheiden.

Op het hoogaltaar, met zijn gebeeldhouwde panelen, bedekt met een "roode dekdwaaal"; het nieuw tabernakel in verguld koper (met ^{daarachter?} de koper vergulde cretage met roode pluche en blauwe zijde galon) zijn niet zo duidelijk op de zichtkaart; evenmin: "de godslamp met kroon en 6 lichten"; "de twee nieuwe koperen lichtkronen met 10 lichten op twee oude kandelaars gesteld en de "twee lichtbronnen (.6 keeren) mevens 't tabernakel." Met een vergrootglas kan men al die voorwerpen toch wel lokalizeren. Ze staan er inderdaad.

Het hoogaltaar is werkelijk merkwaardig, al hangt die rode dekdwaaal er - langs de zijkanalen tot op de trappen overheen. De hoeken van dit altaar met kapitelen en voluten getuigen van groot vakmanschap evenals de sierlijk gebeeldhouwde en rijkelijk versierde kleinere panelen die een gesculpteerd middenpaneel omgeven. Pastoor Van Campenhout liet "den medaillon" door Bressers van Gent vergulden.

Wat deze sculptuur voorstelde weten wij niet.

Boven het tabernakel is "een troon (in roode zijde pane)" te zien "voor (de) expositie" (van het Allerheiligste).

Het rijk beschilderde "beeld (van het) H. Hart", op zijn hoog voetstuk, met de "stralen"krans" achter het beeld en de koperen kandelaars voraast, staat in de linkerhoek van het hoogkoor opgesteld. Daar zien wij ook een (van de twee) oude koorgestoelten. We bemerken ook de prachtig gebeeldhouwde communiebank en de even sierlijke predikstoel (van den vermaarden Taillebert van Yper.

Koorgestoelte, communiebank, predikstoel, de zitbanken (van de kerkmeesters), een deel van de knielstoelen, verscheidene beelden, de schilderijen dateren van lang voor de restauratie. Sommige voorwerpen gaan zekerlijk terug tot de 18de en zelfs tot de 17de eeuw.

Van de twee zijkooren kunnen wij op de printbriefkaart niet zoveel zien. Links hebben wij het O.-L. Vrouwaltaar, met dekdwaaal, koperen kruis, kaarsenbank met kandelaars, waarop ook een O.-L. Vrouwbeeld. Boven het Maria-altaar hangt een van de oude schilderijen, afkomstig uit het tijdens de Franse Omwenteling afgeschafte Seminarie van Yper. In het rechter-zijkoor hangt de tweede schilderij. Te stellen, de ene St. Carolus Borromeus, de andere de H. Johanna, Francisca de Chantal (+ 13-12-1641) voor, maar welk van beide

links of rechts hangt valt op de postkaart moeilijk uit te maken. Het beeld van St.-Leonardus rust op het kulp-tabernakel. We zien aan weerszijden : de twee bandelaars die E. H. Van Campenhoudt.

Het beeld van de H. Antonius van Padua, met het Jezus-kind op de linkerarm en een liliëtak in de rechterhand valt bijzonder op. Het rust op een van die grote 'geschilderde consolen', die de pastoor in 1907-1908 aankocht. Aan weerskanten van het beeld : "twee bandelaars in gepolierd koper" en twee vazen met bloemen. Onder de sokkel: een imposant offerblok.

Behalve de reeds genoemde beelden (H. Hart, O.-L.-Vrouw, St.-Leonardus, H. Antonius) zien we op de postkaart nog 3 andere beelden, die we niet kunnen identificeren.

Eén ervan zal wel het nieuwe beeld van de H. Brigitta zijn, dat op 1 februari 1903 - ten tijde van Pastoor Lagace - gewijd was geworden. Onze kerk bezat vermoedelijk ook een beeld van St.-Jozef, St.-Vincentius a Paulus en de H. Anna, reeds er te Zuidschote o. a. drie broederschapen bestonden die één van deze heiligen tot patroon of patrones hadden.

Meer naar achteren in de kerk zullen er nog wel andere heiligenbeelden gestaan hebben (zie ZANTINGEN, dhr. XII).

In oktober 1910 kocht Pastoor Van Campenhoudt "een nieuwe troon voor het H. Sacrament (voor 101, 54 fr.) Hij had er zich al een aangekocht in 1907-1908 (nr. 16) voor 56, 60 fr.

- In januari 1911 droeg hij de opbrengst in om volgende collecten : St.-Pieterspenning : 51,00 ; H. Franciscus de Sales : 9,50 ; Voorplanting (des geloofs) : 23, 80 ; (Werk van de H.) Kindsheid : 54, 67 fr. ; (Missien) Congo : 20, 00 fr. ' Na Paschen' kwam daar nog bij : H. Land : 18,20 ; Vastenblok : 35,00 fr. (ers) Universiteit : 53,10 + 10 fr.

- Hij kocht in juni 1911 "eenen nieuwen wijwaterketel bij Mr. Demeyre - Vanryckeghem Yper" (prijs niet aangeduid.

- Op p. 35 van het Parochieboek I lezen we volgend kwijtschrift, eigenhandig ingeschreven door de bouwer van het nieuw orgel :

"Ik beken ontvangen te hebben, den 26 november 1910 (het orgel was op 16 november 1909 ingehuldigd) van den Eerwaerde Heer Van Campenhoudt, pastoor, de volle som, ter betaling volgens overeenkomst van het orgel, gesteld in de kerk van Zuidschote.

Zuidschote, den 26 november 1910

J. Annessens

- De geldmiddelen, waarover de pastoor beschikte, waren nog niet uitgeput:
- In juli 1911 kocht hij Denis, Kuiderstraat 100 (te) Brussel, eenen nieuwen Casquível, wit met gulden geweven kruis, voor de zondagmis : 59 fr⁵
  - In augustus 1911, bij Biaix, rue de Beau 65 (te) Brussel, eenen nieuwe zondagseke koorkap, in stoffe lampasette : 65 fr⁵
  - In oktober 1911 : een kazuïvel, gothieke vorm, wit, bij Jufvr. Grossé, Simon Sterentplaats 15, Brugge : 70 fr⁵

Keren we even terug naar het Verslagboek van de kerkeraad 1-zitting van januari 1910 : "Allen tegenwoordig; niets bijzonders aan 't orde van den dag (!)".

- zitting van maart 1910 : de rekening van 't jaar 1909 wordt "onderzocht en voor goed vastgesteld als volgt :

ontvangsten	: 1.993, 90 (fr.)
uitgaven	: 3.708, 46 -

Te kort : 1.708, 56 -

- zitting van april 1910 : geen wijzigingen bij de verkiezingen.
- zitting van 3 juli 1910 : de begroting van het jaar 1911 wordt goedgekeurd. Hij sluit in evenwicht.
- zitting van "den 1sten januari 1911 : "Er wordt beslist, met eenparigheid, van de toelating te vragen aan gemeente, bissdom (en) provincie om te verkoopen aan Jufvr. Titeca een streep weide van 17 aren 20 centiaren, gelegen te midden harer weide en streekkerde van aan den brownput (van 't Gemeentehuis?...) tot aan de Kemmelbeke, voor de som van 1.200 franken, met verplichting van den koper den grooten, vuilen brownput te vullen. Dit perceel weide was verpacht aan Henri Hondeghem (= de molenaar van Luizenne) mits de pachtsom van 25 franken." (X180 = 4.500 fr.).

De pacht van het kerckland lag toen merkelyk hoger dan nu.

"De verkoop der streep weide" werd rogerhand goedgekeurd. "Den akt van verkoop is op Zondag 19 febr. 1911 opgemaakt en geteekent geweest."

- Zitting 2 maart 1911 : de rekening van 't jaar 1910 vertoont een nadelig saldo van 1534, 58 (fr.)
- de verkiezingen van april 1911 veranderden niets aan de samenstelling van het kerckbestuur -
- zitting van juli 1911 : de begroting sluit in evenwicht.

Op p. 35 van onze "Liber Memorialis I" vermeldt Pastoor Van Campenhoudt de "Vier Zusters in het Klooster", t.w.:

1. "Leontine Cyharyens, Zuster Ludwina, geboren te Landaleda den 17 febr. 1874; naar Tuzdschote gekomen den 24sten September 1903.
2. "Leonie Savelts, Zuster Andrea, geboren te Tuzenbarke, den 16. September 1881; naafr Tuzdschote gekomen den 4den September 1904.
3. "Bertha Devroe, Zuster Marie-Ria, geboren te Beveren den 26 (November) 1882; naar Tuzdschote gekomen den 7 april 1910.
4. "Rosalie Goethals, Zuster Ursula, overste, geboren te Proxem, den 26 September 1858; naafr Tuzdschote gekomen den 14 sept. 1911, vervangende de overste Zuster Anastasia, Flavie Piepers."

Moeder Ursula was hier nog niet, toen Mgr. Waffelaert, op 28 juni 1911, naar hier kwam om het H. Vormsel aan de kinderen toe te dienen. "Hij was vergezeld door den H. Eerw. Heer Henri Thodenberghe, groot-vicaris, en H. E. H. Kanonick Verwaeye, pastor-daken van Poperinghe; E. H. Laga, onderpastor van Merckem, en E. M. Callens, pastor van Bixschote, waren tegenwoordig om dienst te doen in de ceremoniën van het H. Vormsel. Al de gezangen van het H. Vormsel wierden uitgevoerd door de kinderen. Om 10 ure aangekomen vertrok H. Hoogw. om 11 $\frac{1}{2}$ naar Poperinghe."

Gemeenteraad oktober 1911

"In oktober 1911 wierden gemeenteraadslid gekozen, zonder strijd: Mynheer Delafortrie in de plaats van Adolphe Leroy (uitgeweken), (en) Florent Desmyttere in de plaats van Ch. L. Deryche schepen, overleden [op 27-3-1911, RMO B, p. 94, nr. 2]; gooslamig dat de gemeenteraad samengesteld is als volgt:

- Henri Decorte, burgmeester - Henri Soenen, schepen - Charles-Louis Huyghe, schepen - Achiel Donck - Placide Vieren - Alphonse Delafortrie en Florent Desmyttere." Dus 7 leden: vier boeren, een molenaar, een hoefsmid en een brouwer.

- Zitting van de kerkraad, "1sten zondag maart 1912": de rekening van't jaar 1911 vertoont een mali van 1.092,81 (fr)
- "1sten Zondag van April 1912: verkiezingen; geen wijzigingen.

Aantekening in Liber Memorialis I, nr 13 maart 1912:
"Bij (de) oude kluip van den predikstoel wêrd bijgevoegd (een) nieuwe trap en (een) nieuw abat-voix (klankbord)."

Het oude plankbord moet al vroeger weggenomen zijn geweest, want de preekstoel - afgebeeld op de prentkaart van ± 1909 - heeft er geen meer.

Trapen 'abat-voix' werden verveerdigd door Delan-Declerck, Vandepereboomlaan 40, Kortrijk, aan den prijs van 475 franken. Vanaf 1912 worden de aantekeningen van Pastoor Van Campenhoudt in het Parochieboek bijzonder schaars. We vinden toch de resultaten van de inzamelingen voor de jaren 1911 en 1912:

- "Goede Werken" Ingedragen in Januari 1912:

St.-Pieterspenning	+ 52,00	- H. Franciscus de Sales	: 10,00
Voortplanting	75,00	- Congo	19,50
Kindsheld	62,50	- Koekelberg (toen al)	5,00

Na Paschen:

H. Land : 18,70 - Vastenblok : 36,50 - Universiteit 53 + 10 fr. de ophangst van deze collecten bedroeg voor dat jaar in totaal 342,20 fr. Zou men dit getal thans mogen vermenigvuldigen met 150, 200 of zelfs 250? (57.330 tot 85.550 fr. in huidige geld).

- In Januari 1913 droeg de pastoor volgende bedragen in:

St.-Pieterspenning	: 55,00	- H. Franciscus de Sales	10,00
Voortplanting	73,00	- Congo	22,50
Kindsheld	63,50.		

'Na Paschen' nog : H. Land : 19,50 - Vastenblok : 40,00 - Universiteit 51,50 + 10 fr.

Algemeen totaal van acht inzamelingen : 345 fr.

- Ingedragen in Januari 1914

St.-Pieterspenning	: 53,00	- Voortplanting	: 73,20
Kindsheld	84,30	- Franciscus de Sales	: 8 -
Congo	20 -	Jubilé	: 63,24

'Na Paschen 1914 : H. Land 22,50 - Vastenblok : 37,90 - Universiteit 56,10 + 10 fr.?

Dus aan gewone collecten : samen : 337,28 fr. Waarbij dan nog de Jubilé-omhaling dient gevoegd te worden (= 63,24). Het totaal wordt dan : 400,52 fr.

Welk Jubileum hier bedoeld wordt, heb ik niet kunnen terugvinden.

Tegen de 'feestdag' van Kerstmis 1913 vervulde Pastoor Van Campenhoudt de kerstkrab. Hij had vijf, zes jaren voordien al een gebeeldhouwde krab in eikenhout 'gekocht met als enig beeld het 'Kindeke Jezus' (samen 45,00 fr.).

Men kocht hij, bij Parentani (te) Brussel 'een engel - glorie' voor de krab, aan 25 fr.; bij Bressers (te) Gent; het beeld van O.

- L.V. en (de) H. Jozef, knielende ; 50 franken het beeld.
 De krib met nog maar vier beelden had toch al 160 fr. gekost!
 - Bressers mocht in 1913 nog een levering doen, t.w. : 'een nieuw beeld van O.L.V. Onberlekt om het in de processies te dragen.'
 De pastoor betaalde hiervoor : '135 franken'.
 - In Januari 1914 kocht hij bij Parentani, Boulevard Maurice Lemonnier 132, Brussel, "een nieuw troon, (in verguld koper voor (de) expositie (van het H. Sacrament). Hij betaalde 85 frs. Dit is nu al de derde 'troon', die Pastoor Van Campenhoutt zich aanschafte.
 - De laatste aankoop die geboekt staat, betreft "een portemissiel met paneelbest." Bressers kreeg er 45 fr. voor.

Te naderen we de Eerste Wereldoorlog. De parochiekerk was zowel binnen als buiten volledig gerestaureerd en waarschijnlijk rijkelijker - id'zeg niet mooier - dan ooit vóórheen.

Pastoor Van derberghe en vooral Pastoor Lagace hadden "de ruwbouw" op zich genomen. Pastoor Van Campenhoutt was het 'gegund' zijn krachten te wijden aan de vervollediging van het kerkmeubilair en -gerief. Hij kocht veel ornamenten, gewijde vaten, kerklinnen, koperwerk, enz., enz.

Het blijft voor mij een raadsel hoe hij dit allemaal heeft kunnen bekostigen.

Ik heb de uitgaven, die hij zelf in het Parochieboek heeft genoteerd, samengeteld. Ik bekwam een totaal van 14.124,98 fr., en dit in nog geen 6½ jaar. en alleen voor aankoop van meubilair, kerkgerief, ornamenten, gewijde vaten en dergelijke. Merk dat het nieuw orgel meer dan de helft van die som vertegenwoordigt (7.490 op ca. 14.125 fr.),

In 1907, t.w., beliepen de ontragnen van de kerkfabriek slechts 1.995,45 fr., alles inbegrepen ; in 1909 : 1.993,90 fr.

Pastoor Van Campenhoutt moet dus wel over andere bronnen van inkomsten beschikt hebben. Een deel zal wel door de kerkfabriek en de gemeente betaald zijn geworden. Hijzelf zal ook wel "uit eigers zak" bijgedragen hebben, doch hij zal wel veel giften van particulieren ontvangen hebben : Anoniem gebleven weldoeners en weldoenters.

En dan breekt de gruwelijke Eerste Wereldoorlog uit. Op maandag 12 oktober 1914 is er te Zuidschote reeds "vergeschut" te horen. Op donderdag 15 oktober komen er Belgische troepen aan en daags nadien : Franse soldaten. De koning komt op bezoek. Soldaten vernachten op stroo in de kerk. Loop-

gevoeren worden gedolven; kanonnen in het dorp geplaatst. Veel kanongeschut."

"Woensdag 21 okt.: Bijna al de inwoners op de vlucht. Rond die tijd worden twee inwoners, Achiel en Cyriel Donck, als spionnen door de Fransen doodgeschoten? Achiel was al jaren schrijver van de kerkraad. Velen worden als verdacht aangehouden. Eerw. Heer Van Campenhoutt en de heer Henri Costenoble, ontvanger, worden ook bedreigd. Men zal Luidschote in brand schieten, indien de Duitschers voort alzo schieten. Men mag 's avonds geen licht aantakken.

"Vrijdag 30 okt.: geweldig geschut. Luidschote is het middelpunt.

"Vrijdag 6 nov. - St. Leonardusdag - Eerw. Heer Pastor vlucht naar Woerster. De dag voordien was "Lennia Vierens, wouterster op de plaats, doodgeblegen in haar huis door een onbuis.

De kerk brandt af op 11 november 1914. De toren stort in "den 18 november 1914.

"Vrijdag 27 nov.: Bij een bezoek aan Luidschote constateren de kusters dat geen burger meer te zien is. Bijna geheel Luidschote is plat."

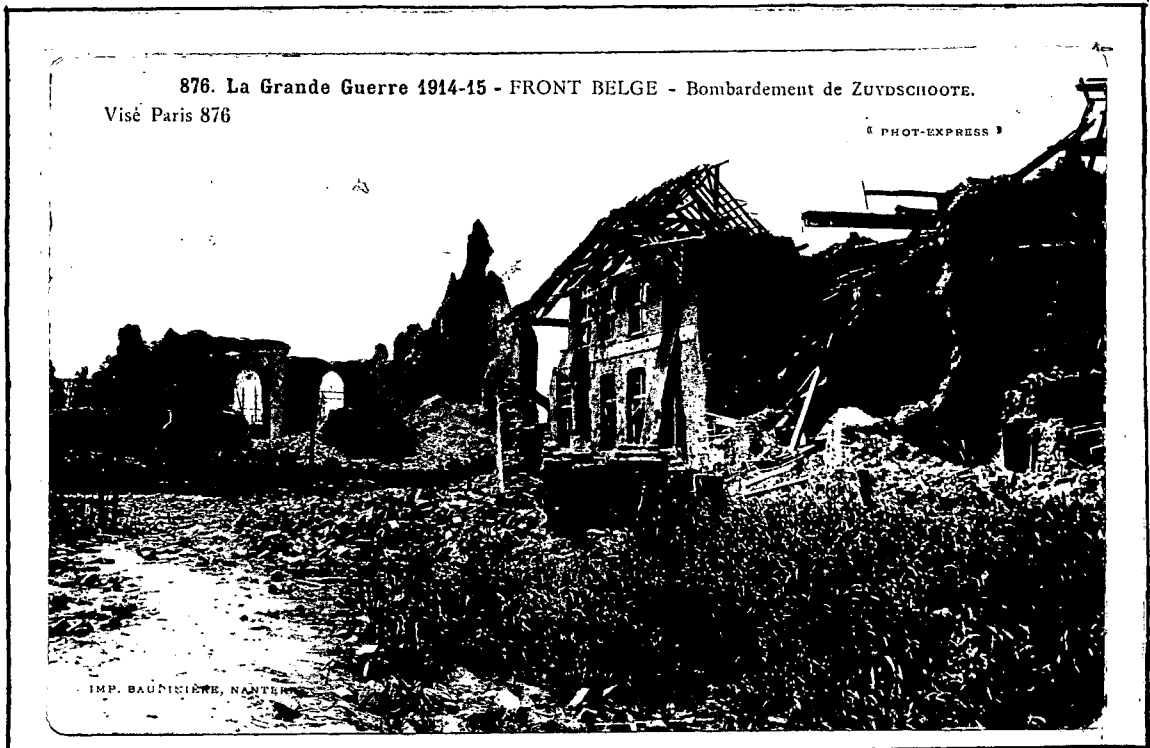
"Uit de notities van Justus Ursula, overste van het bloostar, "Zie daarover veel uitgebreider in deel XII van de Zantingers, (blz. 2-18 en 31-32).

Alles wat de opeenvolgende pastoors voor hun pastorij en hun kerk - ten koste van veel zorgen en zwaarigheden - hadden gedaan was in twee, drie weken volledig vernietigd. Hoe tragisch!

Pastoor Florimond Van Campenhoutt belandt ten slotte, na veel omzwervingen in Frankrijk. In Le Portal reft hij de zielzorg uit voor de Belgische vluchtelingen.

Er bestaat een foto van hem, die hij op 8 januari 1918 schonk aan Jerome Glorie. Marie-Louise stond dit portret op 18-8-1945 af aan Pastoor Van Antwerpen "voor het Liber Memorialis van Luidschote."

We publiceren deze foto op de volgende bladzijden, samen met een gedachtenisprentje dat uitgedeeld werd bij een dienst voor de geneuevelde en de onthulling van het gedenkteken "aan de geneuevelde soldaten van Luidschote en aan de burgerlijke slachtoffers van den oorlog (ingehuldigd den 15 september 1927, op het kerkhof). Op de voorzijde staat een foto van dit gemeentelijk monument met de tekst: "Hulde van eerbied, bewondering en eeuwige dankbaarheid der inwoners van Luidschote aan zijne geneuevelde kerk en oorlogsslachtoffers 1914-1918."

De ruïne van de parochiekerk, van het gemeentehuis en aanpalende woningen, zoals ze er uitzagen in 1915. Later zal het nog een vormelozer puinhoop worden.

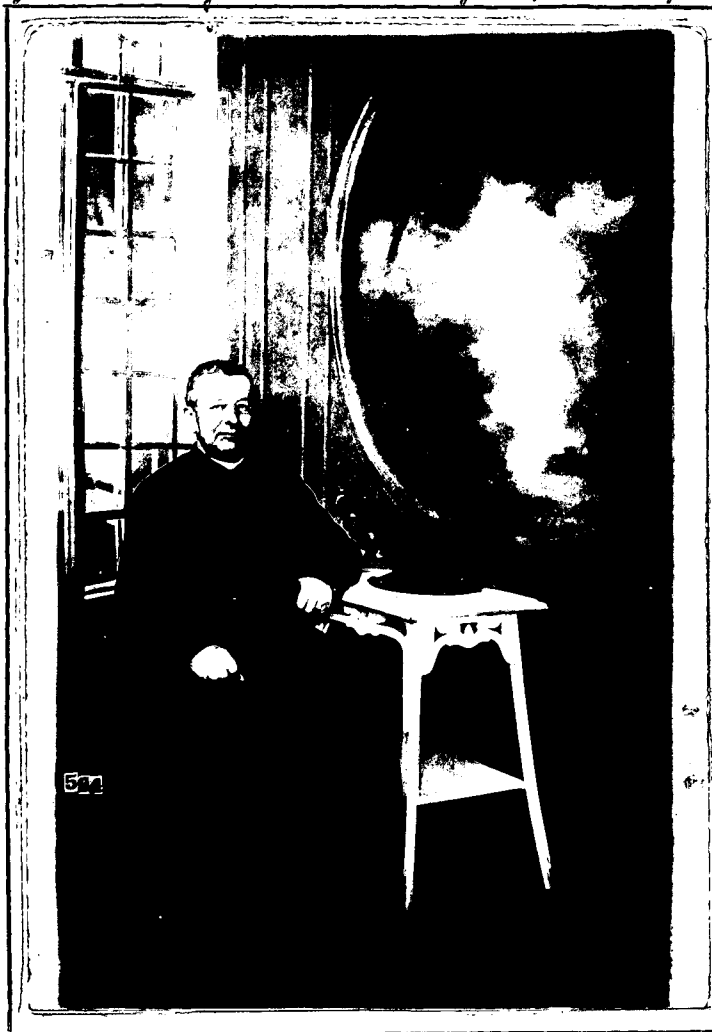

Foto van Pastoor Florimond Van Campenhoutt, uit 1917 of begin 1918.

Het portret is door hem gedateerd:
 "Le Portal, 8 Januari 1918
 H. VC

Le Portal ligt in de Pas-de-Calais en is nu bij Boulogne gevoegd.

In 1919 waren er nog maar weinig burgers naar Zuidschote teruggekeerd. Pas op 15 november 1920 werd er hier een dienstdoende pastoor benoemd.

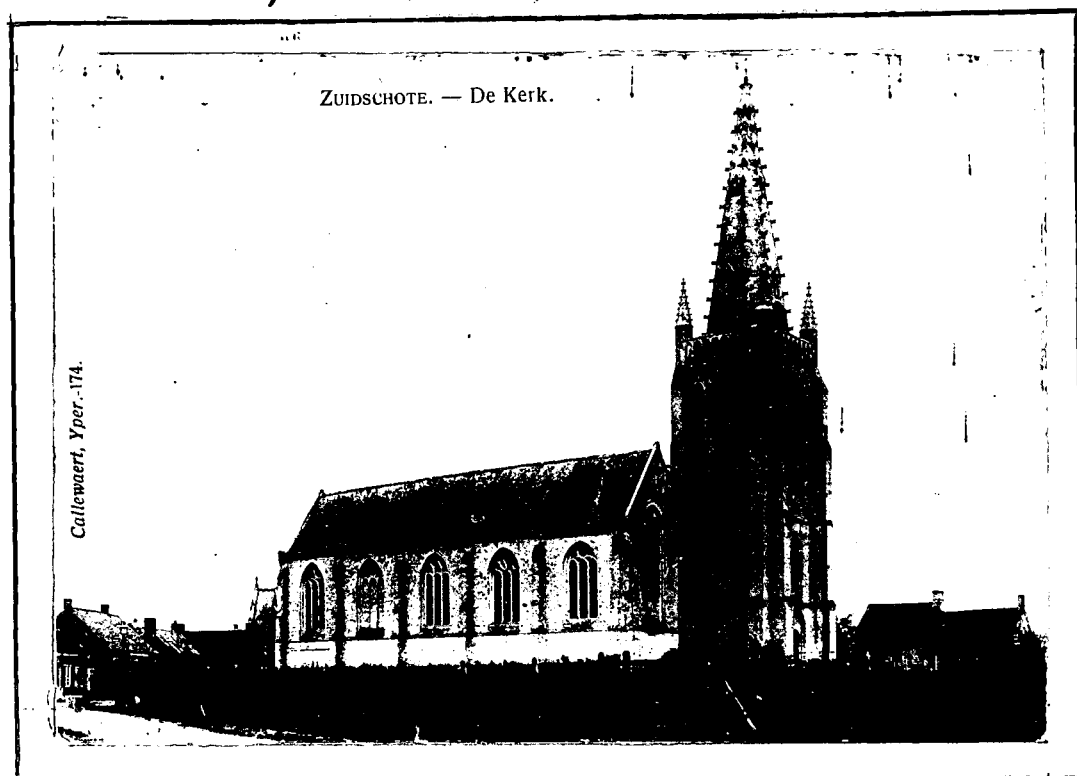
In juli 1920 had E. H. Van Campenhoutt zijn ontslag gegeven. Toen hij de aanvraag voor oorlogsschade indiende verbleef hij in 't klooster te Heester, waar hij "huisvesting verkiest."

In juli 1920 was hij ca. 65 j. en 8 maanden oud. Het moet voor hem (en zijn parochianen) bijzonder pijnlijk geweest zijn zijn geliefde kerk, pastorie en dorp, bij zijn terugkomst, a. h. w. platgewaast terug te zien: een, haast onoverzichtelijke puinhoop; een ontvolkte parochie.

Wat een drama voor een toch al bejaarde pastoor, die zijn slechts onlangs geresatureerde kerk met al het meubilair en gerief dat hij - ten koste van veel opoffering - had weten samen te brengen, nog duidelijk voor ogen had, leek tragisch.

In tegenstelling met wat we - enige bladzijden eerder schreven - dan toch het geluk en zichtbaart terug te vinden, met een afbeelding van onze kerk, zoals deze er na de restauratie, van buiten uitzag; laten we zeggen in 1908 (foto Callewaert, Yper, (nr) 174).

We bemerken de stevige westtoren, de spitse naald met haar knaai-beekers; de haag rond het kerkhof; het vorenste gedeelte van de Kruiskapel en enkele omliggende huizen van de dorpskern. De toren van de kerk is echt sierlijk en rijzig. We bemerken het uwwerk, ooit geschonken door Frans Goddyn, familie v. Amatus Goddyn en zijn echtgenote, Florence, Hortense de-Busschere (die we nog altijd vermelden in het Jaarboek). Amatus was al een tijd weduwnaar, toen hij hier - op haast 79-jarige leeftijd - de 21ste augustus 1910 overleed (RMP II, p. 93, nr. 7. De tekstopde briefkaart, waarover wij het hebben, is van

de hand van Pastoor Van Campenhoudt en geadresseerd aan Mademoiselle St. Van Campenhoudt, quai des Tonneliers, 3, près de la gare, GAND. Deze postkaart werd bij verzending afgestempeld te Oostvlieteren, op 28 april 1909 (tussen 13 en 14 uur). Bij aankomst te Gent werd ze 's anderendaags vroeg in de morgen (4-5 u.) een tweede maal afgestempeld.

De briefkaart draagt een zegel van 5 centimen! (nu is dat 9 fr!...). De tekst van de 'Briefwisseling is gedeeltelijk gehavend. Hij nodigt haar uit voor een bezoek. Ze kan, vanaf 1 mei de trein van 7 u 28 nemen te Gent. In Diksmuide zal ze 1 uur moeten wachten. Van daaruit zal een tram haar naar Luidschote brengen, waar ze om 11 u 05 aankomt.

Tydens zijn verdienstelijk pastoraatschap te Luidschote had E.H. Van Campenhoudt 73 parochianen te begraven (de laatste uitvaart had plaats op 10/9/1914 (RMO II, pp. 89-99).

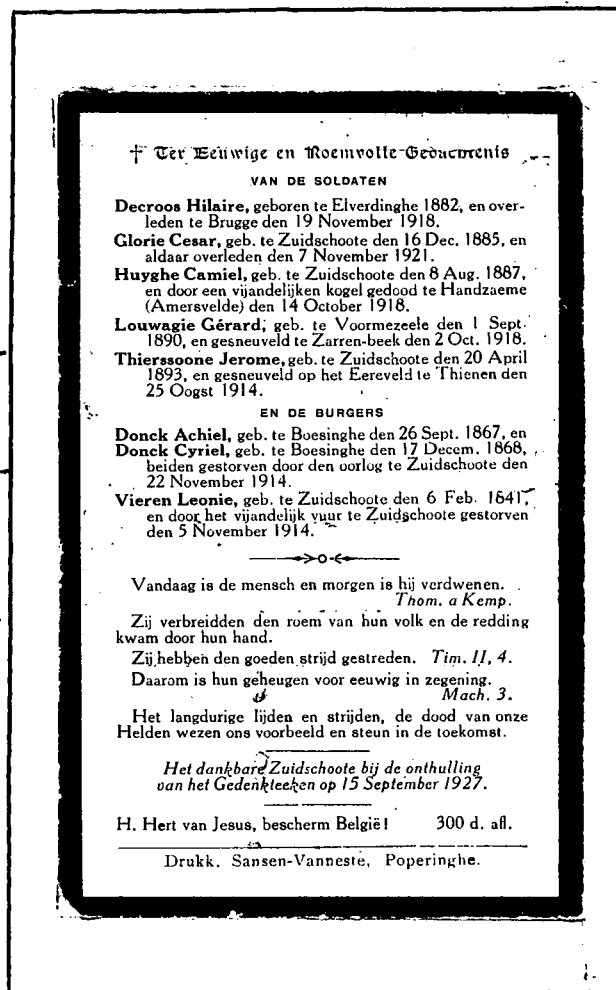
Hij mocht 122 kinderen dopen (RBA II, pp. 13-37) en zegende zesendertig huwelijken in (RMA I, pp. 151-164). Het laatste huwelijk greep plaats de 5e augustus 1914; het volgende haalt 6 1/2 j. later (15-1-1921) in een schamele noodkapel: een barakbarak...!!

We hebben hier nog wat plaats om het gedachtenisprentje, uitgedeeld op 15 september 1927, over te nemen.

We lezen er de namen van 5 soldaten: 1) Hilaire Decroos 2) Cesar Glorie 3) Camiel Huyghe, 4) Gerard Louwagie en 5) Jerome Thierssoone.

en van 3 burgerlijke slachtoffers: 1) Achiel Donck 2) Cyriel Donck en 3) Leonie Vierren

"Het dankbare Luidschote" bij de onthulling van het gedenkteken op 15 September 1927

We zelden het al, E.H. Van Campenhoudt was al oors jaarren. Zijn gezondheid was niet te best. Nu was het werk van vele jaren ten gronde toe vernield of in de vlammen opgegaan. Hij had de kracht niet meer om zelf met de heropbouw te beginnen.

Zijn opvolger, E.H. Achiel Brys wordt op 15-11-1920 tot dienstdoende pastoor benoemd. Hij is goed 44 jaar oud.

Vanuit Heestert vergeet dat Van Campenhoudt Luidschote echter niet. Hij maakt de aanvragen op voor oorlogsschade, zowel voor wat de kerk als de pastorie betreft. Deze laatste aanvraag hebben we (nog) niet teruggevonden, wel deze voor de kerk. We hebben ze in deel XI (pp. 19-30) van de Lantingen uitvoerig behandeld. We herhalen enkele bijzonderheden. De verzekering van het kerkgebouw en de inboedel beliep in zijn tijd 100.000 fr. De pastoor betaalde hiervoor een jaarlijkse premie van 42 fr. "Hij met de leden der kerkfabriek" - dat de kerk, vooral na de restauratie, gedaan in 1905 (die tot 30.000 fr. had gekost) en na "den aankoop van zooveel nieuwe meubelen, orgel, tabernakel, rijke raandels, ornamenten, enz.", veel te laag verzekerd. Er waren al schikkingen genomen om het bedrag "van 30 tot 40.000 fr. te verhoogen".

Voor de toren (hersteld en voltooid door Pastoor Van derberghe) geeft hij een bedrag op van 20.000 fr. Hij schat de "Horlogie" op 2.500 fr. en de drie klokken op 6.300 fr. samen. Het groot altaar (in marmer en wit steen, "dezelve als deze van St. Nicolaas kerk te Ieper") schat hij op 3.000 fr., het tabernakel op 1000 fr. De 2 zij-altaren "in den zelven triant" waren elk 2.000 fr. waard.

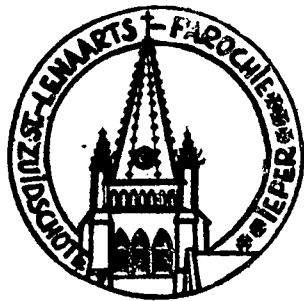
De tableau van Vanvoet in de kerk was eerder al geschat "aan de waarde van tien duizend franken." Het orgel was evenveel waard.; de communiebank, "in eikenhout gebeiteld met de gesneden afbeeldsels van het H. Sacrament"; 2000 frs., enz., enz. Hij schat de waarde van de H. Kruiskapel op 3.000 frs., het gebouw van de pastorie op 20.000 fr.

Hij bekomt als algemeen totaal 182.915 fr. (in munt van voor '14-'18). Men herleze de tekst in dl. XII.

Hij zegt uitdrukkelijk dat de kerk, het kerkhof en de pastorie toebehooren aan de kerkfabriek.

So komen we - al eindigend - terug bij ons uitgangspunt: de kwestie van het eigendomsrecht. In 1914 bestond er hierop geen twijfel: de kerkfabriek was de eigenares.

Kwaachten welke wet zou zij het nu niet meer zijn?

Moely Favorel
† pastoor
van
Luidschote

NOËL FAVOREL

'ZANTINGEN'

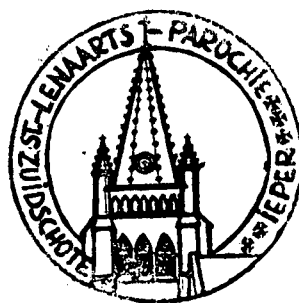
DEEL ~~XXVII~~

DE PAROCHIE ZUIDSCHOTE (I)

EN HAAR PASTOORS (1920-1927)

HUN TÏD

HUN BELEVENISSEN

"PRO MANUSCRIPTO"

,BAMIS'

1985

Vooralzoo het pastoraat van E. H. Achiel Brys (15-11-1920 - T.Z. 15-5-1929) te behandelen, wil ik nog even terugkeren naar zijn voorganger; Pastoor Florimond Van Campenhout, die officieel te Luidschote de titel van pastoor bleef dragen tot aan zijn ontslagneming in juli 1920. Op de vlucht gedreven in november 1914 had hij sinds dien zijn ambt hier niet meer kunnen uitoefenen. Het dorp was volledig verwoest, de parochianen uitgeweken, kerk en pastorie - evenals alle andere woonsters - totaal vernield. De eerste inwoners keerden ten vroegste in de laatste maanden van 1919 terug. Pastoor Van Campenhout vond hier, na zijn terugkeer uit de Pas-de-Calais omgegens geen parochianen, geen behoorlijke huisvesting, hij was om en bij de 65 jaar, had een wankel gezondheid.

Alles wat hijzelf aan meubilair en gerief voor zijn kerk had aangekocht was in de vlammen opgegaan. Hij had er de kracht niet meer toe om de beklommeringen van de heropbouw op zijn schouders te laden en vestigde zich in 't blooster te Heerbest (bij Avelgem).

Als we hier nog even terugkomen op zijn pastoraat te Luidschote, dan is het omdat het kerkbestuur op 7 mei 1914, voor Meester Victor Van Eecke, notaris te Boezinge en tevens secretaris van de gemeente Luidschote, een openbare verpachting had gehouden van de grondgoederen, toebehoorende aan de Kerkfabriek.

"Voormelde verpachting" werd op 12 juni 1914 goedgekeurd door "de Bestendige Afvaardiging des Provinciaal Raads" en "den 23 Juni 1914" verzonden naar het kerkbestuur.

Het dossier van deze openbare verpachting is voor een deel bewaard gebleven. We leren er het volgende uit:

- "De verzamelde pachtprijen van een jaars bedragen: 1.247,50 fr.
- "De tiende-penning (= 10%) betaald door de pachters, wegens onkosten, 'beloofd': 124,75 -
- "De onkosten, vastgesteld bij staat, opgemaakt gelijkvormig de onderrichtingen van de Bestendige afvaardiging des Provinciaal Raads, belopen maar 115,06 -
- "Blijft in voordeel der Kerkfabriek: 9,69 -

De pacht van de 'grondgoederen' bracht in 1914 in totaal 1.257,19 fr. op, als wanneer de rekening van het dienstjaar 1911 voor alle ontrouwen samen slechts een bedrag van 1948,90 fr. vermeldt.

In 't jaar 1912 (rekening vastgesteld begin maart 1913) be-
dreegen de ontvangers - alles sament genomen - heel wat méér:
nl.: 3.152,50 fr.

Over de rekening van 't jaar 1913, die tijdens de zitting van
maart 1914 moest 'onderzocht en vastgesteld' worden, bezitten
wij geen gegevens. Er ontbreekt een bladzijde in het verslag-
boek.

De laatste pagina (Blz. 128) is van de hand van Pastoor Van
Campenhoutt en geeft een verslag van de verkiezingen, die
in april 1913 gehouden werden. De tekst is onvolledig.

Pastoor Brys merkt hierbij aan: "Het vervolg van het verslag,
beklad en bevuild, werd (door hem) afgeschreven en uitgescheurd."

Uit die woorden kan men opmaken dat Pastoor Van Campen-
houdt de verslagen van de volgende zittingen (i juli en okto-
ber 1913 - januari, maart, april en juli 1914) niet heeft in-
geschreven. Misschien deed hij het toch maar was dit blad
zo 'bevuild' en 'beklad', dat E.H. Brys (in 1921) de tekst
niet heeft ontcijferd.

Hij redde toch het vervolg van het verslag der verkiezingen
van april 1913. Te weten we dat het kerkbestuur (voor het uit-
breken van de Eerste Wereldoorlog) nog altijd dezelfde samen-
stelling had: Charles-Louis Huyghe was voorzitter; Achiel
Donck, schrijver; Florent Desmytter, schatbewaarder; Placide
Vieren en Ivo Louwagie; gewone leden.

Onderaan het gedeelte dat hij overschreef, plaatste E.H. Brys
volgende zin: "In oct. 1914: algemeene vlucht en vernietig-
ing van 't dorp. Achille Donck verloor er het leven."

Kamen we nu terug naar de "openbare verpachting" van het
kerkland op 7 mei 1914, die netto 1.257,19 fr. opbracht.
x 180 geeft dit: 226.294 fr. De pachters betaalden bovendien
alle onkosten ("de tiendepremie"). Ze telden bijgevolg samen
1247,50 + 10% of 124,75 fr. = 1.372,25 fr. meer (x 180 wordt
dit: 247.005 fr.).

De landpachten waren voor '14-'18 verbaarend hoog: ± 4,5x
duurder, dan wat er nu aan de kerkfabriek uitbetaald
wordt. Het is niet onttaloor daar even aan te herinneren.
Als vermenigvuldigingscoëfficiënt nemen we de frankering
voor een postkaart voor '14 = 5 cm. en nu 9 fr. (= x 180!).

De "staat van onkosten", "opgemaakt te Boesinghe, den 15
mei 1914" door Notaris V. Van Eecke, is eveneens leverijk.

- Het drukwerk, de "inlijvingskosten", het "afkondigen" en verzenden, bedroegers. ————— 22,14

de drukkerij A. Vandermeersch - Vandecasteele te Boezinge drukte (40 affiches) op zegel van 0,05 fr. en 20 op "onzegel". Met het verzenden, afkondigen, enz. — was dit een uitgave van 12,50 fr.

de drukkerij C. Dumortier, 17 Boterstraat 17, Ieper (Oud Huis Simon Lafonteyne), uitgever van 't Annoncenblad "Le Courrier d'Ypres", rekende voor 3 in- (serties) 8,64 fr.

Uit die rekeningen blijkt dat het wel gaat om de verpachting (van het) "Zaailand" van de kerkfabriek van Luydschote. De rekening voor de affiches dateert van 16 april 1914.

- "Zegels van 't proces verbaal en kohier van lasten :	4 -
- "Afschrift van 't kohier van lasten voor de goedkeuring, 7 1/2 rollen, de 1/2" :	11,25
- "Lohn van den roeper en der getuigen" :	3 -
- "Registratierecht, geheven op 't kohier van lasten :	2,40
- "Item op 't proces-verbaal van verpachting	13,50
- "Eerloonen, vastgesteld bij koninklijk besluit van 27 maart 1893: de 1/2 (= ruim 3,25 % v. de netto-opbrengst) 40,60 (40,60 x 180 = 7.308 fr.!),	
- "Afschrift van 't proces verbaal van verpachting voor de goedkeuring : 3 rollen ; 4 rek. ; de 1/2	4,62
- "Zegels der grosse (= afschrift van een akte) van de verpachting."	7,80
- "Zegel van degen staat"	0,50
- "Onkost van kadastrale uittrekfels dazer goederen, afgeleverd door het bestuur van 't kadaster te Brugge, met vraag, — dit ten einde de beschrijving te (ver)volledigen dier goederen in 't lastencohier der verpachting — 4,75 + 0,50 :	5,25
samen :	
	115,56

"Opgeemaakt te Boezinghe, den 15 mei 1914

(get.) V. Van Eecke.

"gezien en goedgekeurd door het bestuur der Kerkfabriek van Luydschote, in vergadering van 17 mei 1914.

(get.) De leden : Ch. Huyghe, Ach. Donck, Fl. Van Campen-
houdt, H. Vieren, Fl. Desmytter, Ivo Louwagie.

gezien en goedgekeurd door den gemeenteraad van Luidschote in zitting van 17 mei 1914.

Bij bevel
de sekretaris
(get.) V. Van Eecke

de Burgemeester - Voorzitter
(get.) H. Decorte

Men ziet hoe officieel de verpachting van het kerkland op 7 mei 1914 geschiedde. Het is niet onmogelijk dat Pastoor Van Campenhoutt 'schoon schip' wilde maken en een einde wilde stellen aan sommige misbruiken --

De openbare verpachting gaf hem ook een volledige kadastrale beschrijving van alle "grondgoederen", welke hij gewis zorgvuldig zal opgeborgen hebben in het kerkarchief. Jammer dat we die gegevens niet terugvonden. "Zijngeen ze verloren onder den oorlog?"

We skreuen vroeger reeds dat Eerw. Heer Van Campenhoutt na de oorlog '44-48 niet naar Luidschote terugkeerde, doch in 't klooster te Heesteren verbleef. Zoals eerder ook gezegd gaf hij zijn ontslag. Hij kreeg als opvolger:

PASTOOR ACHIEL-JOZEF-CORNELIUS BRYE

(15-11-1920 — TZ. 15-5-1929)

Zijn gedachtenisprentje zegt ons een en ander over de levensloop van deze naoorlogse pastoor. Eigenlijk was zijn titel: "vicarius oconomus". Hijzelf takent: "deservitor" (= waarnemend, dienstdoend pastoor).

Volgens RMO II (p. 107, nr. 3) was hij de 10de september 1876 te Verwinc ("in civitate Furnensis") geboren. Het rouwprentje geeft als geboortedatum "den 10 Augustus 1876". Ik houd het bij het RMO waar ook zijn ouders genoemd worden: Edmond Brye en Clemonce Bailloul.

"Priester gewijd te Brugge den 21 December 1901", werd hij op eeuwvolgend: "Professor in 't bisschoppelyk Collage te Meenen, den 6 Januari 1903; onderpastoor te Reninghe, den 18 Juni 1913; onder den oorlog: Almoesgezener van de vluchtelingen te Nantes (Fr.). "Den 15 Nov. 1920" werd hij "tot dd. pastoor genoemd" te Luidschote. Het rouwprentje zegt dat hij hier "den 25 September 1920" pastoor werd. Hijzelf schryft nochtans dat hij op 15 november van dat jaar benoemd werd (Liber Memorialis I, p. 37). In het RMO II lezen wij op blz. 99, van zijn hand: "parochia reconstituta fuit inde ab 15 mensis Novembris a/mo) 1920."

Over de eerste jaren van het herderschap van Pastoor Brye hebben we reeds uitvoering geschreven in deel XIX van onze Lantingen, waar wij het o.m. hadden over "Luidschote na de herinrichting

van de Parochie'. We steunden ons hierbij vooral op het oudste
"Recommendatieboek. We vullen nu aan:

Van E.M. Brys zijn ambt opnam te Luidschote, was hier reeds
toegekomen: 't geredde kerkerief: 5 relikwieën, 2 kelken,
1 monstrans, 1 ciborie, 1 pyxide, (een) zilveren wierookvat en
schulp, alles heerlijk gehavend.

"Confraters leenden of gaven oude misgewaden. 't Bisdorn
schonk ons 2 alben, 2 roketten, albaardwaal, 4 corporalen,
3 nieuwe misgewaden - zwart, rood, purper - . De h. Mis
werd gelezen in het schoollokaal. Een voorloopige kerk werd
gebouwd: 1 1/2 m. hoog in steen; dan in gebogen platen, van bo-
ren een lambrneau; zij was 28 m. lang, 6 (m.) breed.

"Men las er voor de 1ste maal de h. Mis den 23 Mei 1921.

"Op dien datum bezit de kerk, buiten de voornoemde heili-
ge vaten en kerkgewaden; 200 stoelen, een biechtstoel, een altaar,
6 koperen kandelaars, eeuwig licht (en een) oude kruisweg.

"Een der klokken der voormalige kerk werd bijgehaald. Hij
stond bij Jules Nouwynck, landbouwer te Reninghe. Deze had
ze uit de handen gered van fransche soldaten die ze wilden
stuk slaan en ze op zijn hoeve bewaard. (Liber Memorialis I, p.
37).

Pastoor Brys schrijft ook over de "herinrichting van den Kerkraad",

"De oorlog - Aug. 1914 - Nov. 1918 - had belet de helften (= de
meerdere en de mindere) helft) van den Kerkraad te vernieu-
wen in April 1915 en 1918: het mandaat van den ganschen
kerkraad was verlopen."

- "Den 1sten Zondag van April 1921 werden in de parochie sa-
mengeroepen vijf voornamen, waaronder vier oude leden
van den vorigen kerkraad. Zij verklaarden zich bereid
deel uit te maken van den opnieuw te vormen kerkraad.
Hun naamlijst werd Mgr den Bisschop van Brugge opge-
zonden met de bede 3 leden te willen noemen en te
zorgen dat de Gouverneur de 2 overige noeme."

- Het "Parochieboek" bewaart het antwoord van Mgr. G. J.
Waffelaert, "gegeven te Brugge, in (het) bisschoppelijk pa-
leis, den 12 April 1921. Hij benoemt als leden: MM. Char-
les Huyghe, Florent Desmythère en Henri Costenoble.

- Tijdens "en 2de zitting... gehouden op den laatsten Zondag
van April." "In de parochie waren vergaderd: A. Brys
dd. pastoor, Charles Huyghe, Florent Desmythère, Henri
Costenoble, Placide Vieren (en) Ivo Louwagie, onder het

voorlopig voorzitterschap van Charles Huyghe, ten einde over te gaan tot het volledig inrichten van den voornoemden kerkraad en het vaststellen der mandaten.

De pastoor maakt het antwoord van de bisschop, ^{bekend} noemend tot leden van den kerkraad: M.M. Charles Huyghe, Florent Desmythère, Henri Costenoble, alsmede het besluit van den Gouverneur, noemend tot leden: M.M. Placide Viéren en Ivo Louwagie. De genoemde leden verklaren hun benoeming te aanvaarden.

Bij de hiërarchische verkiezingen worden met volstrekte meerderheid gekozen als leden van de "meerdere helft": voor een periode van 6 jaar: Charles Huyghe, Florent Desmythère en Henri Costenoble, eerstgenoemde wordt voorzitter, de tweede: schatbewaarder, de derde: geheim-schrijver. Placide Viéren en Ivo Louwagie worden leden van de "minderde helft" voor drie jaar.

Pastoor Brys wordt lid van rechtswege. Een burgermeester was er op 24-25 april nog niet. Brigadier-veldwachter Sigismond Messdon vervulde voorlopig deze functie.

In april 1921 werden tot raadsleden van de gemeente gekozen zonder strijd: Remi Peccu, burgemeester; Charles Huyghe, schepen; Florent Desmythère, schepen; Placide Viéren, Omer Decorte, Jules Tahon, François De Vos, gewone raadsleden.

Pastoor Brys draagt na Fabers volgende "Goede Werken" in: H. land: 16,20; voor de vluchtelingen van Polen: 21,50; Vastereblok: 32,10 en Katholieke Universiteit: 26 fr.

Voor zijne aankomst werden de geestelijke zorgers voor de eerste terugkomende inwoners bezorgd door den Eerw. Heer Mullié, pastoor te Bixschote en den Eerw. Heer Vanneste, dd. pastoor te Boezinge.

"De eerste miss (na de benoeming van E. H. Brys -15-11-1920) vermeld in het reccommandatieboek, werd gedaan op Zondag 28 November 1920 in het schoollokaal van het klooster.

"Op 21 Januari 1921, wordt de eerste gedwinge aanbidding of biddag gehouden sedert 1914.

"Op Zondag 27 februari 1921 wordt in de missen aangekondigd dat ene voorloopige barak zal aangelegd worden, die dienst zal doen van voorloopige kerk.

"Zondag 3 april 1921: Herinrichting der Congregatie der jonge dochters.

"Op Maandag 23 Mei 1921 worden de kerkelijke diensten voor het eerst gedaan in de ijzeren barak, opgericht bij het kerkhof, die als voorloopige kerk zal dienen.

"Den 7en juni 1921 ontvingen de kinderen het voorniel te Elverdinge.

"Dondag 26 juni wordt aangekondigd in de kapel: Wij krijgen stilaan 't omisbare, zoo ge ziet; altaars, kandelars, kruis, kerkgewaden, communiebank, de oude klok werd teruggevonden op een hofstade te Reninge waar men ze in bewaring hield. Hij hangt stevig en vast en zal luiden 1/4 u. voo elke mis."

Ivo Louwagie is afwezig op de zitting van de kerkraad, die plaats had in juli 1921. Het kerkbestuur gaat over tot het onderzoeken der mogelijkheid een begrooting voor 1922 op te maken.

Pastoor Bruys schrijft:

"1) Gezien Tuynschote, in October 1914, totaal verwoest (werd en) onbewoond is gebleven tot het einde van het jaar 1920, en - (wij) in de jaren 1914 tot 1920 inbegrepen - geen rekening hebben, besluit de kerkraad ..... de laatste goedgekeurde rekening van 1913 als leidraad te nemen voor het opmaken zijner 1ste begrooting over het jaar 1922."

"2) Gezien de huizen der kerkfabriek nog niet heropgebouwd zijn; Gezien vele landerijen der kerk ongebruikt zijn; Gezien de landerijen, in akkers herchapen, het 1ste jaar maar halve opbrengst leveren; besluit de kerkraad op de begrooting a) geen melding te maken van de huishuren en b) de som pachthuurgeld van 1207 vroeger, te brengen op 1.094 fr."

"De begrooting van 1922, opgemaakt en goedgekeurd meldt:

Gewone ontrouwen ..... 1.684 fr.
Buitengew(ene) " ----- 2.617, 27

De voorsiene uitgaven 4.341, 27
belopen evenveel.

- Op 18 September 1921 wordt het "Bureau der Kerkmeesters bij Hoogdringendheid bijeengeroepen".

"Bij brieven van 6 September 1921, gericht tot den Burgemeester van Tuynschote, had "de Koninklijke Hoog-Commissaris, Heer Eugene de Groot", doen weten - "naar een brief van het kerkbestuur van 20 juni", dat "hij onderrichtingen geeft opdat "men aan U een som van 481, 85 (fr.) toesture tot betaling van den aankoop van een altaar en van banken voor de kerk."

"Gelieve, zoo schrijft hij, aan het kerkbestuur te vragen mij, in drie-dubbel afschrift, een beraadslaging over te maken waarbij het

kerkbestuur afstand doet van haar recht tot schadevergoeding ten beloop der verleende som."

"Opzien de K. H.-Commissaris in zijn brief van 1 Augustus 1921 toelaat dat de reeds aangekochte kerkmeubels mogen betaald worden - met toepassing van art. 131 der gemeentewet, en niet ver aandringt afstand te doen op oorlogschade voor de reeds door hem gegunde som (van) 5,615,48 fr." besluit het bureau "ten gunste van den Staat" afstand te doen "van zijn recht op oorlogschade voor de som van 481,85 fr., voorlopig door den H.-Commissaris ontvingen, tot aankopen van banken en herstellen van altaars."

Op de gewone zitting van de kerkraad van Januari 1922 is Ivo Lou (W) agie wederom afwezig. Er staat "niets bijzonder" op de dagorde.

Op de voorkant van een oude omslag vonden wij volgende aantekening van Pastoor Brys (een kladschrift van een brief aan de Bisschop van Brugge):

2 März

"Het gemeentebestuur van Luydschoote, volgens de overeenkomst in Jan. 1922 gesloten en goedgekeurd, verbindt zich voor een tijdstip van 10 jaar, aan de jongensschool schoollokaal en schoolmeester te verschaffen.

"Dit lokaal moet nog heropgebouwd worden. Volgens de nieuwe afmetingen is het vorige terrein (waarop de "aangemene" jongensschool voor '14-'18 stond) (en dat gemeentegrond is) onvoldoende. Daaronder ligt een striep kerkgrond; horenhof vroeger (sectie A. n. 540^a, 540^b, 541^a, 541^b, oppervlakte te zamen 11 a., 82. Daarop staan de 2 barakken, dienende, de eene tot school, de andere tot woonhuis van den onderwijzer.

Het gemeentebestuur heeft bij den kerkraad den wensch uitgedrukt dit perceel kerkgrond, volgens den gewonen prijs alhier, te mogen aankopen om tot het heropbouwen der school, volgens de nieuwe vereischen der schoolcommissie, te kunnen overgaan. De kerkraad onderwerpt verbiedig(aan)wone hooge beslissing voornemd voorstel tot aankoop."

De verkiezingen van april 1922 brengen geen wijziging in de samenstelling van de kerkraad.

In juli 1922 onderzoekt de kerkraad "de mogelijkheid een begroting voor 1923 op te maken." Deze sluit in evenwicht. (Er worden 12,813,07 fr. buitengewone ontvangsten voorzien, tegenover 12,349,60 fr. aan buitengewone uitgaven."

De kerkraad had nog andere punten aan de dagorde ;
Er waren niet alleen door het gemeentebestuur maar ook door par-
ticulieren aanvragen ingediend om percelen kerkland aan te ko-
pen. Er waren drie zulke aanvragen ingediend ;

1) Over het verzoek van de Gemeente spraken we reeds.
Het schoollokaal - op kerkgrond - behoorde toe aan de Gemeente ;
doch was 't en gebruikte gegeven aan de aangenomena jongensschool.
De school moet heropgebouwd en vergroot worden. Voor de
strip kerkland van 11a. 82 ca. biedt de gemeente 1.000 fr.
"in 't geheel". Aan 10.000 fr. de hectare zou het 1.182 fr. moeten
zijn, rekent Pastoor Brys uit. Proeger bracht dit perceel in
totaal 66 fr. pacht op!

2) Een tweede verzoek kwam van Achille Debusschere, landbouwer
te Luydschote? Hij wenst "het perceel kerkland, gelegen te Luyd-
schote, Sectie A, n° 452, langs (de) Weststraat uit der hand te
kopen voor duizend frank". Dit perceel is "aanspalend" aan
zijn eigendom n° 451. "Voor den oorlog was het n° 452 met n^o
451 voorgeeuen en nu, bij het vereffenen der grond, is een gracht-
je gemaakt van 70 cm., dat de ware scheidinglijn niet is. Dit
perceel is volgens cadaster elf aren, zodat zijn aanbod op onge-
veer 10.000 fr. de Hectare neerkomt."

Tien duizend frank was hier in 1922 dus de prijs voor een hec-
tare

3) Er was ook een aanvraag van af Ernieux Muzille, te Everegee-
le, echtgenoot van Adrienne Van Lecke, houthandelaar, en af
Fidore Van Lecke, kerbergier - landbouwer te Luydschote."

Ze vroegen om het perceel weide te Luydschote, sectie A, n° 526^a,
groot .... (niet ingevuld) aren te koop, uit ter hand, voor de
som van duizend frank, dit perceel - zo vroegen zij er aan toe -
"is door ons in pacht gehouden en ingesloten in grooter partij,
ons toebehoorende", zonder vriejen toegang naar den openba-
ren weg."

Toeval of niet, de drie geboden sommen belopen telkens 1.000 fr.
Men wist blijkbaar dat de kerkfabriek voor de heropbouw van
kerk en pastorij - die bezig was - dringend geld nodig had.
- De kerkraad besloot "de aanvragen over te zetten aan de
bevoegde overheid.

In dezelfde zitting neemt de kerkraad ook "akt van de ver-
klaring van gijn) schatmeester, bevestigend dat hij stellig
weet en bereid is overal te getuigen, dat de Kruiskapel", die

stond vorenaan de kerk, gebouwd werd onder E.H. Pastor Van-
lerghe, door Follet ondernemer te Oostvleteren, en dat de volgen-
de som er voor betaald werd: voor 't gebouw der kapel: 3.000 fr.;
voor de beelden (gift van E.H. Vanlerberghe): 4.500 fr. Daarin im-
mers stonden de volgende beelden: O. Heer aan 't kruis, O.L.Vz.
en H. Joann (nat), H. Maria Magdalena, Salome?, Nicodemus en Jos-
eph van Arimathea rond het graf ^{waar 't beeld} van den afgestorven Christus
in neerlag."

Er stond nog een ander punt op de dagorde van de zitting
van de kerkraad op 3 juli 1922.

De kerkmeesters waren "mistaarredem over de schikkingen,
genomen betreffende den heropbouw van kerk en pastorie, door
den oorlog vernield."

Ze besloten derhalve "naar den bijgevoegden Koninklijken
Hoog-Commissaris de Haene, van Veurne, volgend protest op
te zenden":

1) Betreffend de in opbouw zijnde Pastorie:

Gezien de waarde der vorige pastorie, door den heer bouwmeester
Coomans, van Yper, op onduidelijke gegevens zich steunend,
werd geschat op 18.000 fr. (tegen 20.000 fr. — schatting
van den kerkraad) en het bestek der nieuwe pastorie
slechts een waarde daarstelt van 14 tot 15 duizend fr.;

Gezien de Pastorie (woonhuis), nu in opbouw zijnde, slechts
den grooten helft berlaat van de oppervlakte der vorige
pastorie (woonhuis: 116 m² tegen 200 m²);

Gezien de Pastorie eigendom is der kerkfabriek en de kerk-
raad dus het recht heeft en den plicht de gelijkwaarde te be-
trachten

Verklaart de kerkraad niet gebonden te zijn door den opbouw
van dussdanige pastorie, noch aan de volle gelijkwaarde te
verzaken."

2) Betreffend de kerk van Turydechoote (insgelijks door den
staat te herbouwen):

Na kennis genomen te hebben van het bericht, naar den
gemeenteraad gezonden en meldend dat de nieuwe kerk
in aanbesteding is gebracht,

neemt de kerkraad de verbodige) vrijheid den heer bij-
gevoegden Koninklijken) Hoog-Commissaris het volgende te
doen opmerken:

Gezien de schatting der vorige kerk — zijn eigendom — werd
gedaan buiten zijne raadpleging en wete;

Gezien de herkeerd noch plans, noch bestak der op te bouwen kerk ter inzage ontving; gezien hem alle recht werd ontkend tot wijziging of goedkeuring ^{ing} verklaart de herkeerd; alle voorbehoud te maken noemens de genomene schikkingen, namelijk noemens de gelijkwerde.

Opgemaakt en goedgekeurd in zijn zitting van 3 Juli 1922
 De Gekrijver De leden de Voorzitter
 H. Costenoble H. Desmytter, P. Vieren, Ch. Huijghe
 Ivo Louwaghe, A. Buis.

Uit bovenstaand protest blijkt duidelijk dat de kerkfabriek-eigenares van pastorie en kerkgebouw - niet kan akkoord gaan met het eigenmachtig optreden van de overheid.

De herkeerd vergadert op nieuw de 10de oktober 1922.
 "In die zitting wordt gesproken over (de) verkoop van kerkland "de aanvraag door Isidoor Van Eecke" (19 a 10 ca voor 1350 fr) alsook de aanvraag der Gemeente" (11 a 82 ca voor 1.000 fr) werden door de bevoegde kerkelijke overheid gunstig aangenomen; "de aanvraag door Ach. Debusschere - Costenoble (11 a 02 voor 1.000 fr.) werd door het Bisdom verworpen bij gebrek aan geldige redens."

"Om tot den verkoop te mogen overgaan moet de kerkfabriek daartoe nog gemachtigd worden door de bestendige afvaardiging bij den provinciale raad."

Het verslagboek bevat het proces-verbaal van Commodo en incommodo van de voorgenomen verkoop aan Isidoor Van Eecke en Emiel Muylle. Wij citeren de tekst:

"gezien de aanvraag gedaan door de heeren Emiel Muylle - Van Eecke, handelaar te Zwervezele, en Isidoor Van Eecke, landbouwer en herbergier te Turydschote, strekkende om te koopen, mits den prijs van dertien honderd vijftig fr., boven de kosten van verkoop, een perceel weide, aan ons Bestuur toebehoorende, gelegen te Turydschote, gekadastraerd Sectie A, nummer 526^a, voor een grootte van zestien aren tachtig centiares, door den aanvrager Isidoor Van Eecke gebruikt mits 24 fr. 50 cent. 's jaars;

Gezien dit perceel, van onregelmatigen vorm, volgens kadastraal plan ingesloten ligt in de eigendommen der aanvragers, zonder palen of afscheidingsteekens waardoor moeilijkheden van uitpaling, gebruik en uitwegrecht zouden kunnen spruiten;

gezien dit perceel weide, alhoewel op het kadaster nog bekend als eigendom van Livina Vergeelzoone, eigenares te Yper, wezenlijk aan ons Bestuur toebehoort als eigenaar.

sedert meer dan dertig jaren in de vereischte voorwaarden voor de verpanding door bezetting, en dat het aan de Kerkfabriek geschonken is geweest door Juffrouw Vergeelzooone, krachtens akt verleden voor den Notaris Vandermeersch te Zper den 12 Augusti 1847, geregistreerd denzelfden dag."

(De schenking dateert nog uit de tijd van Pastoor Spilliaert -1824/1850! en stond bij het kadaster, 75 jaar later, nog altijd op naam van de weldoenster...).

"Gezien de aangeboden prijs heel voordelig is en de éigentliche waarde overtreft, (gezien) dat het perceel van geene verkooping van pacht vatbaar is daar het slechts door de aanvragers kan gebruikt zijn - geheel in hun eigendommen ingesloten zijnde -;

"Gezien de verkoopprijs, geplaatst in titels der belgische schuld en ingeschreven op het grootboek, méér dan het dubbel der pacht-som zal opbrunzen;

"Overwegende dat dit perceel met geene lasten bezwaard is;

"Gezien het plan en andere vereischte stukken;

"De Kerkfabriek besluit: de bemachting te vragen om bovengemeld perceel gras te verkoopen - - -

Het proces-verbaal wordt door de voltallige kerkraad (waaronder ook Burgemeester Henri Peccen, lid van rechtswege) ondertekend.

Er moet nadien, "achter de schermen", nog wat gemaneuvreerd zijn geweest om de overeengekomen koopprijs te verlagen, want het Provinciaal Bestuur ontving een "Proces-verbaal van schatting (op zegel)", gedateerd van 20 oktober 1922, waarin wij het volgende lezen:

"Wij ondergeteekende heeren: Sigismond Messdom, brigadier-weldwachter, en Henri Costenoble, rustend onderwijzer, beide wonend te Suydschote, benoemd door de kerkfabriek van Suydschote (Pastoor Brys plaatste hier en vraagstaken en een uitroepingstaken achter... ..) om de schatting te doen van een perceel weide... .. ingesloten in de gravingen van de heeren Myville Van Eecke en Isidoor Van Eecke, hebben ons ter plaats begeven en, na bespreking en onderzoek der ligging, toestand, inkomen en aard van dit goed, hebben wij vastgesteld dat hetzelfde een waarde heeft van acht honderd vyftig franken... .. get. H. Costenoble en Sig. Messdom.

"Gezien voor echtverklaring der handteekens... .. de Burgemeester. R. Peccen."

Deze zaak zal slechts op 28 december 1923 haar beslag krijgen. De Bestendige Deputatie verleent eerst dan haar goedkeuring voor de verkooping en wel "onder voorbehoud dat de verkoop-

prijs op 1400 fr. gebracht wordt" !

Uit een nota van Pastoor Brys vernemen wij dat, in de nieuwe verpachting van kerkland, (in) oktober 1922 ... luidops (wordt) afgeroepen, dat de pacht voor een gemet 1-100 fr. moest bedragen "aan 3%" - voegt hij eraan toe - "maakt dit (een) weerde (van) 3.300 fr. (voor een gemet)".

Wij vonden op p. 38ⁿ van het Parochieboek I - van de hand van Pastoor Leo de Jaegher - een aanbeveling over de oprichting van de Derde-Orde van de H. Franciscus te Luidschote.

Ziehier wat hij schrijft: "Den dondag 21 januari 1922 - ter gelegenheid der voorbereiding van den biddag - werd na het lof eene vergadering gehouden ter Kerk" (d.i. in de 'Uyeren barak die sinds 23 mei 1921 als noodkerk dienst deed) "ter stichting van eene derde - orde, door Pater Constantinus, Capucien." - P. H. de Jaegher citeert de "stichtingsbrief":

"Anno Domini 1922, mense januarii, die 22, infrascriptus Pater Constantinus, O.M. Capuc(inorum), Commissarius Tertii Ordinis, districtus Iseghemiensis, facultatibus legitimus ab A. R. F. chrysostomo, O.Clap.), Ministro Provinciali receptis 7 januarii 1922, et de scripto consensu Reverendissimi Domini Waffelaert, Episcopi Brugensis, dato die 9 januarii 1922, munitus, erexit Congregationem mixtam Tertii Ordinis sub invocatione et patrocinio divi D. N. Francisci Assisiensis, in loco S^{ti} Leonardi Luidschotensis.

Testibus praesentibus. In quorum fidam cum testibus subscriptis

(get.) A. Brys, des. - P. Loois ... - P. Constantinus."

Deze Derde-Orde kwam hier blijkbaar nooit van de grond, want Pastoor de Jaegher voegt er onmiddellijk aan toe: "Bij gebrek aan belangstelling, werden geene vergaderingen meer gehouden.

Wel eigenaardig: Pastoor Brys heeft zelf nog geen volle bladzijde in ons Liber Memorialis I geschreven. In het recom-mandatieboek staan er echter veel 'merkenswaardige feiten' en 'geschiedkundige' feiten. Sommige ervan hebben we reeds in deel XIX van onze ZANTINGEN vermeld; andere zullen we later aanstippen.

Laat ons eerst even terugkeren naar de "Verslagen van de Kerkfabriek, deel I.

Op Nieuwjaarsdag 1923 vergadert de kerkraad in de Pastorie om 5 u. 's avonds. Alle leden, waaronder ook de Heer Burgemeester, zijn aanwezig.

Er wordt den Raad medegedeeld dat het bosch, gelegen op Boersinghe en toebehoorend per helften aan de kerkfabriek van Bixschote en aan de kerkfabriek van Luydschote - grootte 81 a 10 (ca) - door den staat vereffend werd en tot bebouwbaar land herbracht. De kerkfabriek van Bixschote stelt voor het te verpachten: een minder deel - groot 23 a 90 (ca) - Art. 3/2 B 479 - aan René Deman van Bixschote; een meerder deel - groot 57 a 20 (ca) aan Theophilus Augustein van Boersinghe (Art. 242 B 474). Voor het jaar 1923 zou geen pacht geëischt worden. Er zal nagegaan worden wat dit land in 1923 heeft opgebracht, om van 1924 een billijke pachtprijs te kunnen vaststellen. Dit voorstel werd eenparig aangenomen.

In de zitting van 4 maart 1923 wordt volgende aanvraag van het Gemeentebestuur besproken. Wij citeren: "De gemeenteraad van Luydschote, vergaderd gelijkvormig de wet. Tegenwoordig: M. M. Paccu, burgemeester - voorzitter, Ch^s Huyghe en Florent Desmytter, schepenen, J. Tahon, Placide Vieren en O. Decoste, raadsleden en H. Coste noble, secretaris.

Gezien het voorgesteld plan der te herstichten gemeenteschool eene tweede klas bevat met zaal voor medisch toezicht, en de grond der gemeenteschool, onder bebouwde grond, speelplaats en hovenierhof, slechts rond de negen aren bevattend, te klein is om aan de vereischen der wet en de voorschriften der hooger overheid te voldoen;

Gezien het perceel land, gecadastreerd Sectie A, Nummers 540 a, 540 b, 541 a en 542 a, toebehoorend aan de kerkfabriek van Luydschote, door ligging en grootte hier toe uitermate geschikt is;

BESLUIT:

Zich bij deze te verplichten om jegens de kerkfabriek van Luydschote te koopert, als wanneer deze de bevoegde machtiging zal bekomen hebben, het perceel land gelegen te Luydschote ... .., palende noord en west Mr Van Eecke-Titica, oost het kerkhof en de gemeenteschool, zuid de kinders Lauwers en Duval, mits den prijs van duizend frank, boven de kosten van verkoopning.

Luydschote den negentienden Januari negentien honderd drie en twintig.

De Secretaris
(get.) H. Costenoble

De Burgm(eester) - Voorzitter
R. Peeren

Het "proces-verbaal van commodo en incommodo" nopens de verkoop van dit perceel herklamd is bewaard gebleven.

Wij ratten het samen :

"Gezien de aanvraag gedaan door het gemeentebestuur van Tuyschote, strekkend om te koopren, mits den prijs van 1 duizend (frank.) boven de kosten van verkooping, een perceel land aan ons bestuur toebehoorend ----, voor een gezamenlijke grootte van elf aren, twee en tachtig centiaren, vóór den oorlog gebruikt door Pieter Cappaen en Renaat Willems en waarop 2 huizen stonden - nu vernield door den oorlog - en aan voormelde Cappaen en Willems toebehoorende, thans onverspacht ;

"Gezien deze percelen verspacht waren mits den prijs van 35 fr. en de eigenaars der gebouwen verklaren deze niet meer te zullen herstichten ;

"Gezien het gemeentebestuur van Tuyschote --- verplicht is den --- grond der gemeenteschool te vergrooten --- en de ligging van de percelen, thans aan ons bestuur behoorend, uitermate geschikt is om aan die verplichting te voldoen ;

"Overwegende dat het billijk is voor ons Bestuur het gemeentebestuur een hulpsame hand toe te reikern voor den vooruitgang van het onderwys en het dus een zaak van openbaar nut geldt ;

"Gezien de aangeboden prijs ons voordeelig is ---

"De KERKRAAD besluit :

de machtiging te vragen om bovengemeld perceel land te (mogen) verkoopen --- doch het is wel verstaan dat, in geval Cappaen en R. Willems, eigenaars der 2 bovengemelde huizen op cijns, geene schadevergoeding aan het tribunaal van oorlogschade hebben aangevraagd noch elders herbouwers, de herfabriek al haar rechten behoudt op die puinen, en dat bijgevolg die puinen, met het recht van heropbouw, niet met den verkochten grond aan de gemeente overgaan... .."

Op 5 maart 1923 wordt de aanvraag van de kerkraad door het gemeentebestuur goedgekeurd

De verkiezingen van 1 april 1923 brengen geen wijziging in de samenstelling van het herkbestuur.

In de zitting van 1 Juli 1923 wordt o.m. besloten "bij den Notaris Van Eecke aan te dringen de verkoop van der 2 perceelen kerkland" (1 aan het gemeentebestuur en 1 aan de Heren Muylle en Isidoor Van Eecke) met October 1923 te doen."

"Evenparig wordt goedgekeurd bij den Hoog Commissaris van Veurne nog eens voetotappers aan te wenden om te bekomen een 2de sacristie, als vergelding voor de minderweerde in tegels in de kerk. Vroeger voor den oorlog waren het schouren (Bavècles), nu element tegels, wat een minderweerde uitmaakt van rond de 13.000 fr. Het plan der 2de sacristie werd reeds den Hoog-Commissaris overgezonden, en van den Minister Van de Vyvere, Minister van Economische Zaken, werd vooraf de goedkeuring verzekerd."

In het Parochieboek I lezen we :

"De nieuwe kerk werd heropgebouwd, met schadevergoeding door den staat, in 1922-1923. De eerste dienst werd er gedaan den 8 November 1923. De bouwmeester was M. Cooman, architect te Ieper. Zijn bestek bedroeg de som van 45.458,35 fr, waarde 1914. Het tribunaal voor oorlogsschade had nochtans 175.000 fr, waarde 1914, toegekend. De ondernemers waren de H.H. gebroeders Davelooye, ondernemers te Heist-a(n)-Zee."

"De toren is ongeveer 35 meters hoog - met een spitse naald - in brijken - bezet met kraalbekkers. Aan de basis der naald, op de vier hoeken, bezet met kleine torentjes of naalden." "De kerk is in gotieken trant, met drie beukers."

In afwachting dat het kerkgebouw in gebruik kon worden genomen, werden de "Goddelijke Diensten" nog altijd in de noodkerk verricht. Het dak ervan was op "Onnoozelen kinderen dag" 1921 al eens "weggevlogen". (Zie Lantingen XIX, p. 40). Op zondag 2 april 1922 - Passiezondag - kon Pastoor Brys zijn parochianen melden; "Zondag aanst(aande) - Palmiezondag" - zullen de diensten gedaan worden in de herstellde (nood)kerk. Hij zal beter zijn en bloeker dan vroeger; gevaar van instorting is weinig of niet over te vreezen." Diezelfde dag kondigde hij de huwelijksbannen af van "Emeric Decote, jongman - geboren en wonende te Elverdinqhe - met Irma Huyghe, jonge dochter - geboren en wonende alhier (I Ban)". We schreven vroeger reeds dat Irma's broer: Kamiel, op 14 oktober 1918 te Handzame gesneveld was. Op woensdag 11 januari 1922 werd er hier een "hoogen middelbaren dienst" gehouden voor deze gevallen, "ter gelegenheid zijner overbrenging naar Luysch(oot)". Er werden gedachtenissen uitgereikt

"onder den dienst." Camiel was een zoon van de voorzitter der kerk-fabriek."

De herinrichting van de parochie - en van alles wat dit woord omvat - vorderde stap voor stap. We vermelden enkele markante feiten.

- Op zondag 8 januari 1922. laat Pastoor Bruys zijn parochianen weten: "Heden zondag na de Hoogmis en voortaan op alle zondagen na de Hoogmis, kan iedereen leesboeken bekomen in de zongenschool. Men betaalt 5 cent. per boek; wordt de boek niet teruggebracht na 14 dagen, dan verdubbelt de prijs; in alle geval mogen zij niet langer dan 1 maand achtergehouden zijn. Dit geld zal dienen om de boeken te doen verbinden of de versletene te herstellen of te vervangen."

Suidschote had dus opnieuw "een boekerij".

- Op zondag 29 januari 1922 wordt er medegedeeld dat "de pensioengilde zal heringericht worden." "Op D. h. V. Lichtmis is er in de knechtenschool van 9 (tot) 11 u. algemene vergadering en inzameling der stortingen. Alle inlichtingen zullen daar gegeven worden. Men gelieve de boekjes der pensioenkas mee te brengen."

- Zondag 14 mei 1922: 10 (u.): sol. Hoogmis - 1/4 voor 10 u. 'wijdung van 't vaandel der Oudstrijders van Suidschote). Onder de Mis: gelegenheids-sermon door E. H. Vanneste, Pastoor van Boesinghe, oud-almoerzenier."

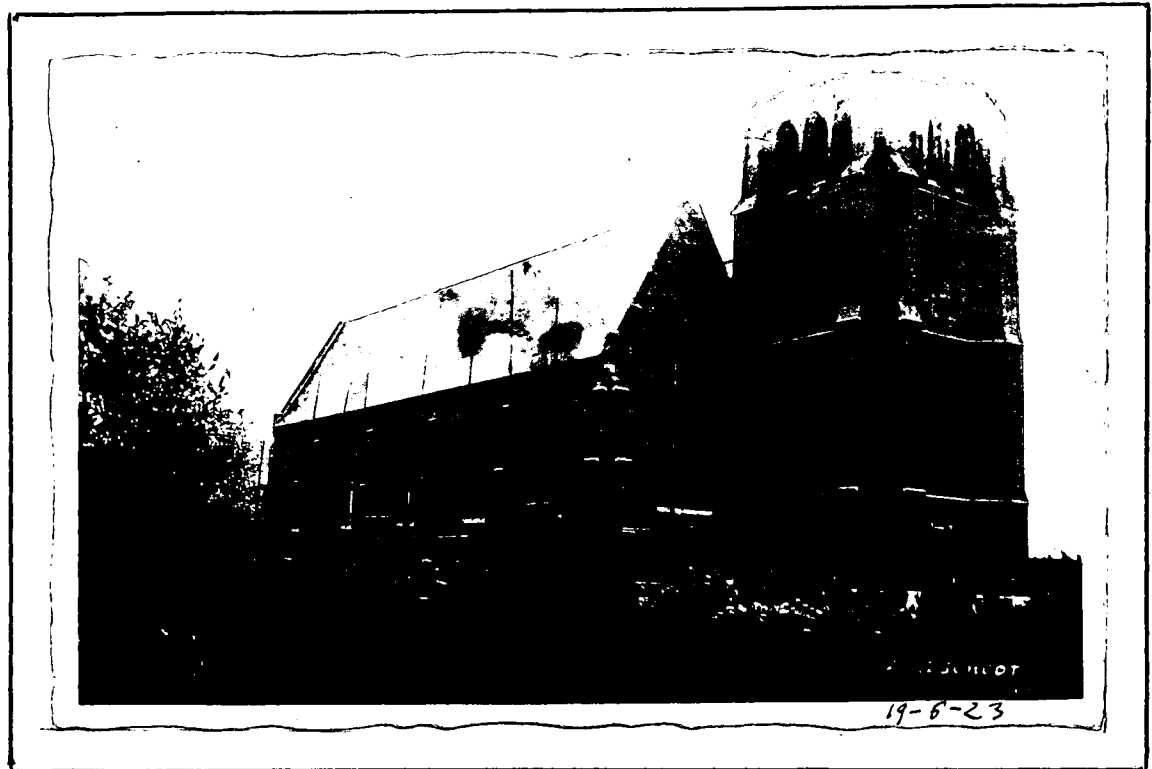
- Zondag 15 april 1923: "Stichting der Boerengilde" om 3 u. in het Gemeentehuis. "Een afgevaardigde van den Boerenbond van Leuven zal er een belangrijke voordracht geven. Het doel der inrichting is onze stoffelijke belangen vooruit te helpen en de voorspoed van uw bedrijf door uw aansluiting met den Bond van Leuven te verzekeren en te bevestigen. Grote en kleine landbouwers, landgebruikers, werklieden, zij zijt er allen uitgenoodigd en verwacht." "Het Aartsbroederschap van 't Heilig Sakrament", "de Congregatie van de jonge dochters" en deze van "de jongelingen" waren reeds eerder heropgericht geworden.

- In de openbare bibliotheek, ingericht in de zongenschool werden in 1922 ongeveer 400 uitleeningen van boeken gedaan.

In de laatste dagen (van 't jaar) werden een groot getal nieuwe werken bijgevoegd, zoodat er groote keus is van allerhande lees- en leerboeken. Van nu voort zal 10 c. gevraagd worden voor elken boek ter lezing gegeven; nochtans voor de schoolkinderen blijft de prijs dezelfde als vroeger."

We zeiden hoger reeds dat de nieuwe parochiekerk van Zuidschote in de jaren 1922-23 gebouwd werd door de gebroeders D' Havelooye, aannemers te Heist-aan-Zee. Eén van die gebroeders, Nestor, zal de voltooiing van de bouwwerken niet meemaken. Op zondag 11 maart 1923 immerb zei pastoor Brys aan de kerkgangers: "Men bereeft in u(w) gebeden de ziel van den Heer Nestor D' Havelooye, aannemer der kerk, vrijdag laatst (9/3/23) godvruchtig in den Heer ontslapen te Heyst, in den ouderdom van 30 jaar."

We vonden een oude, vergeelde foto, genomen op 19 juni 1923 (een dinsdag), waarop men kan zien hoever de heropbouw, op die datum, reeds gevorderd was. De beuken en de torenromp zijn praktisch voltooid. Men kan duidelijk de 'stellingen' bemerken. Men ziet een aantal werklieden op de foto en een stapel bakstenen bij het achterste spitsboogvenster van de linkerbeuk, waar men begonnen is de 'staanders' op te metselen. Een uniek document, dat we hier laten overdrukken, al zal de fotocopie niet zo duidelijk kunnen zijn.

DE PAROCHIEKERK VAN ZUIDSCHOTE IN VOLLE HEROPBOUW.
STAAT VAN DE WERKEN OP 19 JUNI 1923.

- Tijdens de maand juni 1923 werd ook de "Confrerie van het H. Hart" heringericht. Hiernaopens zei Pastoor Brys aan zijn parochianen: "die confrerie heeft voor doel de thuisgezinnen (aan) het H. Hart toe te vertrouwen. Daarbij wordt, naar de keus der leden, voor elk afgestorven lid een Mis met Libera gezongen of 1 kleine middelbare dienst gedaan; in 't 1° geval betaalt men jaarlijks een 1/2 fr; in 't 2de geval: 1 fr.

"Een bezoek zal met dit inzicht gedaan worden bij al de Parochianen, dit 1° jaar; volgende jaren slechts bij de ingeschreven leden.

"Wat betreft de vorige leden van (de broederschappen) van 't H. Sakrament of van 't H. Hart, die onder den oorlog zijn gestorven, E.H. Van Campenhout, de voormalige Pastor, heeft mij verzekerd, dat allen hun recht hebben ontvangen, dat hij voor allen de verplichting heeft vervuld terwijl hij nog in Frankrijk was.

"Wat de anderen betreft, sedert den oorlog gestorven, daarin zullen wij zelf voorzien."

Op zondag 4 november 1923 bracht E.H. Brys heuglijk nieuws: Hij zei: "Met ware voldoening mag ik u melden dat wij deze week in de nieuwe kerk zullen kunnen gaan. Het zal er veel bloelder en luchtiger en ruimer zijn dan hier (= in de noodkerk). Toch was deze barak ons duurbaar geworden, omdat ..... 1) van hier veel zegeningen en genade over de parochie zijn gegaan; 2) omdat, naar 't zeggen van velen, ons barakje een lief uitzicht heeft; ten 3° om reden der miserie die wij er mee gehad hebben. Men mint nog altijd meest de voorwerpen of personen, die ons het meest last hebben gekost en geduld.

In de nieuwe kerk zullen de meubelen dezelfde zijn; langzamerhand zullen zij door andere vervangen worden.

"De plechtige wijding der kerk zal nu niet geschieden. De plechtige kerkwijding duurt omtrent 4 u. en 'tijn dool. Hoogw. de Bisschop, reeds in de 80, is tegen dien last niet meer bestand." Mgr. Gustaaf-Jozef Waffelaert was in 1895 bisschop van Brugge geworden en zal het tot aan zijn dood in 1931. blijven... "geboren te Rollegem ... 27 Aug. 1847; Priester gewijd... 17 Dec. 1870; Professor aan het Groot Seminarie te Brugge... 23 Sept. 1880; Groot-Vicaris... 25 April 1890, werd hij op 28 juni 1895 de "XXIIe Bisschop van Brugge?". Hij overleed aldaar op 18 december 1931, na gedurende 36 1/2 jaar het hoofd te hebben gestaan van zijn diocees.

Een paar zinnetyes uit het rouwprentje van Mgr. Waffelaert: "De Voorzienigheid, die Hem tot een verheven en zware levensstaak had voorbestemd, had Hem daartoe uitgerust met uitslekkende gaven van natuur en van genade. Hij was 'een priester naar Gods hart', de 'hoogepriester die in zijn lange levensdagen goede welgevallig was, en heilig bevonden werd'.

"Van zijn woord ging een groote kracht uit: de kracht van de heiligheid en van het voorbeeld: 'wat Hij ons leeraarde had Hijzelf ons voorgedaan'.

† BIDT TOT ZIELELAFENIS VAN
Zijne Hoogw. Excellentie
Gustavus-Josephus WAFFELAERT

XXIIe BISSCHOP VAN BRUGGE
DOCTOR EN MEESTER IN DE GODGELERDHEID
VEREERD MET HET H. PALLIUM
GROOT-OFFICIER IN DE LEOPOLDSORDE.

Op donderdag 7 januari 1932 werd er te Luidschote 'een plechtige dienst gezongen, op kosten der kerckfabriek', voor de overleden bisschop. Gedachtenissen met portret werden aan de offerande uitgedeeld.

De 'plechtige Consecratie der parochiekerk' zal slechts op 20 september 1937 door 'Z. Hoogw. Excellentie Mgr. Lamiroy' verricht worden.

De woensdag 7 november 1923 'daed' Pastoor Bruys 'een voorlopige, private wijding' van de nieuwe kerk, 'vooraleer het H. Sakrament daar over (te) brengen'.

Daags nadien, 8 november, werd de goddelijke dienst voor het eerst in de nieuwe parochiekerk 'gedaan'. Echt ontroerend: het was een solemnele 'nadienst' van 1^e klas voor de heer Nestor D'Havelooye, de jonge sannemer, 'binst den heropbouw der kerk overleden, uit dankbaarheid'.

We hebben vroeger reeds een on ander geschreven over Franciscus - Josephus DEVOS, zoon van Carolus en Barbara Devos - Van Costenoble; geboren te Luidschote de 20de april 1851 en overleden te Lwervele op 2 oktober 1923. Deze werd de 5de van genoemde maand naar Luidschote overgebracht en hier daags nadien begraven (RMO II, p. 201, nr. 5).

Op 2 december 1923 vergaderde het Bureau der Kerkmeesters in de pastorie te 4 u. 's avonds.

De "penningmeester - schatbewaarder", Florent Desmytter, gaf het bureau kennis van het uittreksel van het testament door den Heer Notaris Van Eecke, te Poperinghe, hem gezonden op 14 November 1923, en waarbij François Devos, geboren en getuistverft te Luidschote, overleden te Swerezele den 2 October 1923; "aan de kerkfabriek van Luidschote de som vermaakt van drie duizend fr., ten einde met den interest ervan, eeuwigdurende - op H. Driekoningen zoo mogelijk - een jaargetijde te celebreren, telken zare, voor Charles-Louis Devos, vrouw en kinderen, om 8½ u. om hunne namen af te kondigen in het jaar-gebed ... De gifte aan de kerkfabriek is gedaan bij van rechten en kosten." Get. François Devos.

"gedaan te Swerezele den 10 November 1921."

Het Bureau der Kerkmeesters, gezien er geen andere lasten uit het testament aan de kerkfabriek zijn opgelegd dan die hierboven vermeld; gezien de besteedde som toereikend is om de aangeduide lasten te vervullen, volgens het barema of tarief door de Staat goedgekeurd op 9 Januari 1922

Besluit

-aan H. Hoogn. den Bisschop de toelating te vragen om te mogen aanvaarden het legaat van François Devos aan de kerkfabriek overgemaakt ...

Tydens de zitting van de 1ste zondag van januari 1924 neemt de kerkraad kennis van dit legaat en van de toestemming van de bisschop, op 20 dec. 1923, verleend "dit legaat te aanvaarden en verder den gewonen weg te volgen."

Het kerkbestuur besluit bijgevolg "dit testamentslegaat voorloopig te aanvaarden" en de nodige stappen te doen bij de gemeenteraad en de hogere instanties.

In zitting van 4 febr. 1924 beraadslaagt het gemeentebestuur van Luidschote over de gift van François Devos. Het brengt een gunstig advies uit en "smeeft de Bestendige Deputatie ... de toelating te verlenen aan de kerkfabriek van Luidschote de gift ... te aanvaarden."

In zitting van 25 april 1924 wordt de kerkfabriek van Luidschote door de Bestendige Afvaardiging "gemachtigd om het bovengemeld legaat te aanvaarden."

Dit besluit werd de 3de mei 1924 door de Arrondissements-Commissaris van Ieper ter kennis gebracht van het gemeentebestuur van Luidschote.

Bij de "herverkiezingen van 6 april 1924" blijft alles zoals het was. Ook "de pacht der twee woonst" (nu verbouwd door de Heer Patrick Storme) ; heropgebouwd en verpacht aan Honoré Haeybroeck en Théophile Vanlerberghe" wordt "vastgesteld als volgt":
 310 fr. 's jaars voor huis en land (A n° 552, grootte 25 a 25 (ca). (gebruikt door) H. Haeybroeck ; 300 fr. 's jaars voor huis en land (A n° 552, grootte 25 (a) 25 (ca), (gebruikt) (door) Th. Vanlerberghe.

"Eindelijk besluit de Regering eene terechtwijzing op te zenden naar den Bestuurder der Belastingen, douanen en accyzen, St.-Maartensplaats, Brugge. We citeren de inhoud ervan: Het Bestuur der Kerkfabriek (van Luydschote) neemt de eerbiedige vrijheid Ved. te berichten, dat er op het kadaster een overgissing bestaat nopens den eigendom der Pastorij met tuin te Luydschote. Een uittreksel van den kadastralen legger einde maart (1924) door mij (= E.H. Brys) gevraagd, verklaart ze eigendom der gemeente.

"Daartegen luidt het besluit der Bestendige Afvaardiging, door den Heer Arrondissementcommissaris van Yper aan de gemeente medegedeeld:

"Province de la Flandre Occidentale Ypres, le 9 Avril 1889
 Arrondissement d'Ypres
 Réponse) n° 4115
 Objet : Presbytère

"D'après les renseignements fournis par la commune (à la députation permanente), le presbytère doit être considéré comme étant propriété de la Fabrique d'Église.

Le commissaire d'Arrondissement
 (signé) Ferd. Marghelynck

A l'Administration communale de Luydschote."

"Het Bestuur der Kerkfabriek bidt u die aanwijzing te willen in acht nemen en dienvolgens het eigendomsrecht der Kerkfabriek van Luydschote over 3e belegening Stie A, nrs. 545, 546^a, 547^a op den kadastralen legger te willen herkennen.

Luydschote den 12 April 1924

Men ziet het: die eigendoms kwestie liet Pastoor Brys niet los. We vonden een fragment van een brief, gedateerd: Brugge, 20 mei 1924. Hier is de tekst ervan:

"Eerwaarde Heer Pastoor,

"Ik zend u hierbij een afschrift van den brief van den H^o Gouverneur van 8° April 1889 en, wat nog beter is, een afschrift

van den brief van het gemeentebestuur van Luyschote van 5° maart 1889 aan den H^o arrondissementcommissaris.

Die brief is van de hand van een zekere J^o. Noterdaeme.

We hebben de documenten, waarvan in dit schrijven sprake is, reeds in een vorige aflevering gepubliceerd (cf.: ZAVELINGEN, dl. XIV).

De kerkraad vergaderde weer in juli 1924.

— De verkoop van een perceel weide aan Isidoor Van Eecke, geschied op 10 februari 1924 voor de som van 1.400 fr., wordt goedgekeurd. "Dit geld werd gestort in de credietkas van den Belgischen Boerenbond van Leuven voor een termijn van 10 jaar, aan 5,75%, op 25-3-24

— De kerkraad neemt ook "kennis der goedkeuring door de Bestendige Afvaardiging" tot aanvaarding van het legaat (van) 3.000 fr. (uit) het Testament van Fr. Deros, gedaan te Brugge den 25 April 1924. De som (van) 3.000 fr. werd aan het kerkbestuur overhandigd door den Heer Notaris Van Eecke (uit) Poperinghe op "13 Mei 1924. Die som, bij goedkeuring der leden, werd gegeven, als voorschot, aan Jules Verkeyn, aannemer, voor (het) heropbouw(en) der tweewoest, eigendom der kerkfabriek. Als schadevergoeding voor die tweewoest kent ons de Rechtbank van Oorlogsschade de som toe van 20.931,50 fr. Het heropbouwen kost 25.000 fr.

"De 2 huizen waren heropgebouwd en verpacht op 1 April 1923. In juli 1924 werd de schadevergoeding door (de) Rechtbank opgesteld, noch betaald, noch goedgekeurd.

— "Het kerkbestuur verneemt" ten slotte "dat de verkoop aan de gemeente van de percelen land ... door de Bestendige Afvaardiging op 20 Juni 1924 is goedgekeurd... voor de som van twizend fr. netto."

Vit het verslag van de zitting van de kerkraad op 5 oktober 1924 blijkt echter dat deze verkoop van grond voor de jongensschool uitgesteld werd.. de gemeente beschikt "noch over geld, noch over credit". Dit perceel zal daarom in 1925 "door den staat worden geexpropriëerd."

— Om de tweewoest te bouwen had de kerkfabriek "een toelag" moeten doen van 4.068,80 fr. Proeger stonden "die huizen op een ongunstige wijk (Lizerne, Steenweg Noordschote) en hadden slechts eenige ca. achtergrond. Soms bleven ze maanden lang onbewoond en leverden zelden volledige pacht af. De nieuwe huizen werden heropgericht bij de dorpsplaats, eveneens op kerkegrond, welke een oppervlakte heeft van 50° 50 (ca.).

Wat de lasten betreft: die 2 huizen zijn een gift van Clementia Debusschere. De opbrengst, alle kosten afgetrokken, moet dienen; voor 1 helft: voor Missen en 3 inschrijvingen in 't jaargebed; de andere helft moest gegeven worden aan de kerkfabriek.

Het voordeeligste pachtjaar, 1912, gaf 135 fr. pacht voor de 2 huizen. Jaarnee werden gedaan (Bekening 1912 door E.H. Van Campershoudt) 12 gez. Missen en 3 inschrijvingen in het jaargebed, bedrag: 60 + 5,40 fr. = 65,40 fr. Het overige, zij 59,60 fr., bleef aan de kerkfabriek. (Men betaalde bijgevolg in 1912 voor een gezongen Mis: 5 fr. en voor 't jaargebed, per naam: 1,80 fr.).

"Als men dit zoo behoudt" - vervolgt Pastoor Brys - "met toepassing van den tarief (van) 't Bisdrom - voor andere fondatiën, komt men aan 12 gez. Missen aan 9 fr. = 108; 3 inschrijvingen aan 3 fr. = 9 fr. Tzamen: 117 fr. En evenveel aan de kerkfabriek, zij te zamen: 117 + 117 = 234 fr. De woonst brengt nu een pacht op van 510 fr. (310 - 55 = 255 fr.; 300 fr. - 45 = 255 fr.). Er is dus telken jare een batig slot van (510 fr. pacht - 234 (fr.) lasten = 276 fr. Dit batig slot, 276 fr., zal na 15 jaren (tot oct. 1939 dus) méér dan vergoeden den opleg die gedaan moest worden voor den heropbouw.

Wat nog kan opgemerkt worden, is dat de kerkfabriek in lange jaren geen of weinige onderhoudskosten zal te dragen hebben; en dat de perceelen waarop de tweewoonst vroeger stond nu een afzonderlijke pacht opbrengen.

— "In dezelfde zitting werd de Begroeting voor 1925 met algemeenschap goedgekeurd.

— "De brandverzekering van kerk en pastorie werd aangegaan met den Goerenbond van Leuven. De onkosten vallen ten laste van de kerkfabriek, die kerk en pastorie als haar eigendom aanziet.

De kerkrad vergadert in gewone zitting in de Pastorie, op de 1ste zondag van Januari 1925, te 4 u. 's avonds.

Alle leden zijn tegenwoordig, buiten de Voorzitter, Charles Huyghe, die - weerhouden door ziekte - ook de vorige samenkomst van 5-10-1924 miste.

"Daar het tribunaal van oorlogsschade voor de (vroegere) tweewoonst van de kerkfabriek (te Luzyerne) de som toekent van 20.931,50 fr., besluit de kerkrad den Annemers Verkeyn de overige 20.000 fr. hem nog verschuldigd uit te keeren, daarvoor nemend wat noodig is uit de overige bekomen oorlogsschade."

In totaal haet "het heropbouwen der tweewoonst", eigendom der kerkfabriek 25.000 fr. gekost.

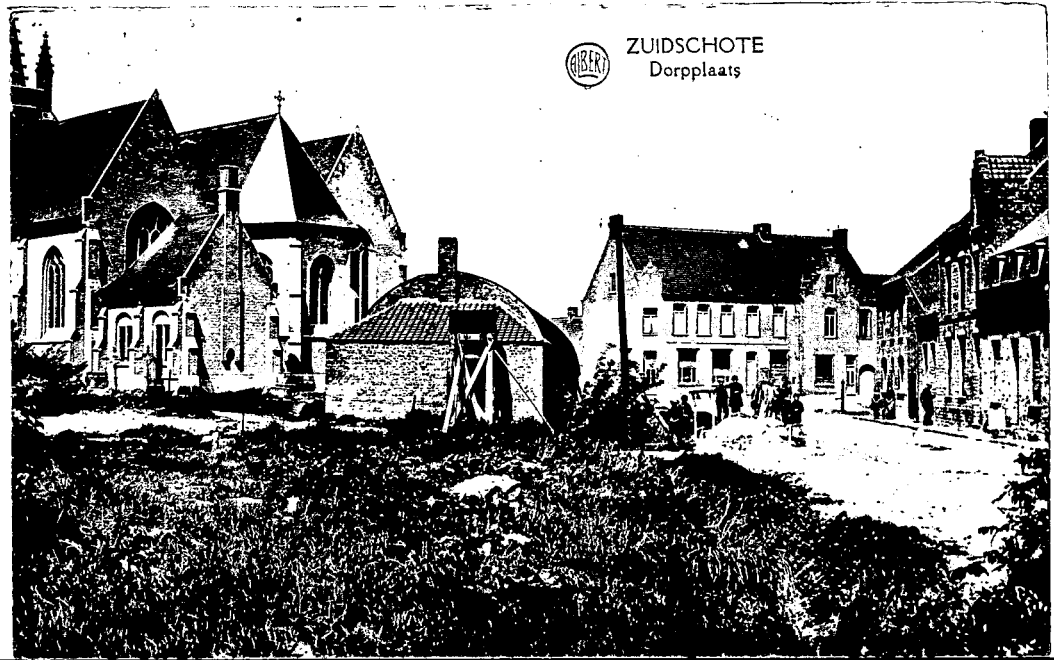

Terloops: In 1912 voorzag het barema van het bisdom 5 fr. voor een gezongen mis (nu $60 \times 5 = 300$ fr.). In 1924 moest men "in toepassing van den tarief van't Bisdom" 9 fr. (nu $300 = 9 \times 33 \frac{1}{3}$) - betalen. Men ziet hoe de missiependia meer en meer achterblijven bij de steeds voortschrijdende inflatie, en stijgende levensdeurte...

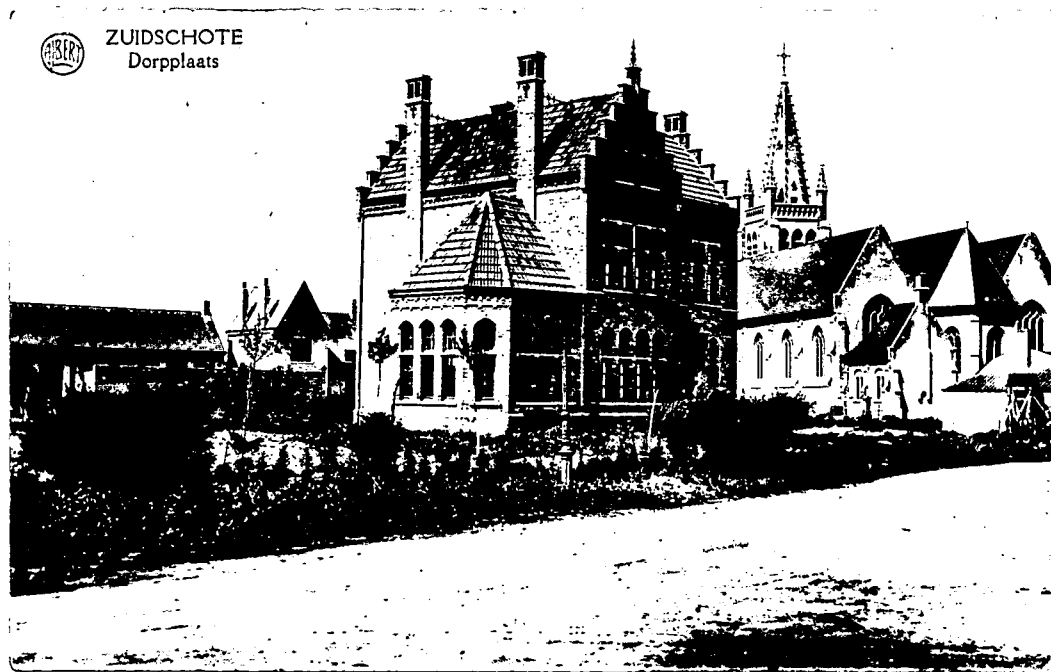
De Heer Voorzitter, Charles-Louis Huyghe, is wel aanwezig bij de verkiezingen van de 1ste zondag van april 1925. Hij wordt in die functie "voor een jaar" herkozen. Ook de schrijver (H. Costenoble) en de schatbewaarder (Florent Desmytten) behouden hun functie, evenals Placide Vieren en Ivo Louwagie.

"In die zitting wordt" ook "berlist" den blokluider Remi Dekindt een jaarlijksche wedde toe te staan van 120 fr. voor het luiden der klok op Zondagen en feestdagen; Voor wat de hoogdagen betreft mag er van de 2 bijkomende luiders een jaarwedde worden toegestaan van 35 fr. ieder. Aan denzelfden R. Dekindt zal van wegens het gemeentebestuur jaarlijks een wedde worden toegestaan van 120 fr. voor het bezorgen der horloge" (de herktoren was ten laatste van de gemeente).

We plaatsen hier een postkaart, met een foto van de "dorpplaats", genomen door P. Simaere, uit 'Cortemarck'. Men bemerkte de heropgebouwde kerk en huizen. De oude kerkbarak met de kleine "blokketoren", staat er nog altijd. Het kerkhof is nog in erg verwilderde staat...

Er bleef nog een andere "Carte Postale" bewaard, met een zicht op de nieuwe pastorie en tuin, de jongensschool met het huis van het schoolhoofd, en de driebeukige kerk. Het bekijken waard!

L. E. H. Florimond Van Campenhoudt heeft de heropgebouwde kerk van Zuidschote nooit gezien. De gewezen pastoor overleed immers "te Aarsele den 15 December 1923." Sedert Juni 1919 was hij "rustend pastoor in St. Antoniusgesticht." Hij werd de 15de December te Aarsele begraven. Hij was 69 j. en 1 m. oud geworden. E. H. Buis "recommendeerde" hem in de gebeden van zijn parochianen op zondag 23-12-1923.

Pastoor Alois Van Antwerpen (1943-1956) schreef over de overleden priester het volgende in het Parochieboek II, p. 22:

"Eeuw. Heer Florimond Van Campenhoudt - gewezen pastoor van Zuidschote, overleed te Aarsele waar hij rustend was.

"Toals het kan bestatigd worden in het 1° Liber memorialis, heeft E. H. Van Campenhoudt, gedurende den tijd dat hij hier Pastoor was, de kerk begiftigd met veel nieuw gerief, ornamenten en een prachtig nieuw orgel - E. H. Van Campenhoudt was hier pastoor toen de oorlog 14-18 uitbrak. Hij was genoodzaakt te vluchten en verbleef onder den oorlog in Frankrijk. Na den oorlog is hij naar Zuidschote niet teruggekeerd wegens zijne slechte gezondheid.

We vonden, al zanten, een wel zeer beduimeld en erg uitgesloten doodprentje van deze verdienstelijke pastoor, alsook een van Pastoor Lagake. We nemen ze allebei op de volgende bladzijde over "in piam memoriam"; "ter zalige gedachtenis" "

† TOT DUURBAAR AANDENKEN
van

Z.E.H. EDWARD LAGACE

geboren te Brugge den 16 Juni 1849.
Priester gewijd te Brugge den 23 December 1876.
Bewaker in het college te Moeskroen in Oktober 1876.
Bewaker in het college te Meenen in Oktober 1881.
Onderpastoor te Izegem in April 1891.
Pastor van Zuudschote in Maart 1901.
Pastor van Westcapelle (bij Knocke) in April 1905.
Pastor van Ledegem in September 1912.
waar hij zijn rust nam in Februari 1930, en zachtjes stierf
op Vrijdag 13 Juli 1935, gesterkt door de H.H. Sakramenten.

Pastoor Lagace was eene vrome priesterziel! Hij leefde eerst en vooral voor God, voor zijn priesterlijk werk, voor zijn volk, dat hij tot God wilde opvoeren!

Hij beminde de jeugd, die een bijzondere aantrekkingskracht uitoefende op hem. Naar het voorbeeld van den grooten Kindervriend, vond hij zijn behagen erin kinderen te onderwijzen, te vermanen en hooger op te leiden! Zijn eerste jeugdwerk — het jongelingenpatronaat te Izegem — heeft genoegzaam blijk gegeven van de dankbare verknochtheid die hij bij zijn geliefde jongelingen wist in te winnen!

Hij beminde zijn volk... onder den grooten oorlog, bleef hij bij zijn schapen, verdedigde hen tegenover brutaal geweld, en wist eenieder moed in te boezemen, en vertrouwen op de eindzegepraal... sindsdien leefde hij heel en al voor zijn parochie; hij verliet ze niet meer, kende al de wegen en omwegen ervan, vond zijn thuis bij grooten en kleinen, en schepte zijn vreugd in goede, luimige dienstbaarheid.

Hij beminde Maria, en was een vurige apostel van haren eeredienst in en buiten de Congregatie.

Hij beminde bovenal zijn God, den luister van zijn woning en de heerlijkheid der godsdienstige Stoeten. Naar het woord van Paulus, "tijdig en ontijdig... doch altijd met vurige geestdrift, wist hij de goddelijke waarheden aan zijn volk uiteen te zetten en de beste wegen om in den Hemel te geraken!

Duurbare Familieleden, en Gij, die weleer mijn beminde parochianen waart: tot weerziens; ik zal voor U bidden in den hemel. Verleent mij somtijds in godvruchtig gebed een akt van Geloof, Hoop en liefde.

R. I. P.

Druk A. Desein, Ledegem.

† TER ZALIGE GEDACHTENIS
VAN DEN EERWAARDEN HEER

FLORIMOND VAN CAMPENHOUDT

Geboren te Isegghem, 16 November 1854
Studeerde aan de Kath. Hoozeshoof van Leuven
Priester gewijd, December 1880
Leeraar a/h. College te Kortrijk, 1880
Werde later preceptor bij de weledele familie de Bethune,
Onderpastoor te Cortemarck, September 1885
Pastor te Zuudschote, Mei 1907
Rustend pastor in St. Antonius gesticht, Juni 1919
Overleden te Aersele den 15 December 1923, gesterkt door de laatste H. H. Sacramenten.

De goedheid van zijn inborst deed hem van allen liefhebben, en de gevoelenis zijner ziel verwierven hem de algemeene achting. I Reg.

Hij was een priester naar Gods welbehagen; al weldoende heeft hij zijn loopbaan doorloopen. Act. Ap.

Beziel met een brandende liefde tot den Heer, heeft hij de schoonheid van Gods huis bemind en de woonplaats zijner glorie. De tempel des Heeren heeft hij versierd en zijn leven lang ondersteund. Ps. XXV — Rom. — Eccl.

God heeft hem beproefd op het einde zijns levens, gelijk het goud dat door het vuur gezuiverd wordt. Job.

Waarde Medebroeders, in 't Priesterdom, ik beveel mij in uwe heilige misoffers.

Dierbare Broeders, Zusters, en Bloedverwanten, ik heb het christen geloof aan anderen gepredikt, bewaart; ik heb dat geloof in uw hart, in uwen handel en wandel, in gansch uw leven. Tot wederziens.

O. M. G. Eerw. Zusters en Kinderen van 't Gesticht, die de laatste becommunitie van mijn leven in u verzoeken; niet in uw gebeden.

H. Hart van Jesus, ik heb betrouwen op U.

Aersele, Drukkerij Germaine Desein

Me wisten al dat Pastoor Edward Lagace in april 1905 Zuidschote verliet om Pastoor te worden van "Westcapelle (bij Knocke)". In september 1912 werd hij "Pastor van Ledegem", "waar hij zijn rust nam in Februari 1930 en zachtjes stierf op Vrijdag 13 Juli 1935". Hij werd méér dan 86 jaar! (046-6-1849 — † 13-7-1935). Zijn benoeming te Ledegem dateerde van 27 sept. 1912 en zijn ontslag van 18 febr. 1930. Sindsdien verbleef hij als rustend pastor in het Klooster van Ledegem.

E. H. Van Antwerpen vervolgt: "Hij begon den "Liber Memorialis" van Zuidschote. Tijdens zijn verblijf werd de kerk hersteld."

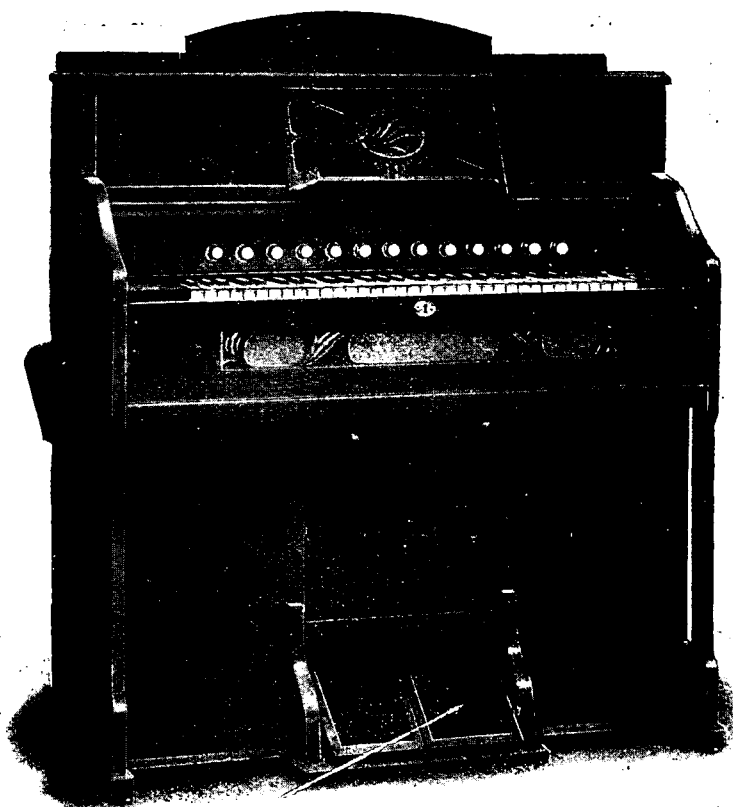
Toen E. H. Brys op zondag 4 november 1923 aan zijn parochianen kon melden dat de kerkelijke diensten vanaf de daaropvolgende donderdag (8-11) in de nieuwe kerk zullen gehouden worden, zei hij ook dat "de meubelen dezelfde (zullen) zijn: langzamerhand zullen zij door andere vervangen worden."

Over het kerk-meubilair dat vanuit de "oude barak" meeverhuist naar de nieuwe kerk, weten wij niet zoveel.

We kennen wel enkele "kerkmanboeken", die vóór die datum door Pastoor Brys aangeschaft werden, o.m.:

- in januari 1921: een "Brechtstoel", in delen hout, geleverd door M^r. Amand Charlat, timmerman (te) Boezinge... Prijs: 834,90 frank.
- 7 mei 1921: "Honderd vijf en twintig roode kerkstoelen, aan 14,00 frank stuk (Pasen 1985: "1.210 fr. per 100 stukken"), geleverd door het huis Fr. Libeer-Dewit, Ganzendries 41, Mechelen, bezij: 1.750,00 frank. (Vergelijk: 1921: 14 fr.; 1985: 1210 = 1 x 86,5 !!!).
- In 'Oogst 1921: een "Harmonium", merk Cecilia, met 15 registers, 5-octaven, geleverd door M^r. Remi Verbaey, piano-handelaar, 9 St. Jansstraat, Kortrijk. Prijs: 1.550,00 frank. Gemeente n° 40.123.

MODELL CAECILIA

Höhe Heigh Hauteur Altura	} 140 cm	Breite Width Largeur Anchura	} 120 cm	Tiete Depth Profondeur Profundidad	} 56 cm
Brutto Gross weight Poids brut Peso bruto	} 140 kg	Netto net weight Poids net Peso liquido	} 75 kg		

Aloys Maier, Fulda (Germania)

— Er hing in de 'snoedkerk' ook een kruisweg. Het was eigenlijk een 'afbeelding in kleuren op papier', geplakt op hout (triplex), in een eiken raam. Deze kruisweg kwam voort 'van een duitse kapel van Antwerpen en werd, bij gunstprijs, betaald duizend franken. De afbeelding in kleuren druk is een afdruk van den kruisweg van den duitseken schilder Füger (Friedrich - Heinrich) (1757 - 1818).

— Voor de nieuwe kerk was er een tweede biechtstoel nodig. Hij was in elk en werd door E.H. Brys 'bij gelegenheid gehocht aan de kwarke Lusters te Blankenberghe voor 1.000 fr. + 370,00 fr. vervoerkosten, betaald aan het moederhuis te Brugge.' De pastoor noteerde de uitgave in zijn 'rekening-boek' de 14de mei 1924.

— De 4de februari 1925 leverde 'het huis Leon en Eugène Pype, Yperstraat 90 (te) Maenen' honderd kerkstoelen, 'met strooi gevlochten, voorzijde vermist, aan 17,50 (het) stuk Voor het vervoer werd 20,80 fr. betaald.

— In de maand juli kwam er een 'toog' voor de sakristij, 'geleverd door M. Aloïs Desaever, beeldhouwer te Kewene (en) beschreven als volgt: 'Toog met zeven schuiven op den eenen, en zeven op den anderen kant; boven 4 schuiven (2 groote en 2 mindere); kleine kas op het einde met 'klasseur'. In slavnisch eik met uitgestoken panelen, voor het blad, de zijkanter en den voorkant. 'De rug, grond en binnenwerk in rooden deelen hout. De buitenpanelen gecireerd. Versierd met goede sluitingen en gothieke scharnieren.'

Tenzelfdertijd leverde dezelfde beeldhouwer een 'grote kas' voor de sakristij. 'In slavnisch eik voor het buitenwerk, in roode deelen hout voor het binnenwerk.

Voor toog en kast samen werd 8.025 fr. betaald.

M^r. Desaever leverde in juli 1925 ook een bidbank, 'in eiken hout, gothieke stijl. Het middenpaneel schuift op en dient als scherm voor biechtstoel. Prijs: 290,00 frank.'

— In december 1925 werd de doopvont geplaatst. 'In blauw steen gekapt en geciseleerd; de kuip langs binnen geslepen; het koperen dekfel - met slot - enkel gedreven, niet geslagen, en vermist met witten vernis; uitgevoerd en geplaatst ten prijze van 2.550,00 frank.'

'Gesmeed ijzer vastgehaakt in den arduin, om het dekfel te openen; mits een bijvoeg van 200,00 fr.'

Alles geleverd door M^r. Leo Speiser, beeldhouwer, Bouwmeesterstraat 62 te St.-Amandsberg (cent).

—Dezelfde beeldhouwer leverde in december 1925 bovendien "twee wijwaterwateren, in gepolyste blauwen steen, in den muur geplaatst, aan 300, 00 fr. het stuk."

—September 1925 was een belangrijke maand voor onze parochiekerk. Er werden drie altaren geplaatst, t.w.:

1) Koor - altaar, geleverd door het huis J. Wilmotte en zoon, 120, Boulevard de la Saunetière, Liège.

Wij citeren de beschrijving, zoals E.H. Leo de Jaegher (1930-1936) ze noteerde in het Parochieboek I:

"L'autel est surélevé de deux marches en petit granit taillé et doux, avec palier en chêne bitumé (hier wordt het "planum" bedoeld, d.i. het plat bovenvlak van de trede vóór het altaar, waarop de priester staat); la table d'autel en petit granit taillé et doux, la partie supérieure polie. Les colonnes (et) le massif sous la table: en rose de Bourgogne; les chapiteaux et la moulure supérieure du massif sont ornés de feuillage cuivre (koperen bladfestoen).

"Le gradin et la partie centrale, abritant la tabernacle: en rose de Bourgogne, sculpté, avec quelques parties dorées.

"Un tabernacle coffre-fort, en fer doublé de cèdre et capitonné de damas soie, les portes garnies de cuivre gravé.

"L'habitacle du tabernacle est surmonté d'une croix en cuivre fondu, ciselé. Les supports de courtines (= gordijnen) en cuivre."

Het hoogaltaar kostte 22.300 frank.

2) Altaar van Onze lieve Vrouw van Lourdes (huis Wilmotte, Luik, beschrijving:

"Table et marche en petit granit, la tombe et le gradin en-pierre blanche cirée, teintée rose. Les pilastres sont ornés de tiges fleuries de lys (albietakkers), en cuivre fondu ciselé. La statue est surmontée d'une arcature avec feuillages et églantines (= egelantier, wilde roos) (en) cuivre fondu, ciselé. Tabernacle: chêne; intérieur capitonné soie, les portes garnies de cuivre à l'extérieur." — "Op deus van tabernakel: links: "kalk en hostie"; rechts: "lam met raandel en kalk bloed opvangend." "Opschrift in koperen staven: "Tota pulchra es Maria". Rond het beeld een koperen kruis met negen elektrische lampen" (naderhand bijgevoegd).

Prijs: 7.435, 00 fr. — 230 (fr.) "voor het beeld dat niet moest geleverd worden."

3) Altaar van den H. Leonard.

"La table, les chapiteaux, (les) bases des colonnes et la marche en petit granit, parties polies; le gradin et les fûts (de schachten) des colonnes en pierre blanche; tabernacle en bois de chêne, capitonné soie, la face recouverte de cuivriers; supports de courtine derrière la statue en cuivre" (er was destijds een gordijn, hangend aan een koperen stel, achter het beeld van St.-Leonardus); le gradin et les chapiteaux ornés de rosaces et feuillages (en) cuivre fondu, ciselé; inscription du gradin en cuivre fondu, ciselé. Sous la table des pavés en céramique, parquet chêne.

"Opschrift op voorkant: "lex dei ejus in corde ipsius", in koperen staven. Op koperen deur van tabernakel; de pelikaan.

Prijs: 7.425,00 frank

— Het huis Wilmotte mocht met de drie altaren, geplaatst in sept. 1925 ook zes kandalaren voor het hoogaltaar leveren.

In koper; prijs: 1.370,00 frank.

— In diezelfde maand kwam er ook een communie-bank in eik, gesculpteerd door Mr. Gaston Verlinde, beeldhouwer te Torhout.

* Lengte: 7,75 m. Prijs: 14.725,00 fr.; hetzij 1900,00 fr. de meter. Hij verbeeldt op den voorkant (links beginnend): klein paneel: de bruiloft van Cana; — groot paneel: visch en mand met brooden; — groot paneel: de pelikaan zijn jongen voedend met zijn bloed; — klein paneel: Christus en de twee discipelen van Emmaüs; — groot paneel (deur van der communie-bank): het Lam Gods; — klein paneel: engel die onder den boom der propheet Elias komt verkwikken; — groot paneel: ark der Verbonds; groot paneel: de toonbrooden (panes propositionis); — klein paneel: offer van Melchisedech, die brood en wijn offert."

Wij onderbreken even de beschrijving van het nieuwe meubilair van onze kerk om een "recommandie" aan te maken, die Pastoor Brys tot de kerkgangers richtte rond de tijd dat men de noodkerk verliet en in de herbouwde kerk kwam. Op zondag 11 november 1923 zei hij: "In de laatste weken vooral werd er geklaagd dat de stoelen door de kinderen werden ingenomen, zoodat de groote menschen verplicht waren recht te staan.

De banken zijn voor de schoolkinderen en de stoelen voor de (groote) menschen. Banken zijn er genoeg en ook stoelen genoeg. Men gelieve zoo vrij te zijn de stoelen van de schoolkinderen desnoods af te nemen. Een kleurrijke anecdote. Ja zeker! Doch de Pastoor zorgde er toch voor dat er begin februari 1925 konden nieuwe kerkstoelen bijkwamen...

Op de 1ste zondag van oktober 1926 getelde de kerkraad opnieuw. De Heer Voorzitter, Charles-Louis Huyghe, moest wederom beleef geven.

De kerkmeesters besloten "bij het gemeentebestuur aan te dringen opdat het kerkhof worde veraffend, ten einde te kunnen overgaan tot het verpachten van het recht op het maai'gras, ten bate der kerkfabriek." (Andermaal een bewijs dat ook het kerkhof eigendom is van de kerkfabriek!).

Er wordt verder beslist op "Woensdag 8 oktober) de pachten te ontvangen van 9-11 u. in het gemeentehuis?"

Ten slotte wordt "de wensch uitgedrukt dat het gemeentebestuur niet langer de aankoop uitstelt van de percelen kerkgrond, waar het gemeentelokaal der aangenomen zongenschool reeds sedert 2 jaar (dus in 1923) is opgebouwd..."

Van "slechte" betalere gesproken.

Ik heb eens horen zeggen dat E. H. Brys, tijdens zijn pastoraat, niet de minste tegenwerking heeft ondervonden. Mij zijk van het tegendeel wil verzekeren leze b.v. in de Verslagen van de Kerkfabriek, deel I, p. 150.

De schatbewaarder diende op 9 oktober 1925 voor de Vrederechter van Yper te verschijnen, die een minnelijke schikking wilde treffen in een betwisting tussen de kerkfabriek en een trimmerman van het dorp.

Pastoor Brys antwoordde prompt dat hij "de gevolmachtigde der Kerkfabriek van Luydschote is" en dat het hem niet toegelaten (is) ten gewone gehoorzaal der Vrederechter te verschijnen.

Hij zegt waarom de aanklacht ongegrond is en onthult wat er achter die aanklacht steekt. "En bepaalde dame" wil laten gevoelen dat zij... bij machte is iedereen, zelfs den pastoor, te doen gaan waar zij wil"!... E. H. Brys vraegt er lakoniek aan toe: "Er kwam geen antwoord"...

Van E. H. Brys is ook geweten dat hij een fervent musicus was en graag zelf het harmonium bespeelde.

In het Parochieboek I noteerde hij met zorg de samenstelling van de 15 registers van het nieuw harmonium, dat reeds in augustus 1921 aangekocht was:

"- Dulciana 8' - Vox humana - Dolce 8' - Diapason 8' - Melodia 8' - Bourdon 16' - Clarinette 16' - Viola d'amour 4' - Vox Coelestis 8' - Viola 4' - Fluit 4' - Bass koppel - Diskant koppel - Forte I (en) - Forte II. Ik tel inderdaad 15 registers.

tussen haakjes: de beslissing van de gemeenteraad van Zuidschote tot aankoop van 'een stuk grond' (nodig voor het uitbreiden van de Jongensschool); met den prijs van 1.000 fr. dateerde al van 19 januari 1923.

Naderhand werd er aan de Bestendige Afvaardiging een "proces-verbaal van schatting" gezonden, "uitwijzende dat de grond waarvan sprake" (11 n 82 ca) (slechts) een waarde heeft van 650 fr. ^{1 u u}

De Provinciale Overheid verwerpt deze schatting en keurt de verkoop voor 1.000 fr. goed op 20 juni 1924.

De koopsom werd slechts "den 20 Oct. 1925" uibbetaald; ... (Het uitroepingsteken is van Pastoor Brys). Dit bedrag werd "op 15-11-'25" neergelegd bij de Middencredietkas van den Boerenbond. Intrest 5,75%. Taks ten laste van spaarder: 15%. Dus intrest netto aan 5%."

Vooraleer verder te gaan met de nieuwe kerkmeebelen, die vanaf 1926 onze kerk zullen komen overrijken, acht ik het nuttig een en ander te zeggen over het Parochiaaal Leven, zoals het zich in dien tijd te Zuidschote voltrok.

Als voorbeeld nemen wij het jaar 1925 en vatten samen:

— donderdag 1 januari 1925:

" 8 u.: Sol. (Sg.) Mis ... om voor 't nieuwe jaar Gods zegen te bekomen voor de huisgezinnen) dezer parochie.

" 2 u.: Sol. lof.

— Vrijdag 2 (jan.): 1° Vrijdag) der maand en van het jaar.

" 7 1/2 u.: S. Mis ter eere van 't H. Hart. — 4 u.: Sol. lof ter eere van 't H. H.

— Zaterdag 3 (jan.): 7 1/2 (u.): Mis voor overleden(en) — 4 u. Sol. lof ter eere van O. d. V.

— Zondag 4 (jan.): 1° Z. van de maand — 7 1/2 (u.): Mis voor overledenen) — 10 u.: Hoogmis voor de parochianen — 2 (u.): S. lof, waarna Congregatie vooft de Jonge Dochters. ... Zondag aanst. ... kerkmeebelen in de kerk. ... Deze maand (wordt er) gezegend met de zaligheids van (den) h. Leonfardus).

De zondagmissen te Zuidschote begonnen toen, voor de 'vroegmis' om 7 1/2 uur, en voor de Pl. Hoogmis, om 10 u. Na de Missen werd er "ten zegen" gestaan. Het Plechtig lof begon 's zondaags te 2 uur.

De Mis op de gewone wekdagen ving om 7 1/2 u. aan.

— Dinsdag 6 (jan.): Feest der 3 Koninkinnen) — afgest. (elde) heiligd. (ag) met om 8 u. een S. G. Mis en om 2 u.: Sol. lof.

— Federe zaterdag was er, behalve de morgenmis om 7 1/2 u., om 4 u. in de namiddag een Plechtig lof "ter eere van O. d. V.

— Zondag 11 (jan.): behalve de twee Missen (7 1/2 en 10 u.), na het Sol. lof: Congregatie voor de Jongelingen.

's Zondags waren er soms 2 "schalen": een voor een omhaling, voorgeschreven door het Bisdóm (Christen Onderwijs, Afrikaanse Missiën, enz.) en een andere voor de kerk.

— Op zondag 11 januari (1925) deelde E.H. Brys ook de "Toestand der Parochie gedurende 't jaar 1924" mede:

"Getal H. Doopsels toegedend: 6. — Huwelijken ingezegend: 6
— Overlijdens — 6 (waarvan 3 gestorven beneden hun 1^e Communie)

— H. Communies uitgedeeld: 6.487."

— De dinsdag 13 jan. 1925 was er om 8 u. een sol. gez. Mis voor 't tyd. en geest. welzijn der leden van de boerengilde.

— Op woensdag 14 jan. te 8½ u. een sol. jaargetyde voor Charles-Louis Jero's, vrouw en kinders.

— Daags nadien, een dienst vanwege 't faritsbroederschap van 't H. Sakrament, om 8 u., voor Sylvie Lusschentier, oud lid, alhier gestorven en begraven.

De zondag 11 jan. '25 deelde Pastoor Brys het volgende mede:

"In 't verlopen jaar hebben wij bestatigd, met voldoening, dat het volk meer en meer smaakt vindt in gezonde en goede lezing. Groot was 't getal lezers die de biblioth(ek) bezochten, ... 't getal uitgeleende boeken is op 671 gekomen. In deze maand zullen eenige nieuwe werken bij de boekenreeks nog gevoegd worden. Ik beveel in 't bijzonder aan de schoone collectie boeken over landbouw en dierenkweek, die uiterst belangrijk en nuttig zijn.

E.H. Brys zegt vervolgens: "Met het einde van 't jaar hebben de schoolkinderen een ombest gedaan in de (christe)lyke leering, text en uitleg. De uitslag is zeer voldoende.

Bij de meisjes, op 24 mededingstijfers, behaalden 17 kinders de helft der punten. Bij de knechtjes, op 29 mededingens, behaalden 23 kinders de helft der punten.

De lijst met de namen en de plaatsen hangt ter inzage aan de ingangdeur der kerk." ...

Terloops: het overzicht waaraan we bezig zijn kan sommigen wel langdradig voorkomen, doch het geeft - beter dan wat ook - de "harteklop" weer van het werkelijk leven in een parochie. We gaan bijgevolg - sterk resumierend - verder.

— Dondendag 22 jan. '25, om 7½ u. wordt het Veni Creator gezongen om Gods zegen te bekomen over de oefeningen, die zullen gedaan worden ter bereiding van den Biddag op 24 Januari). Daarop volgt (een) gez. Mis (voor de) familie Hurghe en (een) kinderbegraaving. Onder de Mis sermoen door (een) Pater Minderbroeder van Sixem(wyde). — 's Avonds (te) 5 u.: lof, waaronder gr(groot) sermoen.

- Vrijdag 23 jan. '25 : onder de Mis van 7u30 : sermoen. 's Avonds geen lof om reden der biecht.
- Zaterdag 24 jan. " dag der Aanbidding : 7¹/₂ u. : de 1^e Mis met korte onderverrichting (en) uitstalling (van het Allerheiligste) - 10 u. : H. Hoogmis, waaronder sermoen - 2¹/₂ u. : Sol. lof en sluitingssermoen. Te deum. " De bew. Pater hoorde biecht? van donderdag te 11 u. voor de meisjes; op den vrijdag te 11 u. voor de knechtjes; van 2 tot 7 u. voor de anderen; op den zaterdag) morgen van 5¹/₂ u. (1) voort tot 7¹/₂ u. " De leden het Hartsbroederschap van 't H. Sakr. werden "verzocht de 1/2 (uur) aanbidding, die op (een) lijst hun zal worden aangewezen, stiptelyk te onderhouden. Die lijst werd "aan de ingangdeur" van de kerk uitgehangen.
- Zondag 25 1/25 : 7¹/₂ u. : Mis voor Paul Tenaille, Frans soldaat gesneuveld onder den oorlog, (aan)gevraagd door de familie Hon. Crochaert - Tenaille
- Donderdag 29 1/1 : 9¹/₂ u. : "Lydienst Placide Tahon". De zondag voordien dankte de Pastoor zijn parochianen in dezzer voege: "Ik heb met waar genoeg gezien hoe talryk en godvruchtig gij, op den bidday, ter H. Tafel zyt genaderd! 280 H. Communieën werden uitgedeeld. Een woord van dank worde gericht tot deze die bougtes hebben aangebracht ter vereering van 't H. Sacrament." Morgen maandag (26 1/1), te 6¹/₂ u. wordt de H. Communie gedragen naar de zieken en zieken.
- Zondag, 1 februari ('25) : na het lof "congregatie voor de jonge dochters."
- Maandag, 2 febr. : O. l. V. - Lichtmis, afgestelde heiligdag : 8 u. : Sol. Mis ter eere van O. l. V., Or "werden herten gewijd". Wie een gewijde kaart verlangde, diende de zondag voordien zijn naam te komen opgeven.
- Iedere eerste vrijdag van de maand was er te 7¹/₂ u. een Sol. gez. Mis ter eere van het H. Hart en te 5 u. de namiddag sol. lof.
- Mededeling op zondag 1 febr. : "Drie nog het jaargebed niet hebben betaald zijn vriendelyk verzocht het te doen van deze week". De Pastoor dringt ook aan op "meer stilzwygendheid in de kerk onder de Mis".
- De eerste zondag van de maand was er - na het lof - telkens "congregatie voor de jonge dochters"; de tweede zondag : "voor de jongelingen.
- Er bestond te Luidschote in dien tyd ook een St. - Vincentius - Vereeniging; deze 'gilde' hield maandelijks een vergadering in de 'jongensschool, telkens de zondag te 9¹/₂ u. stipt.
- Tijdens de maand februari werd er 'na de diensten gezegend met de relikwie van de H. Antonius."

- Zondag 15/2/26 : na de Hoogmis Te Deum (ter gelegenheid van de verjaardag der Koning van H. Heiligheid de Paus Pius XI). Zijn er toe uitgenodigd : "de leden van 't gemeentebestuur en (de) oudstrijders ""
- Zondag 22/2 : "Volgens bevel van H. D. Hoogw. den Bisschop" moet er (vandaag ten de 2 volgende dagen, wi al de parochiekerken, binst eenige wien, het Allenheiligste) Sakrament) ter aanbidding zijn uitgesteld, ter gelegenheid van het gebed van 40 u."
- Op 't Asschewoensdag - 1e dag van den 40 daagschen Vasten - werd er palmassche gewijd, en de geloovigen uitgedaald voo' en na de Mis."
- Zondag 1 maart '26 : 't Zondag van de Vasten. - 2 u. : Sol. lof (waaronder geloof) Barmoen over 't bitter lijden van onze Goddelijke Kalmaker, gepredikt door E. H. Devisscher, Principaal van 't College van Yper. - "Ik bid u de passiesermoenen onder 't lof talrijk bij te wonen
- Op de "quatertempendagen", woensdag (4/3), vrijdag (6/3) en zaterdag (7/3) "moet men vleesch en vleeschap derven."
- Ter gelegenheid over de eerste vrijdag wordt er daags voo' diens biecht gehoord.
- Op de zondagen ten 8 maart : omhaling voo' de katholieke Universiteit (eerste schaal) "de tweede schaal dient tot onderhoud en verbiering van de kerk."
- Mededeling van de Zondag 22 maart 1925 : "Reeds zijn voo' onze kerk gecommendeerd nieuw middens - altaar, zittens, communiebank en predikstoel. Toekomende maand zou ik willen de gekleurde brandvensters commendeeren. Wat de kerkvenster der parochianers betreft, ik heb reeds den helft van den prijs rondgemaakt. Verdere giften zullen met liefde en dank ontvangen worden."
- Het laatste 'Passiesermoen' (het zesde!) werd onder het lof van Palmenvrijdag gepredikt. - "Kiezing' in België":
- "Zaterdag nacht" (Op 5 maart) begint het zomeruur. Noortaan zondagsmissen om 7 u. en 10 u.
- Op bevel van Mgr. de Bisschop : elke dag "tot Palmenvrijdag inbegrepen" na de bijzonderste Mis : "Litanie van het H. Hart en 7 Weesgegnoeten" luidop te bidden "voo' 't welgelukken der kiezing."
- Zondag 5 april : een 1/4 voo' 10 u. Palmwijdung. Men zal zich kunnen palm aanschaffen bij Em. Vandermeersch."

- In een gezamenlijke brief wakkeren de bisschoppen van België de gelovigen aan om, van de maand April af tot de maand December (1925), te communiceren op de 9 eerste vrijdagen van de maand, tot inzicht van de H. Vader den Paus en van de bisschoppen van België.
- Daar op Palmzondag "de tijd begint voor den Paasplicht", wordt er daags voordien biechtgelegenheid geschonken vanaf 4 u. tot 7 u. 's avonds en de zondag zelf vanaf 6 u. in de morgen tot aan de vroegmis (7 u.).
- Op "Witten donderdag" wordt biecht gehoord en de H. Communie uitgereikt vanaf 6 u. 's morgens, te 7 1/2 u. is er "generale Communie voor al de schoolkinderen". Het H. Sakrament wordt ter aanbidding uitgesteld tot 12 u. Alle parochianen en kerkbijwoners worden daartoe uitgenoodigd, in't bijzonder de leden van het Aartsbroederschap van't H. Sakrament, de leden der beide Congregaties (en) de Kruisochters. (De "Eucharistische Kruisocht" bestond toen al een tijd te Zuidschote. Er is zelfs een slag bewaard gebleven).
Tijdens het Paastridium kwam E.H. Debusschere "biecht hooren" in "den ouden biechtstoel" (die nog oververhuisd was uit de kerkbarak).
- Op Pasen was er te 2 1/2 u. "Sol. lof, waaronder Sermonen over Christus' Verrijpenis".
- Vastenblok: "Alwie gebruik gemaakt heeft van volle of gedeeltelijke dispensatie in de wet op het vleesch-dorren en vasten, wordt verzocht een aalmoes te storten in den offerblok (portaal), elk volgens zijn middel en devotie. De opbrengst ervan dient voor goede werken."
- Na Pasen "beginnen de scholen" te 9 1/2 u. De morgenmis wordt nu om 8 1/2 u. begonnen.
- Aanbeveling op zondag 19 april 1925: "De Bedevaart van Vlaanderen naar O. L. V. van Lourdes te Dostacker zal dit jaar plaats hebben op donderdag 7 Mei. Een bijz. trein Poperinghe - Gent zal worden aangemaagd. Het bedrag der treinkosten belooft 18 fr. Die begeeren aan deze bedevaart deel te nemen gelieven hun naam voor 18 april op te geven."
- (Reeks) conferentie(s) voor de Militianen, klas '24 en klas '25, te Oostvlatieren op Woensdag 29 April, om 8 u. 's avonds, door E.H. Vanneste, krijgsaalmoesgaler te Oostende, en dit voor Oost- en Westvlatieren, Krombeke, Zuid- en Noordschote, Reminge en Woesterv. "Wij dringen aan opdat de Militianen die Conferentie zouden bijwonen, waar zij vele goede raadgevingen zullen ontvangen en er kunnen verbroederen met de militianen uit dezelfde streek."

- Zondag 26 april: "Voortaan, volgens voorschrift van Mgr. den Bisschop van Brugge, moeten de kinderen hun Plechtige Communie doen, elk op zijn parochie. 14 dagen vóór die plechtigheid moeten zij op hun parochie de leeringen bijwonen.

Hier heeft de Plecht. Communie plaats op den Zondag der H. Drie-ouddigheid, zijnde den 7 Juni. Daar jaar komt Mgr. de Bisschop het Vormsel toedienens in de dekning Poperinghe. Later zal de tijd bepaald worden."

- "In onze Parochie hebben wij einde Mei de grote Zending. Die begint op O. H. Hemelwaartsdag 21 Mei en eindigt op den Zondag van Sinksen, 31 Mei. De zending zal worden gepredikt door de Eerw. Pater's Cyrille en Emile der Pater's Passionisten van Kortrijk. Van keden af zal na de Hoogmis en 's namiddags een bijzonder gebed gelezen worden om Gods zegen over de H. Zending te bekomen." "Mochten die dagen van genade, waarvan gij zoo lang beroofd zijt geweest, de eerste sedert 1914, uwe oude godsdienstige en vurige gevoelens opwekken... en u milden zegen verschaffen."

Onder de 10-daagse Missie zal er dagelijks, door een der Pater's (uit de bus der grot) een H. Mis worden gelezen ter eere van O. L. Vrouw van Lourdes.

Elken morgen onder de Mis en elken avond onder het lof van 8 u. : groot sermoen door een der pater's."

- Zaterdag 30 mei - "Vigiliëdag van Sinksen - geboden vastendag en vleeschderwing." - "Algemeene biecht voor de schoolkinderen en voor de andere personen."

- Zondag 31 mei - Hoogdag van Sinksen. Volle aflaat. - 10 u. Sol. Hoogmis met Uitstelling van het Allerheiligste - 2 1/2 u. Sol. lof en processie.

- "Zending 1925: Wonderwel gelukt. Dank!"

- "Maandag 1 juni (1925) : 2de Sinksendag, afgepaste heiligdag. 2 u. Sol. lof. (die dag) komt er een afvaardiging der Oudstrijders van Parijs en bezoek brenghers aan het oude oorlogsveld. Zij zullen rond 10 u. samen, hier in de kerk een "De Profundis" komen bidden voor hun gebreuvelde strijdmakkers."

Op 15 mei 1925 had de Heer Pierre Héricourt, "président (de) l'Association des anciens soldats du 418e Régiment d'Infanterie Française" de pastoor een brief geschreven, waarin hij o.m. meldde dat de Vereniging op 1 juni n.s. een delegatie zou sturen naar 'Lizerne', "car il y a six ans cette année, exactement le 26 avril, que ce Régiment, aidé de nos zouaves, a reconquis ce village, ou les Allemands avaient mis le pied

pendant quelques heures, grâce aux premiers gaz asphyxiants (Stichgassan). En arrivant à Tuidschote ... vers 9^h45 du matin nous voudrions aller directement à l'Eglise pour y prier pour tous nos camarades qui sont morts si nombreux et si vaillamment sur ce coin de Belgique. Nous vous serions reconnaissants de reciter devant nous, pour eux, le 'De Profundis'.

"Nous avons déjà prévenu de son côté Mr. le Bourgmestre, car nous voulons, dès ce jour là, mettre au carrefour des routes de Lizerne une plaque indicatrice et nous sommes d'accord avec lui."

Président Hélicourt schreef op 2 juni 1925 een dankwoord om Pastoor Brys te bedanken (pou) l'accueil bienveillant "die hij en zijn kameraden te Tuidschote hadden ontvangen.

Hij vervolgde: "Je me permettrai un jour prochain de vous faire parvenir un exemplaire de l'histoire du 418e régiment d'Infanterie Française, dans laquelle un chapitre a été réservé - le premier - aux combats héroïques de Lizerne en avril et mai 1915

"Mes camarades, au nom de leur association 'La Lizerne', me chargent de vous remettre pour vos pauvres les modestes billets ci-inclus. Je vous prie de les accepter aussi simplement qu'ils sont offerts, Mr le Curé, en vous demandant, en échange, une pensée et une prière pour tous nos chers morts..."

Welk een hoffelijk en dankbaar man, die Grijze President van die Oudstrijders-Vereeniging van het 418e Franse Infanterieregiment, die als naam gekozen had: "La Lizerne"! Lou ze nog bestaan?

Mr Hélicourt was toen verbonden aan het dagblad: "L'Action Française.", want hij gebruikt briefpapier van de Redactie van dit eminent dagblad.

We sluiten deze lange paranteze en gaan verder met de beschrijving van het parochiaal leven te Tuidschote in 1925

—Zondag 7 juni: "2^h1/2 u.: Sol. Loz waaronder vernieuwing der doopbeloften, opdracht aan O. L. K. (m) Te Deum.

—Maandag 8 juni: "8^h1/2 u.: Onder de Nls algemeene Communie der Erecommunicanten": 6 jongens (Beccaren Camille, de Lindt Florimond, Logiez Edgard, Robyn Benjamin, Smagge Michel en Vandenbroecke Michel; en 9 meisjes: Bossaert Maria (03-3-1913) en haar naamgenote: Bossaert Maria (01-10-'13), Depoorter Maria, Dewitte Martha, Gloria N-Louise, Myngher Gabriëlla, Smagge Irma, Therssone Juliana en Versaerel Germaine (Cf.: RBA II, achteraan).

15 kinderen deden bijgevolg hier, daags na Drievaldighheidszondag, hun Plachtige Eerecommunie. "Allen" - zo schrijft en zegt Pastoor Brys - hebben zich niet vlijt toegelegd op 't aanleeren van den catechismus) en hebben vooruitgang gedaan in deugd en godsvrucht. Hij toont vervolgens bij elke naam "het getal punten" op, "in den loop van 't jaar gewonnen. --- "Onder de knechtjes" is het hoogste getal bekomen punten 31 (Edgard Logies), onder de meisjes: 65! (Gabriëlle Myngheer). "Het laagste getal onder de knechtjes is 11...; onder de meisjes: 41!... "

"Er werd rekening gehouden van hun vlijt en naarstigheid onder het jaar. Dienaangaande zou ik de ouders willen oproepen zich nog meer te bekommeren met het christelyk onderwijs hunner kinderen. Waar de ouders er zich niet van gelegen laten, leren de kinderen de catechismus niet. Inbegreepde waar de ouders hun kinderen den catechismus aanleeren of ze ertoe aanmoedigen, gaan ze snel daarin vooruit, zoodat de kinderen toonen welke zorg de ouders hebben voor het geestelyk welzijn der kinderen."

Dezelfde zondag, 7 juni, deed Pastoor Brys nog het volgende mede: "Op 26 juni vorming" te Boesinghe. "Al de vormelingen, woonachtig op Boesinghe zijn verplicht zich te laten vormen te Boesinghe, zondag aanst., te 9 u. 's morgens de onderrichting bij te wonen, en er in de Hoogmis tegenwoordig te zijn. Hij gelieven er een uittreksel mede te brengen van hun doopakt zoo zij elders dan op Boesinghe gedoopt zijn."

"De vormelingen wonende in Luydschote zullen te Elverdinghe gevormd worden. De juiste dag is nog niet vastgesteld. Voor dezen onder hen die elders dan te Luydschote gedoopt zijn, is het goed van nu al te zorgen voor een uittreksel van hun doopakt."

In verband met de processie op Sakramentsdag zie de Pastoor: "Zondag aanst., - op de plachtigheid van het H. Sakrament - zal het Hoogwaardige in processie over het dorp gedragen worden. Zulke processie zal op diens dag uitgaan uit al de kerken van België. Deze openbare huldestoet werd ingesteld 1) om den zegenpraal te vieren van Christus over den dood en zijn plachtige intrade in het hemelsch Hof te herdenken; - 2) een openbare getuigenis van ons geloof in het H. Sakrament te geven; 3) om, zoover wij kunnen den smaad en de oneer te herstellen, die Jesus in zijn H. Sakrament zijn aangedaan. Ik bid de Parochianen op diens dag hun huis te willen verlaten en verblijvers en zoo talryk mogelijk de processie te willen volgen."

Op Sakramentsdag zelf, zondag 14 juni i "Sol. Hoogmis met uitstelling" Marva Processie. "De leden van 't Hartbroederschap van 't H. Sakr., de leden van kerk- en gemeenteraad worden vriedelikh verzocht met fakkel, het Hoogwaardige te willen vergezellen."

- "Dinsdag 16 juni 1925 : 8 u. : Sol. Jaargetyde van Rosalie Millacarr (fondatie gesticht door haar en te beginnen in 1866) en ouders, met brooduitdeling aan de armen."
- Vrijdag 19 juni : Fest van 't H. Hart Nolle afluut te winnen. Het dringend verzoek van de Goede Meester van dien dag een feestdag te maken, wordt van langs om meer beantwoord en gevolgd. Al de Parochianen en Kerkbijwoners zou ik willen verzoeken - ouders en kinderen, vooral de leden der beide congregaties, onze geliefde kruisochters, gezamenlijk een H. Communie op te dragen ter intentie door Jesus zelf gevraagd "tot eerherstel voor al (de) smart (en) smaad, die Hij in zijn Sakrament van Liefde van ongelovigen en zondaars te verdragen heeft, en in 't bijzonder door 't verzuimen der M's op Kon- en Feestdagen." : 7 1/2 u. : Sol. Gez. M's voor de levende en overleden van den Bond van 't H. Hart, onder de M's : korte (toespraak (en) algemene communie. - 8 u. 's avonds : Sol. Lof ter eere van 't H. Hart."
- Aanbevelingen - Maandag 15 juli te 8 1/2 u. voornig te Elverdinghe voor de kinderen van Elverdinghe, Woesten en Huydbehote. Op de drie voorgaande zondagen : onderrichting aan de Voornelingen : 's Zondags te 1 u.
- Woensdag 24 juni : 8 u. : M's ter eere van O. L. V. ter gelegenheid van een kerkgang, (= bij de 'eerste' kerkgang van een moeder na de bevalling werd certijds door de priester voor het O. L. - Vrouwealtaar een zegen uitgesproken over het kind). Een van die vele mooie gebruiken van weleer - met diepe zijn - die zowat overal in onbruik zijn geraakt.

Tussen haakjes : meer dan eens kunnen jongere mensen van nu verrast zijn en verwonderd opkijken bij het lezen van sommige 'recommandaties', b.v. in verband met de 'biddegang', de processie, de H. Hart-Devotie, de 'kending', enz., enz.

Men moet alles in zijn tijd plaatsen. Het leefpatroon van de mensen was anders : vroeg uit de veren, vroeg in bed. Gestrengere opvoeding thuis en op school. Groter ouderlijk gezag. Meer gehardheid in de wederwaardigheden (beproevingen en tegenspoed van het leven). Sprekker godsdienstigheid, grotere geloofsvier en trouwere kerkpraktijk. Bloeiend verenigingsleven, grotere dorpsverbondenheid, buurtleven, enz.

De catechiserende en 'prekerige' toon van vele 'recommandaties' lag in de stijl van dien tijd, die er een was van gestrengheid in handelen en wandelen, van vurige geloofsbele-

volgens de traditionële normen, van grotere inspraak ook van de kerk in het persoonlijk en individueel leven.

Vergeten wij ook niet dat er te Luusdrecht een ovrigere flooster-gemeenschap bestond, die een grote invloed uitoefende op de jeugd. 1925 was ook een jaar van volle heropbouw: het dorp herrees meer en meer uit zijn puinen. De kerk was heropgebouwd. Iedere nieuwe aanwinst van kerkmeubelen was een stimulant voor de parochiale gemeenschap.

— Zondag 21 juni 1925: "Bijzondere omhaling in voor't oprichten der Basiliek ter eere van t. H. Hart te Kockelberg bij Brussel."

— Donderdag 2 juli: "Mis ter (eere v. O. L. V.) (en) ter intentie van de gevers in de bus der Kapel van Lijvere."

— Woensdag 15 juli: 6^{1/2} u.: Gey. Mis (waaronder) Algemeene Communie voor de Vormelingen. — 7^{1/2} u.: Vertrikken de Vormelingen naar Elverdingle, alwaar om 8^{1/2} u. t. Hoogw. de Bisschop het H. Vormsel zal toedienen. Er was voor hen "briecht" gehoord (da) Dinsdagavond van 7 tot 8 u. en de Woensdagmorgend te 6 u.

Wij vonden achteraan in het RBA II al de namen van die vormelingen. Er waren er liefst 41. Eén ervan, Maurits Keirseblich was nog in 1908 (13-12-) geboren. De jongste van al was Gabriël de Myngheer (° 7-2-1914).

Drie jonge parochianen werden elders gevormd: Alice Grimmalpont in Hoogsteert, Gerard Myngheer in 't Collage te Ieper en Maria Vultsteker in Proven.

— "Dinsdag 21 juli 1925: "verjaardag der inhuldiging van Leopoldus den 1^{en} als koning van het vrij geworden België in 1831. "Daarom zal Zondag aanst., na de Hoogmis, het Te Deum gezongen worden, tot hetwelk de burgerlijke overheden, de oud-strijders en gedecoreerden in t. bijzonder uitgenoodigd zijn."

— "Zaterdag 15 Doozt: Hoogdag van O. L. V. Hemelvaart: 10 u.: Sol. Mis, daarna Te Deum (en) Processie door 't Dorp. Wij zullen denzelfden weg volgen als de vorige keer. Wij verhoopen dat de Processie met de zelfde flechtigheid en orde, met dezelfde stichtende en algemaene deelname zal geschieden. Wij bidden de leden van het Aartbroederschap van het Allerh. Sakr. het Hoogwaardige te willen vergezellen met fakkel. Door de fakkel die over zijn, rekenen wij op mannen van goeden wil."

— Tydens de maand augustus wordt er "na de Diensten gezegend met de relikwie van O. L. V."

— Ook tydens het groot verlof is er, iedere donderdag, na de Mis van 7^{1/2} u. "lezing voor al de kinderen die ingebetroven zijn."

— Zondag 13 sept. — Luusdrecht - Kermis — "Wij verzoeken de Parochianen, ter gelegenheid der Kermis, geen vermakelijkheden in te richten of

bij te wonen die strijdig zijn met de goede zeden en met den godsdienstigen aard van dit kerk- of parochiefeest.?"

Om 2 u. was er 'lof met Abt van Eneboest'..."

- Kruismaandag, 9 u.: "Sol. Jaargetijde voor de afgestorven Parochianen"

- De Dinsdag 9 u.: "Sol. Jaargetijde voor de genaauwde soldaten en burgers onder den oorlog."

- Op 1 oct. "beginnen weerom de scholen"

- Zondag 4 oct. ; "Na de Hoogmis zullen wij voor de 1^e keer de Processie kunnen gaan rond het kerkhof. In de Processie ter eere van O.L.Vz. wordt het H. Sakr. gedragen. Onder de Processie wordt de Paternoster luïdop gebeden."

- "In den nacht tusschen 3 en 4 oct. wordt het oude uur overal her-nomen." De 1^e Mis's Zondags is volgens dit winteruur te 7¹/₂ u."

- "Inlichtingen noyens de Nieuwe Pensioenwet ; " Alle oude menschen boven de 65 j., aan wie een ouderdomspensioen werd toegestaan maar die geen volle 600 fr. trekken omdat ze nog wat verdienen, moeten vanaf October naar den Ontvanger der Belastingen gaan om de herziening van hun pensioen te vragen, en velen zullen dan 600 fr. trekken in plaats van 400, 500 (of) 550 fr., die ze nu trekken."

"Oude menschen, boven de 65 j., die tot hertoe hun pensioen niet gekregen hebben, (dienen) ook aan den heer Ontvanger hun pensioen gaan aanvragen, en, in algemeenen regel, allen die geene eigendommen hebben van boven de 9.000 fr. of geene 6.000 fr. gespaard geld hebben, zullen het krijgen."

De processie 'rond het kerkhof' neemt volgende weg ; " uit de kerk gekomen gaat (de processie) rechts naar de kalfijde, slaat rechts op tot aan de Pastorij, gaat daar den weg in naar de Brechtenschool en komt verder de kerk weer in."

- Zondag 1 nov. 1925 : 2¹/₂ u.: Sol. lof met groot sermoen door een Pater Capucien, die op de Vigiliëdag van Allerheiligen bricht hoorde van 2¹/₂ u. tot 7 u., en op de Hoogdag's morgen om 5¹/₂ u. voort!

"Na het lof van Allerheiligen" blijft de kerk open tot 6 u. om aan de gelovigen gelegenheid te geven den vollen aflat van Fortuncula te winnen, toepasselyk aan de gelovige zielen van 't vageruur. " dit kon ook op Allerzielendag zelf. " de priesters hebben de toelating op dezen dag voor de zielen van 't vageruur 3 Missen op te dragen."

- Dinsdag 3 nov. ; "St. Hubrechtstag, ; Onmiddellyk na de Mis wyding van 't brood en zaaigraan." "de H. Communie (wordt) te huis gedragen."

- Vrydag 6 nov. ; "feest van den H. Leonardus, patroon der Parochie"

- Vrydag 27 nov. ; "Patronfeest van K. Majesteit Koning Albert (... 'Silveren brui-loft). Daarom, Zondag aanb. , na de Hoogmis, wordt het Te Deum gezongen."

- Dinsdag 8 dec. ; Feest van O.L.Vz. Onberlekt Ontvanger. Afgestelde Heiligdag ; 7 u. ; "Algemeene Communie voor de leden der beide Congrega-

ties." - 8 u. : Sol. gez. Mis ter eere van O.-L.-Vz. - Lu. : Sol. lof, waarna Congregatie voor de Jonge Dochters met opdracht.
 - Woensdag 16 dec. : Gulden Woensdag. Geboden Vastendag en vleeschderwing. - "Van deze week komen de quaterkeempdagen
 - Vrijdag 25 dec. : Hoogdag van Kerstdag in volle aflaat te winnen, mits biecht en communie en gewone gebeden. Gebruik van vleesch toegelaten, doch niet daags te voren, zijnde Vigiliëdag (geboden Vastendag en vleeschderwing) - 2 1/2 u. Sol. lof, waaronder groot sermoen. Onder al de diensten omhaling voor (St.) Petrus Liefdewerk, (dat) voor doel heeft in de heidensche landen seminaries te stichten, ten einde er inlandsche priesters te vormen. Op vele parochies is dit werk reeds in volle bloei. Wij mogen niet ten achter blijven."

De Pastoor sluit het jaar 1925 af met een "toestand der Parochie gedurende 't jaar 1925": - "getal h. doopsels toegediend 15 (te Reninge : 30) - Huwelijken ingezegend : 2 (R. : 10) - Overledenen : 4 (R. : 39) - H. Communie uitgedeeld : 6360 (R. 83,000).

Zo komen wij tot het jaar 1926

De Voorzitter van de Kerkraad, de Hr. Charles - Louis Huyghe kan geen enkele vergadering van het kerkbestuur bijwonen "wegens ziekelijkheid". Toch wordt hij bij de verkiezingen van april tot voorzitter herkozen. Henri Costenoble blijft schryver en Florent Desmytter ; schatbewaarder.

De rekening van het dienstjaar 1925 vertoont een betig saldo van 4.604, 65 fr. (8931, 85 fr. in ontrouwen en 4327, 20 fr. in uitgaven).

De begroting voor 1927 is in evenwicht.

In hun zitting van den 4ten zondag van oktober 1926 nemen de kerkmeesters volgend besluit :

" Gezien de kerkfabriek even als al andere de gevolgen van het duur leven ondergaat en hare inkomsten niet meer voldoende zijn om te voorzien in aankoop en onderhoud van 't kerkgerief ;

" Gezien op de streek de pachtprijs voor een gemet land geklommen is tot 200 (kerkfabriek Bixschote) en zelfs 400 fr.,

" Besluit de raad den pachtprijs van een gemet, nu staande aan 70-80 fr. bij vrijwillige toestemming der pachters, te brengen op 130-150 fr. (8 okt. 1926).

In 1926 werd het meubilair van de parochiekerk nog aanzienlijk uitgebreid.

— Er kwamen in januari 1926: "Zitbanken voor (de) kerkmeesters en raadsbladen", het waren er twee, in "gothieke trant", "lengte 3 meters ieder, in eikenhout, paneelen in perkamentbladen", — "geleverd door M. Aloïs Debaever, beeldhouwer (te Veurne)", die het jaar voordien o.a. de groote tong on kast in de sakristij had geplaatst.

E. H. Brys betaalde 5.000 fr. voor de 2 zitbanken.

— Mr. Gaston Verlinde, die in sept. 1925 de mooie communiebank had geleverd, plaatste in maart 1926 een nieuwe predikstoel.

Hij vervaardigde hem in eik. Ziehier de beschrijving ervan: "Op gestantig (zwart) marberen grondsteen, een gestantige eiken zuil, die het vat schraagt. Op de vier buitenvlakken (van de kuip) de afbeelding der vier evangelisten, zinnebeeldig voorgesteld: — gevlengelde mensch: H. Mattheus — leeuw: H. Marcus — os: H. Lucas — en arend: H. Joannes. De trap heeft negen treden, waarvan de onderste in zwart marber — Kostprijs: 9.400 frank."

— In februari, maart en april 1926 werden de "gekleurde Koorvensters", drie in aantal, geleverd "door het huis Justin Prene-Delodder, Naaldenstraat 7, Brugge. Wat stellen zij voor?"

(Het) Middenvenster: "Het laatste Avondmaal"

(De) Zijvensters (2): "Het hemels Manna"

(3): "Het offer van Abraham"

Volgens het bestek kostte elk 'glasvenster' 2.015 fr., hetzij samen: 6.045 fr. "Feitelijk betaalde Pastoor Brys slechts 5.408,15 frank."

Hij bewaam bijgevolg een forse prijsvermindering.

Het "middenvenster" werd betaald uit de schadevergoeding; de zijvensters waren een "gift van Eerw. Heer Brys en van de parochianen. Deze laatste hadden 2.670 frank geschonken.

— Mr. Gaston Verlinde, beeldhouwer te Torhout, mocht in september 1926 bovendien "twee koorgestoelten voor priesters" leveren, voor de prijs van 6.200 frank. Er waren "drie zitplaatsen in ieder der twee koorgestoelten."

— Dezelfde beeldhouwer vervaardigde ook een "voetstuk in eikenhout." Er werd 275 fr. betaald en het werd eveneens in september 1926 geplaatst.

— In december van dat jaar werd er bij M. R. Hondaghem, voor de prijs van 150,00 fr. een uurwerk (ronde kas) aangekocht. Naar alle waarschijnlijkheid werd het in de kerk zelf opgehangen, zoals dit thans nog in sommige kerken het geval is.

Op 21 november 1926 ging Charles-Louis Huyghe, "hora 12^a ad meridiem" schielijk ter ziels. Geboren te Elverdinge, de 14de maart 1845, als zoon van Joseph en Maria Melis, was hij eerst gehuwd met Prudentia Mouton en nadien met Rosalie Callens.

Hij was sinds april 1902 voorzitter van de Kerkfabriek en werd alhier op donderdag 25 november met een "Hooge dienst" begraven.

In de eerstvolgende zitting van de kerkraad, op de eerste zondag van januari 1927 werd allereerst "hulde gebracht, in zalig aandenken" aan de overleden voorzitter.

"Verder wordt beslist de verpachting van het graf op 't kerkhof voor 1927, te behouden aan 40 fr. : 10 fr. per pachter."

"Melding wordt (ook) gegeven van een brief van den E.H. Pastor naar het gemeentebestuur gezonden, namens het bestuur der kerkfabriek. Zoo luidt de brief: " 30. dec. 1926

" Aan de H.H. Burgemeester, Schepenen en leden van den gemeenteraad:
Mijnheeren,

"Ik neem de eerbiedige vrijheid Ued. mijne mondelingse aanvraag aangaande het schilderen en behangen der pastorie te overnemen. Gezien de pastorie, sedert 3 jaar heropgebouwd, nog niet met meubelpapier werd behangen en zich nog steeds in dien ruwen staat bevindt, waarin zij uit handen van de metsers kwam,

"gezien de voorloopige verf op het houtwerk sedert lang overduren is en een nieuwe schildering dringend noodig is om het houtwerk nog wat te bewaren,

"gezien het decreet van 1809, art. 94 en volgt, aan de gemeente zulkdanige werken toelaat en oplegt,

"gezien de andere gemeenten aan het front zich reeds beijverd hebben om soortgelijke werken aan de pastorieën uit te voeren,

"gezien de gemeentesoverheid alhier, niet min dan elders, en reden als voorheen, aan de behoorlijke huisvesting der geestelijkheid (wellicht) zich gelagen laat,

"Kom ik met volle vertrouwen deze nieuwe aanvraag u voorleggen.

--- ---

Namens het kerkbestuur

A. Brys, dd. p².

De zaak geraakte tot bij de Provincie-Gouverneur, aan wie 't gemeentebestuur een brief gericht had. De Gouverneur gaf dien ten gevolge opdracht aan de Inspecteur-Bouwmeester van de Provinciale Technische Dienst zich met de zaak te gelasten. "De Heer Joris Verbeke, bouwkundig ingenieur van Brugge" stelde op 9 maart 1927 een onderzoek in te Luidschote:

De 12de maart 1927 bracht Ingenieur Verbeke de Gouverneur op de hoogte van zijn bevindingen. "Ik heb kunnen vaststellen" - zo schrijft hij - "dat het dringend noodig is de schilder- en behangwerken uit te voeren ten einde aan den Eerw. Heer Pastoor een behoorlijke huisvesting te verschaffen ende materialen tegen bederf en verval te verzekeren.

In de beraadslaging van 13 januari l. van het Gemeentebestuur, na vooropgesteld te hebben dat de pastorij de eigendom is der kerkfabriek, en dat het wederopbouwen ervan deel uitmaakt van het dossier der oorlogsschade van dit bestuur, werd er besloten als volgt:

- 1) De werken zonden door het kerkbestuur moeten uitgevoerd worden;
- 2) Het gemeentebestuur zou tusschenkomen in de uitgaven bij middel van toelagen, indien de toegestane oorlogsschade-vergoeding of de geldmiddelen ontoereikend zijn.

De vragen, indien er door Staat en Provincie toelagen verleend worden voor werken van dien aard. De ingenieur formuleert nu zijn oordeel - Er dient eerst opgemerkt wat de oorlogsschade betreft, dat het Gemeentebestuur, in naam van de kerkfabriek, het heropbouwen der pastorij in natura heeft aangevraagd en dat deze opgericht werd door het toenmalig Ministerie van Economische Zaken, zonder tusschenkomst van de Kerkfabriek, ... Wat de pastorij van Huydichote betreft is er geen overschot (van) vergoeding als oorlogsschade nog voorhanders. ... Verder wat de rechtstreeke oorlogsschade der Kerkfabriek betreft, deze moet gebruikt worden voor het vervangen van de door oorlogsfaiten verwoeste voorwerpen of gebouwen voor dewelke de vergoeding werd toegekend en zou dus voor de pastorij niet kunnen gebruikt (worden) (We herinneren er hier terloops aan dat de heropbouw van de pastorij helemaal buiten de kerkfabriek om was gebeurd in 1923. De schadevergoeding was rechtstreeks naar de gemeente gegaan; de vergoeding aan de kerkfabriek toegekend voor de verwaring der verwoeste kerkmeubelen en gerief was volgens de ingenieur op zich zelf al "ontoereikend".)

Mr. Verbeke schrijft vervolgens: "Mijn inzichten dienen deze (schilder)werken door het Gemeentebestuur uitgevoerd en betaald. Inderdaad; het Gemeentebestuur moet een behoorlijke woning bezorgen voor den Eerw. Heer Pastoor...; welnu er is hier een woning, maar om ze behoorlijk te maken dient ze behangen en geschilderd, ... het Gemeentebestuur is... gehouden de noodige voltooiingswerken uit te voeren, ..." (Er) werd een bestek gevraagd aan een schilder van Bixschote, die voor de geringe som van 4,885, 00 fr. al de noodige werken zou uitvoeren. Maar mijne meening" - zo besluit Ingenieur Jouis Verbeke - "zou het Gemeentebestuur dienen uitgenoodigd

te worden dit bestek aan de goedkeuring der hogere overheid voor te leggen."

Wij kennen de uitpraak niet van de Heer Gouverneur. Wel weten wij dat Mr Schallinck, schilder te Birschote, de werken zonder uitstel uitvoerde. In april 1927 kreeg hij hiervoor 4.000 fr. uitbetaald en de maand daarop nog 891,40 fr."

Intusschen was de Hr. Emeric Decorte kerkmeester geworden. De meerdere helft van de kerkraad was op 3 april 1927 als volgt samengesteld voor een termijn van 6 jaar: Florent Desmyttere, Henri Costenoble en Emeric Decorte (van 1927 tot 1933. De mindere helft bestond uit Placide Vieren en Ivo Louwaghe (1924-1930). Waarnaast 2 leden van rechtswege: de Pastoor (Achille Brys) en de Burgemeester (Remi Peceeu). "Het Bureau der kerkmeesters" werd gevormd door Placide Vieren, voorzitter; Florent Desmyttere, Schatbewaarder; Henri Costenoble, schryver en Achille Brys, dd. Pastoor."

In de zitting van 2 oktober 1927 werd "het voorstel ... aan de pachters eene hogere pachtsom te vragen, dan bij de openbare verpachting (gehouden in 1924) was vastgesteld, werd in principo door allen aangenomen. De vraag: "hoe hoog de pachtsom moet gedreven worden", lokte een korte bespreking uit. Eindelijk werd vastgesteld als volgt:

"Opzien het kerkbestuur, gelijke iedereen, het duur leven moet ondergaan en sinds de stabilisatie van den frank (aan 175 fr. per pond sterling; zij 14 cent. of $\frac{1}{7}$ ste van zijn waarde) voor alle uitgaven van 7 tot 10 maal den prijs van voor den oorlog moet betalen en bijgevolg maar meerdere inkomsten moet uitzien

"Gezien het gebruik een hogeren pachtprijs te eischen dan de pachtbrief aanduidt, door meest alle eigenaars wordt ingevoerd en zonder opspraak wordt aangenomen;

"Gelet een zijds op de tegenwoordige pachtprizen der straat, gaande van 500 tot 800 fr. 't gemet, doch overwegend anderzijds dat de kerkfabriek voor haar pachters, volgens oude gewoonten, eene liefdadige eigenaars wil en moet blijven;

BESLUIT: "(de) pachtprijs te brengen op omtrent 200 fr. 't gemet of 6,80 (fr) de are (= 680 fr. de ha.) (en) dien prijs te behouden voor heel den tijd der pacht, d.i. tot 't jaar 1933 ... 200 fr. 't gemet is "ongeveer $3\frac{1}{2}$ (maal) den prijs van voor den oorlog". De kerkraad besluit daarenboven de belastingen te (zijnen) laste te nemen."

In 1924 was er bij de openbare verpachting een 9-jarige pacht toegestaan. Waarom en hoe is de openbare verpachting in onbruik geraakt? Dit is te wijten aan de "nieuwe pachtwet van 7 maart en 7 mei 1929, volgens dewelke de pachters - minstens 2 jaar te vo-

ren door aanbevolen brief (moesten) opgezegd worden. Dit is niet gedaan geweest? Dus ...

- Nog enkele aantekeningen om het jaar 1927 af te sluiten:
- Er waren in 1927 9 "Heilige Communicanten" te Luidschote: 2 jongens: Roger Huyghe en André Keirsebilck - en 7 meisjes, nl.: Julia Becarran, Maria Dewitte, Marguerite Leconte, Marie-José Lauridan, Maria Storme, Julia Vandenbroecke en Gabriëlle Verburgh.
  - De "kruisdagen" voor het Feest van Onze Lieve Heer Hemelvaart werden, zoals vorige jaren, gehouden. Na de mis van maandag 23 mei 1927 trok de "Kruisprocessie" richting Reninghestraat - de 24de; richting Westbebraat - en de 25de; richting Lizerne.
  - Mededeling van Zondag 31 juli: "Ter gelegenheid van 't aanstaande vertrek naar Congo van E. Broeder Redemptorist, Emeric Verroye - een onzer parochianers - naar de verre missiën in Congo (hij scheept den 20sten Oogst te Antwerpen in), zal een E.R. Redemptorist, (zelf) oud-Missionaris, een aanspraak komen doen over het missieleren... en een oorkaling doen voor de reiskosten te helpen dekken van den jongen missionaris
  - Vrijdag 12 aug.: 8u. 's avonds: lof met sermoens door Pater Cyrille der Passionisten, die hier een triduum komt prediken"
  - Op 13 november 1927 kon Pastoor Brys zijn parochianers wederom goed nieuws melden: "Wij zijn in 't bezit van een nieuw bekoor-
gel, geleverd door het huis Annessens van Meenen. Het werd reeds gewijd en zal zich in beide Missen laten hooren."
  - Begin 1927 telde Luidschote 505 inwoners.
  - De "passiesermoenen" werden in 1927 hier gepredikt door E. H. Peene, onderpastoor van Boezinge
  - Zondag 20 maart: "Sedert eenigen tijd worden te Yper, den Vatersdag boekjes uitgedeeld of voor geringen prijs verkocht. Zij dragen voor opschrift: de 2 evangeliën; de waarheid of anders. Drie boekjes gaan uit van een genootschap, dat voor doel heeft het geloof te dooden in de harten der eenvoudige lieden. Boekjes van dien aard, die de goedkeuring niet dragen van des Bisschop, mogen ... niet aangekocht noch gelezen worden. Die in 't bezit zijn van zulke boeken, zijn in geweten verplicht ze weg te maken."

Tot daar het jaar 1927.

OVERZICHT

DELEN I tot en met XXVII

Tot nog toe hebben wij 27 delen van onze ZANTINGEN gepubliceerd.

Het kan voor sommigen — die er belangstelling voor hebben doch ondertussen 'de tel' zijn kwijtgeraakt — nuttig zijn, dat wij eens een SAMENVATTING geven van de onderwerpen, die wij tot nu toe behandeld hebben.

Niet minder dan 9 afleveringen werden gewijd aan »DE PAROCHIE ZUIDSCHOTE EN HAAR PASTOORS (Hun Tijd-
Hun Belevissen)». Het zijn de delen: VI tot en met X, XX, XXV tot en met XXVII. Deze 9 afleveringen bestrijken een periode, gaande van 'de Eerste Eeuwen' tot en met 1927.

6, 7, 8, 9, 10,
20, 25, 26 en 27

De overige delen behandelen volgende thema's:

1	- dl. I: "Het Wel en Wee van een klein Dorp".
2	- dl. II: "Elfhonderd Familiënamen" (en Varianten) (uit het Oude Kerkarchief van Zuidschote — voornamelijk uit de jaren 1819 tot en met 1853).
3	- dl. III 1) "De Hofstede 'Decorte' bij 't Vuilvoordeke, in de Jaren 1763-1784." 2) "Zuidschote in de Jaren 1900-1910).
4	- dl. IV "Wandelen door het Zuidschote van toen: 1) De Hofstede 'Sampers'; 2) De Hofstede 'Notable'."
5	- dl. V 1) De Familie <u>Tahon</u> ; 2) De Boeren van Zuidschote, anno 1697; 3) Pachtconditiën 1768-1793; 4) Notabelen van Zuidschote 1768-1793; 5) DE Familie <u>Schorreel</u> .
11	- dl. XI 1) "Muntvondsten en de Oude Geschiedenis van onze Streek"; 2) "De betekenis van de Plaatsnamen Bikschote, Noordschote en Zuidschote"; 3) "De 'Hollebouts Cappella' bij 't Vuilvoordeken"; 4) "Zuidschote in 1837".
12	- dl. XII 1) "Aantekeningen van 'Moeder Ursula' (1914-1922)"; 2) "Oorlogsschade aan kerk en gerief (Ramingen 1919 & 1923)"; 3) "Staat van Goederen (1797)"; 4) "Aanrullingen voor de Jaren 1680-1729 en 1579-86".
13	- dl. XIII A. "Repressie onder Alva (1567-1573) 1) Terechtstellingen te Ieper; 2) Confiscaties te Zuidschote, Noordschote, Elverdinge en Woesten. B. Taxaties voor Vestingbouw in de 'Westhoek' vanaf 1647."

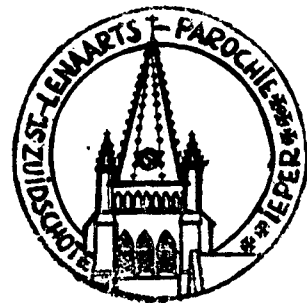
- 14 dl. XIV: "De Overledenen, te Zuidschote begraven (vanaf 1921 tot en met 23-4-1984)"
- 15 dl. XV: "Oude Molens te Zuidschote — A. de Molen van 'Cortewilde' — B. de Molen van 'Steenstracte' in 'Zuidschote-Poebel.'"
- 16 dl. XVI 1) "De Familiennamen in 'de Acht Parochies', anno 1697"; 2) "Kanttekeningen bij de Volkstelling van 1697."
- 17 dl. XVII A. "De Mansvoornamen in 'de Acht Parochies', anno 1697"; B. "Mansvoornamen in 'het Kortrijkse' (1543-1597); C. "Mansvoornamen te Brielen (1828-1885)."
- 18 dl. XVIII 1) "gezins- en Bevolkingsstructuur in 'de Acht Parochies', anno 1697" — 2) "Een Burenruzie te Luzeerne zond 1736."
- 19 dl. XIX 1) Enkele Aspecten uit het dagelijks Leven in Landelijke dorpen, tijdens het 'Ancien Régime'; 2) Zuidschote na de 'Herinrichting van de Parochie' (vanaf 15 nov. 1920).
- 21 dl. XXI 1) De Hofstede Delva — Vandalanmote — Myngher en haar bewoners — 2) De Families: Lauwers, Me(c)s-
dom, Costenoble, Keirsebölck, Cailliau, Blan-
ckaert, Duytschaever, Devos, Pecceu en Veramme."
- 22 dl. XXII 1) Scholen te Zuidschote — 2) Oude Families te Zuidschote: Huyghe, Boudry, Soenen (-Geldhof - Snick). — 3) Een Schepenakte uit 1577."
- 23 dl. XXIII 1) Een document van ca. 1610 — 2) Een Inventaris van ca. 1780 — 3) Kwartierstraat van Pastoor Buseyne — 4) de, Stam° Versa(e)vel(e) te Zuidschote (waarin o. m. Gegevens over de Families: Duflou, Ducarron, Tanghe, Marlevede, Depuydt, T(h)ierb(s)oon, Jewers(d)t, Behaeghel, Vanholme, Willlaert, Devancker).
- 24 dl. XXIV 1) De Families Devos te Zuidschote — 2) 'Les Enfants de l'Yser' — 3) Uit het Oude Pachtboek (1688) — 4) Tets uit het Kerkarchieef van Reninge (RMA, 1679—).

Iedere aflevering werd keurig ingebonden. De tekst werd gefotocopieerd op het oorspronkelijk handschrift. Elk deel bestaat ongeveer 50 bladzijden en werd — waar het kon — geïllustreerd met oude kaarten, foto's, rouwprentjes, enz.

Wie zijn reeks alsnog wil vervolledigen of zich graag een of méér delen wil aanschaffen, wende zich persoonlijk 'Ter Pastorie' en vermeldde welk nummer hij precies wenst.

Na Kerstmis '85 is 'de gunstige tijd' hier toe verstreken.

Moël Favorel

Noël Favorel
† Pastoor
van
Zuidschote